

መጽሐፍ ታሪክ ወግሥ

ስዘጋጅ፡-

መምህር ስፎወርቅ ተክሲ

የቅኔ መምህርና ሰባኬ ወንጌሳ

1997 ዓ.ም ሰዲስ ስበባ

«አባቶች ሆይ ከመጀመሪያ የነበረውን አውቃችኋልና እጽፍላችኋለሁ፡፡

ጉሽዞች ሆይ ክፉውን አሸንፋችኋልና እጽፍላችኋለሁ፡፡

ልጆች ሆይ አብን አውቃችኋልና እጽፍላችኋለሁ» 1ዮሐ. 2፡12

© መብቱ በሕግ የተጠበቀ ነው።

የመጀመሪያ እትም 1997 ዓ.ም

የመጽሐፉ መታሰቢያነት

የዛሬ ማንነቴና የሕይወቴ ትርጉም ለሆነችኝ ምስጢርን አመለካገጥ ለእንዳውቅና ትምህርተ ሃይማኖትን እንድረዳ የዕውቀት ፈር ቀዳጅ ለሆነችኝ ለኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተክርስቲያን የቆሉ ትምህርት ቤት እንዲሁም የጉባኤ መምህራንና ተማሪዎች ትሁንልኝ።

ምሥጋና

ይህን መጽሐፍ ከረቂቅ ጀምሮ ለሕትመት እስከበቃበት ዕለት ድረስ የተለያዩ መጻሕፍትን በማንበብና መረጃዎችን በማሰባሰብ እንዲሁም የኮምፒውተር ሥራው ከመጀመሪያ እስከ መጨረሻ በጥራት እንዲከናወን በማድረግና ደከመኝ ሰለቸኝ ሳይል ባለው በቂ ዕውቀትና ችሎታ ከጉኔ ሆኖ ላንባብያንና ለተማሪዎች በቂ ዕውቀት ሊሰጡ የሚችሉ ጠቃሚ ቃላቶች በመጽሐፉ ውስጥ እንዲካተቱ በማድረግ በአጠቃላይ ከረቂቅ እስከ ሕትመት ድረስ ጊዜውን ሰውቶ ጉልበቱን ዕውቀቱንና ምክሩን ለሰጠኝ ለሊቀ ዲያቆናት ፍስሐ ሰንደቁ እጅግ በጣም ከፍተኛ ያለ ምስጋናዬን አቀርባለሁ።

ከዚህ በታች በሚከተለው ገጽ የተጻፉት የቃላት ማሳጠሪያ ቃላቶች በዚህ መጽሐፍ ውስጥ የሚገኙ ናቸው።

ከቅዱስ መጽሐፍ ውስጥ የሚገኙት እንዳሉ ሆነው የቀሩትን እንደሚከተለው እናሳያለን።

ስንክ	ማለት	ስንክሳር
መስ	»	መስከረም
ጥቅ	»	ጥቅምት

ወራቱን በዚህ ዓይነት ዝለቅ

ፍነ	ማለት	ፍትሐ ነገሥት
ፍት.መን	»	ፍትሐ መንፈሳዊ
መጽ.ምሥ	»	መጽሐፈ ምሥጢር
ሃይ.አበ.	»	ሃይማኖተ አበው
መዝ.ሃይ	»	መዝገበ ሃይማኖት
ድር.ማህ.	»	ድርሳነ ማህየዊ
ዲዲ.	»	ዲዲስቅልያ
ግን.	»	ግንዛቤ
ቀሌ	»	ቀሌምንጦስ
ቅዱ.አፈ	ማለት	ቅዱስ አፈወርቅ
ቅዱ. ማር	»	ቅዱስ ማርያም

ቅዳሴዎችን በዚህ ዓይነት ዝለቅ

አረጋ.	ማለት	አርጋኖን
ፊልክ.	»	ፊልክስዩስ
ፈላ.	»	ፈላስፋ
ገድ.ተክ.ሃይ.	»	ገድለ ተክለሃይማኖት
ገድ.ጊዮ.	»	ገድለ ጊዮርጊስ

ገድላትን በዚህ ዓይነት ዝለቅ

ክብረ.ነገ	ማለት	ክብረ ነገሥት
አረ.መን.	»	አረጋዊ መንፈሳዊ
ፈ.መ.	»	ፈውስ መንፈሳዊ

እንዲሁም የግሁን አወጣጥ በዚህ አይነት እናሳያለን።

ው	ማለት	ውስጠ ዘ.
መ	»	መስም ውስጠ ዘ
ግ	»	ግብር ቅጽል
ስ	»	ስርዋጽ
ባ	»	ባዕድ
ባ.መ.	»	ባዕድ ሙሻ ዘር
ባ.ክ.ም.	»	ባዕድ ከ ምዕላድ

ምዕ.	»	ምዕላድ
ሳ.	»	ሳቢ ዘር
ዘ.	»	ዘር
ጥ.	»	ጥሬ
ጉል.	»	ጉልት
መድ.	»	መድበል
በብ.	»	በብዙ
የብ.	»	የብዙ ብዙ
አሀ.	»	አሀዝ ቅጽል

ቃልንም ከቃል በየንባቡና በየስልቱ በየብልቱ ለይተው ነጥለው ዘርዝረው ደምረው አንድ ፈርጅ አድርገው የሚያሳዩ የቃል ምልክቶች አምስት (5) ናቸው። መልካቸውና ስማቸውም ይህ ነው።

መልካቸው	ስማቸው
•	ነጥብ፥ አው (ወይም) ነቀጥ፥ ማጥበቂያ።
:	ንዑስ ነጥብ፥አው ንጻል (ነጠላ)።
÷	ንዑስ ሠረዝ ፥ አው ንጻል።
	ዐቢይ ሠረዝ፥አው ክዑብ (ድረብ)።
::	ዐቢይ ነጥብ፥አው ክዑብ ናቸው።

ማሳሰቢያ፡- ለዚህ መጽሐፍ ከህ እስከ ፐ ድረስ ባለው ግሥ እየጠበቀና እየላሉ የሚነበቡ (የሚገሠሡ) ቀለማቶች መኖራቸው ይታወቃል። ሆኖም አንባቢያን በቀላሉ ሊረዱት እንደሚችሉ በማሰብ ጠብቀው የሚነበቡ (የሚገሠሡ) ቀለማቶችን በራሳቸው የነጥብ (ይዘት) ምልክት የተጠቀምኩ ስለሆነ ይህ ምልክት ያለበት ግሥ ሁሉ ጠብቆ የሚነበብ መሆኑን እንድታውቁት ስል በትሕትና አሳስባለሁ።

ምሳሌ፡- ቀጰለ፣ ሰብሐ፣ አሰየ።

ግውጫ	ገጽ
መቅድም	1
መግቢያ	3
ትምህርት ቤት	5
ሥነ-ጽሑፍ	7
ትርጓሜ ፊደል	9
የግዕዝ ታሪክ	18
አጭር የሰዋሰው ብሂል	22
ጸዋትም ቅኔ	25
ቅኔና ታሪካዊ አመጣጡ	26
ሥርዓተ ቅኔ	30
አርዕስተ ቅኔ	33
የቅኔ ዜማ ልክ	35
ፍኖተ ቅኔ (የቅኔ መንገድ)	41
ሥርዓተ ንባብ	56
የግሥ አርእስት	60
ትርጓሜ ግሥ	65
የሀ ግሥ	79
የለ ግሥ	91
የመ ግሥ	104
የሰ ግሥ	116
የቆ ግሥ	144
የበ ግሥ	150
የተ ግሥ	157
የነ ግሥ	166
የአ ግሥ	181
የከ ግሥ	192
የወ ግሥ	197

ማውጫ	78
የዘ ግ/ሥ	205
የየ ግ/ሥ	211
የደ ግ/ሥ	222
የገ ግ/ሥ	229
የጠ ግ/ሥ	332
የጸ ግ/ሥ	236
የጸ ግ/ሥ	237
የፈ ግ/ሥ	241
የፕ ግ/ሥ	247
ግጥም	248
መቅደመ ክብረ በዓል	251
ልደታ ለማርያም	253
የቅዱስ ራጉኤልና የነቢዩ ኤልያስ	259
ቅዱስ ታዴዎስ	259
በአታ ለማርያም	262
ቅዱስ ፋኑኤል	270
ቅዱስ ዮሐንስ ወልደ ነጉድጓድ	270
አቡነ ገ/መንፈስ ቅዱስ	273
ቱስቋም	279
ኢየሱስ	280
ግዝረት	281
ሥሉስ ቅዱስ	281
ሥላሴ በቤተ አብርሃም	283
አቡነ ኪሮስ	286
ቅዱስ ቶማስ ዘመርዓስ	289
መስቀል	291
አያቄም ወሐና	293

ማውጫ	78
ቅዱስ ሚካኤል መቅደም	298
የሀዳር ሚካኤል	299
ሰኔ »	300
ቅዱስ ሩፋኤል	304
ደብረ ታቦር	305
አቡነ አረጋዊ	308
ቅዱስ ቲርቆስና ኢየሱጣ	315
ኪዳነ ምህረት	322
ጸመ ፍልሰታ	323
ቅዱስ እስጢፋኖስ	324
አባ ኢዎስጣቲዎስ	327
ቅዱስ ገብርኤል	329
ሠላስቱ ደቂቅ	334
ሕንፃተ ቤ/ክርስቲያን	340
በዓለ ማርያም	342
ብዙኃን ማርያም	345
ታቦተ ጽዮን	348
አስተርእዮ	350
ደብረ ምጥማት	352
ቅዱሴ ቤታ ለእግዝእትነ ማርያም	353
ማርያም በመጽሐፍ ቅዱስ	354
ቅዱስ ደትስዮስ	357
ቅዱስ ኡራኤል (ሱርያል)	358
ቅዱስ ጊዮርጊስ	359
አቡነ ተክለሃይማኖት	364
ቅዱስ መርቆሬዎስ	371
ቅዱስ ቶማስ	375
መድኃኔዓለም	378

ማውጪ	78
አማኑኤል	384
አብርሃም ይስሐቅ ወያኔቅብ	385
በዓለ ልደት	388
ዘጠኙ በአይትና ጸዕሳን በዓላት	391
ቅዱስ ማርቆስ	393
መጥምቀ መለኮት ቅዱስ ዮሐንስ	395
12ቱ ሐዋርያት	396
72ቱ አርድኢት	406
36ቱ ቅዱሳት አንበት	410
፱ቱ ቅዱሳን	414
፱ቱ ነገደ መላእክት	417
ቅዱስ መጽሐፍና አዋልድ	419
የቀድሞ የዘወትር ጸሎትና የመልክእ ድርሰት	423
ዐ/ሥሩ ማዐርጋት	426
ዓመተ ዓለም	427
መርሐ ጉልቶ ዘመን ዘኢትዮጵያ	429

1 መቅድም

በስመ አብ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ አሐዱ አምላክ

መቅድም የግሥና የታሪክ ወንድም

መቅድም ማለት ከመጽሐፉ ፍሬ ነገር አስቀድሞ የሚገኝ ጽሑፍ የነገሩ መሪ ፊት አውራሪ ማለት ነው። መቅድም በነቢይ ይመሰላል። ነቢይ ያለፈውንና እስከ ዕለተ ምጽአት የሚደረገውን በመንፈስ አውቆ ለሕዝቡ እንዲያስተላልፍ መቅድምም ጸሐፊው ለምን እንደተነሳሳና በመጽሐፉ ውስጥም ከገበታ እስከ ገበታ ያለውን ፍሬ ሃሳብ ለአንባቢዎች ያስረዳል፤ ያሳውቃል። ይህንን መጽሐፍ ለመጽሐፍ ያነሳሳኝና ያሳስበኝ ዐቢይ ጉዳይ ያማርኛ እናት የቤተክርስቲያን መብራት የሆነው ግዕዝ እየጠፋ ሌላ ቋንቋ እየተሰፋፋ በማየቴ ነው ። አባቴን አያውቅ አያቱን ይናፍቅ። አባትህንና ሊቃውንትን ጠይቅ /ዘዳ.32÷7/ የቋንቋ አባት የሆነውን ግእዝ ሁሉም እንዲያውቅ ያሳስባል። ያንገት መሠራት አዙሮ ለማየት እንደተባለው እግዚአብሔር ዓይኖችን ሲፈጥር አንዱን በፊት አንዱን በማጅራት አድርጎ መፍጠር ባልተሰወረውም ነበር። ነገር ግን በማጅራት በኩል በሚውለው ዓይን ፈንታ አዙሮ ማየትን አስተማረ (ፈጠረ) በፊትህ ሲመጣ የምታየውን ጣላትህን ባለህ አቅም ተከላክለህ ለመመለስ የማይቀር ነው። በኋላህ የሚመጣውን ግን ስለማታየው በብርቱ ሊያጠቃህ መቻሉን ተገንዝበህ የፊትህንና የኋላህን አስተውለህ ተመልከት። እንዲህ ያደረግህ እንደሆነ ባለታሪክ ያስኝህል ጥንታውያንና ብሔራውያንን ልማድ አኮስሰህ ዘመናዊውን አሞግሰህ መመልከት አይኑርብህ። የግዕዝ ቋንቋ በኢትዮጵያውያን ሕያው ቋንቋ ሆኖ ብዙ መጻሕፍት ተተርጉመውበት ብዙ ድርሰቶችም ተደርሰውበት የቆየ ቋንቋ ነው ከ12ኛው መቶ ክፍለዘመን ወዲህ ግን በርሱ ፈንታ አማርኛ ስለገባበት ግዕዝ የቤተክርስቲያን ቋንቋ ብቻ ሆኖ እስክሁን ሳይጠፋ ሲሰራበት ይገኛል። በቤተክርስቲያንም ቢሆን በንባብና በዜማ ካህናት ብቻ ይጠቀሙበታል እንጂ ከንግግር አደባባይ ከወጣ ብዙ ጊዜው ነው። የቀረው ቀርቶ በካህናቱም ዘንድ የተነበበውን ምን ማለት እንደሆነ የሚያውቁት ጥቂቶች ናቸው ነገር ግን በአሁኑ ጊዜም ቢሆን አንዳንድ የሚያስደስት ነገር አለ። ርሱም ግዕዝ በዩንቨርስቲ ውስጥ ከፈተና ማለፊያ አንዱ በመሆኑ ወጣቶች እንዲማሩት ሆኖአል። ግእዝን ለማወቅ ማጥናትና ቅኔ መማር እንዲገባ በተለይ ነቢዩ

ዳዊት ራሱ ግጥም ገጥሞ ፈጣሪውን ከማመስገን በላይ ሌላው ሰው ቅኔ እንዲቀኝ ምሥጋና እንዲያቀርብ ሲያዝ «ተቀነዩ ለእግዚአብሔር በፍርሃት»/ መዝ.2፡11/ ሲል ዘምሯል። እንደ ሰው ቅኔን ለመማር ሲገባ ዕድሜው የበሰለ አእምሮው የተደላደለ መሆን አለበት። ከዚህም በላይ ግዕዝ ጠንቅቆ ያወቀ መሆን ይገባዋል። ምክንያቱም ተማሪው የንባብና የዳዊት ትምህርቱን ከጨረሰ በኋላ የግዕዝ ቋንቋ ሳያውቅና ከዜማም ሆነ ከመጽሐፍ ትምህርት ቤት ገብቼ አማራሴ ማለት ይልቁን እንጀራ በውኃ እየፈተፈቱ እንደመመገብ የሚያስቆጥር ነው። ግዕዝ ቋንቋ በፊት እውቆ ሌላውን ትምህርት መቀበል ግን ነጭ እንጀራ በዶሮ መረቅ እየፈተፈቱ እንደመብላት ያህል ይቆጠራል። ለዚህም ጉዳይ ማስረጃ ቢያስፈልጉት የግዕዝን ቋንቋ ጣዕምና ጥቅም የቀመሱ ሁሉ ምስክሮች ናቸው። ይልቁንም ግዕዝ የአማርኛ ቋንቋችን እናት እንደመሆኑ መጠን መንፈሳዊ ሆነ ሥጋዊ ጭውውት (ንግግር) በምናደርግበት ጊዜ ወንድና ሴቱን አንድና ብዙውን ሩቅና ቅርቡን እያስለየ አማርኛችንን የሚያበለጽግ ግዕዝ የተባለው ትምህርት ነው። ይህ ግሥ ከነዘሩ ሰዋስው ከነ ነባሩ ከቅዱስ መጽሐፍና ከሌሎችም መጻሕፍት እየተጠቀሰ መጻፉ ከሌሎች የግዕዝ መጻሕፍት ለየት ያደርገዋል። ስለዚህ በውስጡ የሚገኙትን ጥቅሶች ከቅዱስ መጽሐፍ ጋር እያመሳከሩ አንባቢያን እንዲጠቀሙበት እናሳስባለን።

2. የቅዱሳን ታሪክ

ቅዱሳን ከፈጣሪያቸው በተሰጣቸው ቃል ኪዳን ፀጋና ክብርን ለሰው ልጅ የሚያሰጡ መሆናቸውን ለማስረዳት ነው። አፍ ሥራ ሲፈታ ወዳጁን ያማልእንዲሉ የዘመኑ ትውልድ ቅዱሳንን አያማልዱም እያለ የቅዱሳንን ክብርና ጸጋ ሲያቃልል ይገኛል። ነገር ግን ቅዱሳን እንደሚያማልዱ ከ1-30 ባሉት ዕለታት ታሪካቸውን ከቅዱስ መጽሐፍ በመጥቀስ ከስንክሳርና ከገድል ከተአምርና ከድርሳን ስለተዘጋጀ የተጻፈውን መመልከት ይበቃል። ታሪክ ፀሐፊው ጳውሎስ ከአቤል እስከ ሳሙኤል ያሉትን አበው ታሪክ ዘርዘሮ ሲጽፍ ሌሎችንም ሥማቸውን

ሳይጠቅስ ሥራቸውን ብቻ ሲገልጽ ጊዜን ለመቆጠብ እንዳልተርከ ጊዜ ያጥርብኛልና ብሏል / ዕብ.11፡5-33/ ስለዚህ ይህ መጽሐፍ ለጉባኤ መምህራን ማስተማሪያ ለተማሪዎችም መማሪያ ግሡን አጥንተው የዕለቱን ታሪክ እውቀው ቅኔ እንዲቆጥሩ ሰባክያንም ለምእመናን የዕለቱን ታሪክ እንብበው እንዲያስተምሩበት ይረዳል በማለት ግዕዝ ከነገሱ ታሪክ ከነመልኩ ሳዘጋጅ ማንኛውም አንባቢ አንብቦ ፍሬ ነገሩን እንዲረዳና ዕውቀቱን እንዲያዳብር በማለብ ነው። ምክር ሰናይት ለኩሉ ዘይገብራ ወለዘ ያስተጋብዕ ማእረራ /መዝ.110፡10/ እንዲህ አስቀድሞ አርዕስቱን ሳያይ መቅድሙን ሳይሰማ ምክንያተ ጽሕፈቱን ሳይዝ መጽሐፍ የሚመለከት እርካብ ሳይረግጥ ወደ ኮር ድንክ ሳይረግጥ ወደ ዙፋን የሚወጣ ሰውን ይመስላል የመጽሐፉን ጠባይ የሚነግር አንቀጽ ምስጢሩን የሚከፍት በረኛው መቅድም ነውና። መቅድም የሌለው መጽሐፍ ግን ደጃፍ እንደሌለው ቤት ነው። አንባቢውም በትር የሌለው አንኳሳ መሪ የሌለው ጠገሳ ይሆናል።

መግቢያ

መግቢያ ማለት መሪ ምልክት ማለት ነው። አንዱን ሰው ወደማያውቀው አገር ልኮ የሚሰድ ሰው ቢያገኝ አንድ መሪ ጨምሮ ቢያጣ የመንገዱን አኳኋንና የአገሩን አቀማመጥ የሚደርስበትንም ቤት በቂ ምልክት አስጠንቶ ወይም የዚህን ካርታ ሰጥቶ ቢሰደው መልእክተኛው ያላችግር ካሠበው ቦታ ይደርሳል እንግዳ ድርሰት የሚጽፍ ሰውም ተመልካቾች ከመካከሉ ሲገቡ የመጽሐፉን አኳኋን ለማወቅ እንዳይቸገሩ መግቢያ በተባለው አርእስት ላይ የመጽሐፉን ጸባይ የአጻጻፉን ድርጅት ብቻ ዘርዘሮ ማሳየት ይገባል። እንደዚህ የሆነ እንደሆነ ተመልካቾች ያለ አንድ ችግር የመጽሐፉን ጸባይ በቀላሉ ሲረዱት ይችላሉ። የመጻሕፍት አጻጻፍ ሥርዓትም 5 ወገን ነው። 1ኛ አንቀጽ 2ኛ አንቀጽ እያለ በአንቀጽ ብቻ ወይም 1ኛ ምዕራፍ 2ኛ ምዕራፍ እያለ በምዕራፍ ብቻ ወይም 1ኛ ክፍል 2ኛ ክፍል እያለ በክፍል ብቻ ወይም 1ኛ 2ኛ እያለ በፋጥር ብቻ ወይም በእንተ እገሌ እያለ በበእንተ ብቻ ሊከፍለው ይችላል። ሆኖም አንቀጽ የሚባለው መክፈያ አንቀጽ በእንተ እገሌ ሲባል እገሌ ስለተባለው የሚዘረዝረው ነገር ሳይፈጸም ሌላ አያገባም ስለዚህም ጠቅላላው ዐቢይ አንቀጽ ነው። በርሱ ውስጥም ምዕራፍና ክፍል ፋጥር

ይውላሉ። እያንዳንዱ ራሱን ችሎ ከላይ እንዳለው መከፈያ ሲሆን ግን ዐቢይ አንቀጽ ንዑስ እየተባለ ርስ በርሱ የበላይና የውስጥ ይሆናል። የዚህ መጽሐፍ አጻጻፍም ይህን ሥርዓት የተከተለ ነው። ስለ አንቀጽ እናት ግሥና ዘር ሲጀምር ዐቢይአንቀጽ ነባር አንቀጽን ንዑስ አንቀጽ ስለ ታሪክ ከ1-30 ያሉ ዕለታትን ምዕራፍ 1 ምዕራፍ 2 በማለት ስለሚቆጥር የቅዱሳንን ዝርዝር አንድ ሁለት በማለት በእንተ እንሌ ስለሚለውም የዕለቱን ታሪክ ከልደት እስከ ሞት ይተርካል። ስለ ክፍል ከመግቢያ እስከ ግስ ድረስ ያሉትን ክፍል 1 ክፍል 2 በማለት ይጨርሳል።

ይህ መጽሐፍ የግእዝና የአማርኛ ንባብ መልመጃ የታላቁ ሰዋሰው በር መግቢያ፣ መግለጫ፣ መከፈቻ የግዕዝን ቋንቋ ሕጉንና ሥርዓቱን አመልካች በግዕዝ ቋንቋ በተጻፉት ጥንታዊያን የብራና መጻሕፍት ምግባርንና ሃይማኖትን ሥጋዊ ታሪክንና መንፈሳዊ ታሪክን በጠቅላላው እጆቿን ለምጽዋት ሃሳቧን ለጸሎት ወደ እግዚአብሔር የዘረጋች ቅድስት ሃገራችን ኢትዮጵያ ኢትዮጵያዊነቷ በጥንታዊ ቋንቋዋና በጥንታዊ ሃይማኖቷ መሆኑን ለማወቅ ለጀማሪዎች መንገድ ጠራጊና መሪ ስለሚሆን ነው። ጣፎችና አታሚዎች የፊደላትን ዘር በብራና ማሕፀናቸው በወረቀት ሰፋ ድላቸው። ከመምህራን እየተቀበሉ ፀንሰውና አምጠው በቀለም በብእር የሚወልዱት የጥፈትና የመጻሕፍት መልክ ድርሰቱ መድበሉ ከምሉ በከፊሉ ይህ ነው። ይህ የጣፍነው ሁሉ መልክ ታትሞ ተጠርዞ ታፍፎ ድጉሱና ማህደሩ ተከናውኖ ግዙፍና ምእዙን ሆኖ ሥራው ካለቀለት በኋላ መጽሐፉ በጸላት ማህደሩ በታሰባ ዙሪያው መስምንቱ ማዕዘን ይመሰላል። ከዚያውም ዘንድ ቀኝ የምሥራቅ ግራው የምዕራብ ራሱ የሰሜን እግሩ የደቡብ 4ቱ ቀርጾ በዚህ ውስጥ ያለው የንዑስ ማእዘን ምሳሌ ነው። ጥሩ መስታወት ከሌለ ፊትን በዓይን ማየት እድፉን ጉድፉን መከላከል እንዳይቻል የትምህርት የጥፈትም ሥራ እንዲህ ነው። ጥሩ መምህር ጥሩ መጽሐፈ ግሥ ካልተገኘ ጥሩነት የለውም። መምህርና መጽሐፍ የተማሪቤት እነዚህ ሦስቱ በጥሩ ምንጭና በፈላሽ በወራጅ ተማሪና ጣፊም በውኃ ቀን

ይመሰላሉ በጥፈትና ባነጋገር የፊደል ጥንቃቄ ከሌለ ምንጭ ደፈረሰ ማለት ነው።

ትምህርት ቤት የሐዋ.19፡9 ዳን.1፡18/

ከአሁን ቀደም ንጉሥ ጳጳስ ስለ ሕዝብ በየወረዳው ያቆሙት ታላላቅ ጉባኤ ሰፋፊ የተማሪ ቤት ከሌለ ዘንድ ከአባትና ከእናት ቤት ከብልሎ አገር ለአገር ዞሮ በልመና እንጀራ የሚማሩት ትምህርት እንደ ቅምሻና እንደ ጉርሻ የማያጠግብ ስለሆነ በሽመታና በቧንታ በራቻና በሽት ይመሰላል ከዚህ ምሳሌ የተነሳ ጥፈትና ትምህርት እየቅል ሆኖ ጥፈት አዋቂዎች ከሰዋሰው ትምህርት የራቁ መጽሐፍ አዋቂዎችም ጥፈት የማያውቁ ስለሆኑ በዚህ ምክንያት የግዕዝ አዝመራ የትምህርቱ ሰብል በመምህራን ማጭድ በበሊኅ አእምሮ ተለቅሞ ታጭዶ ነዶው ታስሮ ተሰብስቦ ተከምሮ በታላቅና በሠፊው በትምህርት አውድማ ተጥሎ ምርቱና ግርዱ ተንጣሎ ገና አልታፈሰም፤ አልተዛቀም ሥፍሩና ቊጥሩ ውጤቱ አልታወቀም ። አዝመራው በዝቶ ሠራተኛው አንሷል። ከብዙ በጥቂቱ የተሠራ ቢኖር ተፈጭቶ ያልተነፋ ዱቄት ተበራይቶ ያልተመረተ ምርት ይመሰላል የግሡና የፊደሉ አብቅ ቁንዱና ግርዱ የጥፈቱ ፍሬና ገለባ በትምህርት ነፋስ አልተለየም።

የጥንቱ የቆሎ ተማሪ

የቆሎ ተማሪ ማለት ጥሬ ቆርጥሞ ውኃ ጠጥቶ በችግር የተማረ ማለት ነው። አንድ ተማሪ ከዘመዶቹ ተለይቶ ዕውቀትን ለመማር ወደ ት/ቤት ሲሄድ ኮፌዳና ቅምጫና ይዞ ይጓዛል። የልብሱ ዓይነትም የበግ አጉዛ ወይም ደበሎ /ኤር.43፡12 ማቴ.7፡15/ የፍየል ሌጦ ዕብ.11፡37/ በርኖስ /2ጢሞ.4፡13/ እነዚህንና ሌሎችንም ውሳጣዊ ልብሶችን ለመግዛት ቀርከሃና ሠሌን እየነገደ ልፋፈጽድቅና ልሳነ ሰብዕ እየጻፈ ይጠቀማል። ልዩ ልዩ መድኃኒትነት ያላቸውንም ዕፀዋትና አሥራው እየቀመመ በሽተኞችን አከሞ ይፈውሳል። /ሕዝ.47፡12 ራዕ.22፡2/ በትምህርት የደከሙትን ባልንጀሮቹን ዘኢያገድፍ (ፍቱን የትምህርት አብነት) እየሰጠ ይረዳቸዋል። /ኩፋ.10፡6 ጥብብ 7፡17-21 1ነገ.4፡33/ የምግቦች ደረጃዎችም የልመና ጥሬ ውጥንቅጥ /ድብልቅ/ እንደ ሕዝቅኤል ይመገባል። /ሕዝ.4፡9-12/ እንዲሁም ቂራሽ እንጀራና ጭብጥ ገብስ

/ሕዝ.13÷19/ እንደ ዳዊትና እንደ እስራኤል የተቆላ ጥሬ ይመገባል።
/ኢያ.5÷11 2ሳሙ.17÷28/ እንዲሁም ሳይቆላ ጥሬ-ጥሬውን እንደ ዳንኤል ይመገባል። /ዳን.1÷12/ መምህሩም እንደሳሙኤል እንደ ኤልሳዕ ያስተምራል 1ሳሙ.19÷19 2ነገ.6÷1 ዳን.12÷3 የተማሪውንም ስም በነቢያትና በሐዋርያት ስም ይሰይማል። /ዳን.1÷6 ማቴ.10÷1-4/ ግንብ ሠሪ ደንጊያና ደንጊያውን ለማያያዝ በመካከሉ ጭቃ እንዲያደርግ በግንብ ሠሪ ደቀመዝሙሩን በደንግያው ሰዋሰውን በጭቃው አገባባትን በግንብ ቅኔውን ሊቃውንት መስለውታል።

ተማሪው በልመና ጊዜ ከውሻ ጋር ያለው ጦርነት

ተማሪና ውሻ ምነው አይስማሙ፤

እስከ ዕድሜ ልካቸው አሉ እንደተዳሙ።

ምን እነሱ ብቻ ፍጥረቱ በሙሉ፤

በዚቹ በእንጀራ አይደለም ዋሉ።

እናቱ ባየሻ እህቱ ባየሻ፤

በቁራሽ እንጀራ ሲያባርረኝ ውሻ።

ከእህት ከወንድምም ከእናት ከአባት መርዶ፤

እጅግ ያሳዝናል ያኮፋዳ ባዶ።

እንዲህ መከራ አይቶ ለፍቶ የተማረ፤

ይኖራል በየትም እንደተከበረ።

የተማሪው ሠርግ

አንዲት ሴት በጉረቤቷ እንድ ተማሪ ሚስት ሲያገባ በሠርጉ ቀን ተጠርታ ሄዳ ስትዘፍን ከዚህ የሚከተለውን ገጠመች ይባላል።

የተማሪ ወዳጅ ቢቀር ምናባቱ ፤

ዱላ ሲያነሱበት ይላል ባዛኝቱ።

ከዚህ በኋላ አንዲት የቄስ ሚስት ከመካከል ተነሥታ የሚከተለውን መልስ ሰጠች ይባላል

እንኳን ባዛኝቱ ይበል በሥላሴ፤

እኔ እወደዋለሁ እስኪወጣ ነፍሴ።

አንቺ ባለ ጠላ ሁልጊዜ ቅራሪ፤

እኔስ እሞታለሁ ለዚያ ለተማሪ።

ነጋዴ ቢያገቡት ቅመም ቅመም ይላል፤

ገበሬ ቢያገቡት አፈር አፈር ይላል፤

ወታደር ቢያገቡት ባሩድ ባሩድ ይላል፤

ከሁሉም ከሁሉም ተማሪ ይሻላል፤

ቀድሶ ሲወጣ ዕጣን ዕጣን ይላል።

ተማሪው ከተጋባ በኋላ የማይፋታ መሆኑን አጥብቆ ያሳስባል/ሚል.2÷16

1ቆር.7÷38/

መማር እንደዚህ ነው ፈተና ማለፍ፤

የኋላውን አውቆ ሚስቱን የማይነቅፍ።

በሲኦል ከመኖር በብዙ ሥቃይ፤

ይሻላል መታገስ የአንዲት ሴት ጠባይ።

ብዙ ሴቶች ማግባት ክልክል ነው በጠና፤

ላዳም ሔዋን ብቻ ተፈጥራለችና ።

በትዳር ዓለም ሲኖር ክህነትን ጠብቆ ይኖራል የሌላውን ሚስትም እንደ

የሴፍ የማይመኝ ነው። /ዘፍ.39÷7-20/ ቢሳሳት ግን ክህነቱ አይሠራም ብርሌ ከነቃ አይሆንም ዕቃ እንዲሉ።

ሥነ ጽሑፍ

ጽሕፈትና የጽሕፈት መሣሪያዎች ከየት መጡ ለሚለው ራሱ እግዚአብሔር ለሰው ልጆች ጽፎ ያሳየው ነው። በዚሁም ሥርዓት ነቢያትና ሐዋርያት ከትውልድ ወደ ትውልድ አስተላልፈዋል። በመጀመሪያ በብሉይ ኪዳን እግዚአብሔር ለሙሴ እንደጻፈ። /ዘፀ.31÷18፤34÷1 ዘዳ.9÷10/ በአዲስ ኪዳንም ለጸሐፍት ፈረሳውያን እንደጻፈ /ዮሐ.8÷6/ ነቢያትም ይህንን አብነት በማድረግ ጽፈዋል። ሙሴ

/ዘጉ.33÷2/ እያሱ / ኢያ.8÷32/ ሳሙኤል /1ሳሙ.10÷25/ ዳዊት /2ሳሙ.11÷14/ ኢሳይያስ / 2ዜና 26÷22/ ዕዝራ / ዕዝ.8÷34/ እንዲሁም በጸሐፊነት ሙያ የሰለጠኑ ሰዎች ነበሩ።/1ዜና.2÷55፤24÷6/ በአዲስ ኪዳንም /ሉቃ.1÷1 ሮሐ.21÷24/ ጳውሎስ /ገላ.6÷11/ ብዙውን ጊዜ ደራሲዎች በጸሐፊዎች ያጽፋ ነበር። ኤርምያስ በባሮክ /ኤር.36÷4/ ጳውሎስ በጠርጤዎስ /ሮሜ.16÷22/ ጽሕፈት እጅን ንባብ እፍን እንደሚፈታ /ሉቃ.1÷63/ ጽሑፍ በዓለት ላይ በሰሌዳ በጡብና በብራና በወረቀት ይጻፍ ነበር። /ኢዮ.19÷24 ኢሳ.30÷8 ሕዝ.4÷1 2ጢሞ.4÷13/ ለመጻፊያ በብዕርና በቀለም ይጠቀሙ ነበር። /ኤር.8÷8 3ዮሐ.13/ የቀለም ቀንድ /ሕዝ.9÷2/ የእግዚአብሔር ቃል በጽሑፍ ሲወርድ ሲዋረድ የመጣ ስለሆነ አይሁድና ክርስቲያኖች ምንጊዜም ልጆቻቸው ንባብንና ጽሕፈትን እንዲማሩ ለማድረግ በብዙ ጥረዋል። /ዘዳ.6÷4-9፤4÷9 ሢራ.8÷8፤30÷1-6 መሳ.1÷8፤4÷10/ ከጥንት አባቶች ሲያያዝ የመጣው ሥርዓት አሁንም በቤተክርስቲያኒቱ ይገኛል። ይህም ተማሪው በጽሑፍ ራሱን ለመቻል የሚገለገልባቸው የጽሑፍ መሥሪያዎች ከዚህ የሚከተሉት ናቸው።

- ሀ. የሽክላና የብረት ምጣድ ጥላት ከሙጫና ከስንዴ ሕራር በቀንጠፋ አበባ በውኃ ተበጥብጦ የተሰራ ቀለም
- ለ. ከላም ወይም ከጉሽ ቀንድ የተሰራ የቀለም ቀንድ
- ሐ. ከሽንብቆና ከቀርከሃ የተቀረጸ ብዕር
- መ. ከፍየል ከበግ (ከፈረስ) ቆዳ የተሰራ ብራና
- ሠ. የብራናው መወጠሪያ የሚሆኑ 2 ጫፋቸው የተበሳና 2 የሾሉ 4 እንጨቶች
- ረ. በብራና ጫፍ እየገቡ ከመዋጥሩ ጋር የሚያያይዙ ቀጫጭን እንጨቶችና መገተሪያ ገመዶች
- ሰ. የብራና መራመሚያ ዓይናማ ድንጋይ
- ሸ. የብራናው ሰግላጥ (ሥጋ) መስቅለቂያ ቊልፍ ቢለዋ።

- ቀ. ብራናው ከደረቀ በኋላ ጠጉሩ የሚፋቅበት ትንሽ መጥረቢያና የመጽሐፉ ገበታ ተጠርቦ የሚስማማበት አንድ ምሳር
 - በ. ብራናው በደረቀ ጊዜ መቅጠጫ መቀስ
 - ተ. የብራናው ማሥመሪያ ከቀርከህ የተሠራ
 - ቸ. ለመሥመሩ ምልክት መሥጫ ከብረት የተሠራ ወስፌ (መሳፍቾ)
 - ካ. በሚጽፍበት ጊዜ የብራናው ማለስለሻ የሚሆን ከገል ወይም ዓይን በጉ ከሆነ ድንጋይ የተሠራ መድመጽ
 - ነ. የመጽሐፉ መጠረዣና የማሳደሩ መሰፊያ ጅማትና ሲር
 - ኘ. መጽሐፉ ገበታ ከገባለት በኋላ ልዩ ልዩ ሐረግ ያለው መደገሻ ናቸው።
- ታሪክ እና መቅድም ስለ ፊደል ተረክቦ እና ጥንት ስለ ትምህርቷም ለማያዊነት 1ኛ የእብራይስጥ ፊደል ክፍል አንድ.
- ፊደልና ጥፈት ለአዳም ልጆች የተገለጡ እና የተሰጡ በአዳም ዕድሜ ነው። ከዚያም በሣብዓይ ምዕት በሣልሳይ ትውልድ በሄኖስ ዘመን-እንደሆነ ታውቋል ሄኖስን እንደ ሙሴ ስቦ በባለሟልነት አቅርቦ ረቂቁን ሕግና ትዕዛዝ አግዝፈው አጉልተው የሚያሳዩ የዓይነ ልቡና መነጽሮች ፊደላትን ሰጠው። 22 ቱን አሌፋት በ22ቱ ሥነ ፍጥረት አምሣል ኩፋ 3÷9 በጸፍፀፈ ሰማይ ጥፎ አሳይቶ ወዲያው በልቧ እየሳለ ሥነ-ፍጥረትን 10ቱ ቃላትን በቃል በፊደል ያስተምራቸው ዘንድ ያለፈውን ታሪክ እና ዜና ተረስቶ እና ተዘንግቶ እንዳይቀር ለቅም ሰብስቦ ይጥፍላቸው ዘንድ ሥራውን እና አሠራሩን ነድፎ አሳይቶታል ፊደላትም በሰማቸው እና በቁጥራቸው የፈጣሪ እና የፍጥረት ምሣሌ እንደሆኑ ምስጢራቸውን አስረድቶ የጥፈት እና የትምህርት አበጋዝ የአውራን ዓይን ያንካሳን ምርኩዝ የሰው ሁሉ መገሥጽ፤ መናዝዝ አድርጎታል መናዝዝነቱም የአዳም ተስፋ ዳግማይ አዳምን በአርአያ ፊደል ስሉ መስሉ ስሙንም አሌፍ፤ወታው ብሉ በማሳየት እና በመስበክ ነው። የኋላ ልጆች ነቢያት ይልቁንም ዳዊት ፤ኤርምያስ አቡቀለምሲስ ርሱን መስለውና ተከትለው ከባለቤቱም አፍ ተቀብለው ፊደላዊ ስሙን በፊደል እንደ ሰበኩ። የጽርእ ፊደል

በአልፋ ዝምሮ በምኒጋ ስለ ጨረሰ ቀድሞ ለሄኖስ እነ ውእቱ አሌፍ ወታው ያለውን ኋላ ለዮሐንስ አልፋ ወያ ብሎ መድገሙ የራእያቸውን አንድነት ያሳያል። መዝ.118÷1 ሰቂ.2÷1-22 ራእ.1÷8፣ 22÷12 ተቀባዩና ሠራተኛው ሄኖስ ብቻ ሲኾን ይህን የሄኖስን ሥራ ገድለ አዳም ለአዳም ብቻ ፈላስፋው ቀሪጦን ለሴት ብቻ ሰጥቶ ይተርካል ባለቤትነት ግን ከሄኖስ አይወጣም።

ሄኖስ ማለት ፍጹም ሰው ነፍስና ሥጋ ነባቢ ለባዊ ሕያው ማለት ነውና ስሙ ከግብሩ የተሰማማ የደብር ቅዱስ ሰው ሄኖስም እንዲህ ከፈጣሪው ተሹሞና ቀሶ የሚያዝ የሚናዝዝ የታቦተ ሕጉ ዐቃቢና ገበዝ የመሲሐም ጸሐፊ ትዕዛዝ ስለ ኾነ አውታረ ልቡናው በድሕንፃ መንፈስ ተቃኝቶለት ፊደሉን ከቋንቋ ቋንቋውን ከፊደል አስማምቶ ቀኝ እጁን በነፍስ ግራ እጁን በሥጋ ዐሥር ጣቶቹን ባሠርቱ ቃላት መስሎ አነጻጽሮ ባንደበቱና በጣቱ እያነበበና እየጣፈ የፊደልን ሥራ ከሕግና ከትእዛዝ ጋር አምልቶ አስፍቶ አስተምሯል። ሕግ አታድርግ አታድርግ ትእዛዝ ግን አድርግ አድርግ የሚለው ቃል ነው የ2ቱም ራስና ቀንድ በፍጹም ልቡና እግዚአብሔርንና ባልንጀራን መውደድ ናቸው። በመሐላም ጊዜ የግዚአብሔርን ስም ብቻ እንዲጠሩ አጠራሩንም እንዲፈሩና እንዲያከብሩ እንደቀድሞአቸው ግን ደመ አቤል ያጥፋን እያሉ በሩቅ ብላሲ እንዳይምሉ አስጠንቅቋቸዋል። ወውእቱ ዘአንዝ ይጸወዕ ስመ እግዚአብሔር እንዳለ (ኩፋሌ) 5÷18 ልጁም ቃይናን እንደ ሰሉሞን ንጉሥና ነቢይ ወዲህም ፈላስፋ ነበረና ሕዝቡን እንዳባቱ በቀና መንገድ መርቷቸዋል። ክርሱም በኋላ እስከ ሳሜኽና እስከ ኖን ተያይዞና ተከታትሎ የሚመጣው ሹሉ ተገልጦለት ለነመላልኤል ለልጆቹና ለሕዝቡ በሰላድወ እብን እየጣፈ ከቤተ መዛግብት እንዳናረው የአይሁድ ኩፋሌ በዕብራይስጥ ቃል ይተርካል።

በዚህም በሄኖስና በቃይናን ሥራ ግራዝማች ዲያብሎስ ቀንቶ ተመቅኝቶ ጥሩውን ትምህርት ለማደፍረስ በስንዴውም ፊደል መካከል ክርዳድ ለመዝራት ለመነስነስ ፔንሙ የሚባል 4ኛውን ያጋንንት አለቃ ጸሐፊ ትእዛዝ አድርጎ በጠላትነት አስነሥቷል በሙሴ በአሮን

እነኢያኒስን እንዳስነሣ ፔንሙም ከእግዚአብሔር በተገኘው በቅዱሱ ፊደል ሌላ ርኩሰት ትምህርት ጥንታላና ጃርት ስመ አጋንንት እንዲጥፋና እንዲያነቡ ያስተምራቸው ዘንድ ጌታ ለሄኖስ እንዳሳየው ሹሉ ርሱም በምትሀቱ ቀለምና ክርታስ በእጁ ይዞ ርኩስ ትምህርቱን እየጣፈና እየጠለለመ መጽሐፍ አድርጎ አሳይቷቸዋል። በቃሉም ጩኸ እየሰበከ ሳይጮኸም ቀርቦ እንደ ባለቅኔ እያሾከሾከ ምስጢሩን ሹሉ በጥሯቸውና ባይናቸውም አጥግቧቸዋል። ይልቁንም ጽልሙታን ከዋክብት የተባሉ የደቂቀ ሴትን አለቆች እነስማዝያን ማሩን አምርሮ ወተቱን አጥቁሮ በመንገርና በማሳየት እንደናታቸው እንደ ሔዋን እያስገሙኸ ማርኳቸዋል። ሕዝቡንም ባለቆቹ ዐድሮ እየሳበ ጭፍራ አድርጓቸዋል። ዛሬም የርሱን አሠር ተከትለው በቅዱሱ መጽሐፍ በዳዊት በወንጌል በጉልቄ ፊደል የሚያሻርቱ ርሱንም እንደሐረግ በገዛ አስማቱ የሚሰቡ የሚገኙትቱ ምስጢሩንም በጥራቸው ሰምተው እያዜሙ ለጠየቋቸው የሚያሰሙ ለዲያብሎስም መልክ ደርሰው ጠላታቸውን ለመጉዳት በዳዊት ፈንታ መልኩን የሚደግሙ የሰብአ ትካት ቁራጮች ብዙ ሰዎች አሉ። ጌታም በወንጌል ወሰበ ይነውሙ ሰብኤ መጽሐ ጸላኢ ወዘርዐ ክርዳደ ማእከለ ሥርናይ ወንሰፈ ያለው ከአዳም ከሄኖስ እስከ ርሱ ድረስ ለነበረው መጽሐፍና ትምህርት ላለፈው ሹሉ ነው እንጂ ክርሱ በኋላ ወደ ፊት ለሚመጣው ብቻ አይደለም (ማቴ 13 ÷ 25-30)።

ከዚህም ቀጥለን ላለፈውና ለሚመጣው ከመጽሐፈ ሔኖክ እንጠቅሳለን (ሔኖ 19÷22-25) ወራብዕ ስሙ ፔንሙ ዝ ውእቱ ዘአርአየ ለውሉደ ሰብእ መሪረ ወመዐርዒረ ወአርአየሙ ኩሉ ጎቡአተ ጥበበሙ (ለአጋንንት) ወአለበዎሙ ውእቱ ለሰብእ መጽሐፈ በማየ ሕመት ወበክርታስ። ወበእንተ ዝ ብዙኃን ይሰሕቱ እምዓለም ወእስከ ለዓለም ወእስከ ዛቲ ዕለት እስመ ኢተወልደ ሰብእ ለዘክመ ዝ ግብር ከመ ያጽንዑ ሃይማኖቶሙ በቀለም ወበረቅ እስመ ኢተፈጥረ ሰብእ ዘእንበለ ከመ መላእክት ከመ ይኩኑ ጸድቃነ ወንጹሐነ። ወሞት ዘኩሉ ያማስን እምኢገሰሶሙ አላ በዝ አእምሮቶሙ ይትህጉሉ ወበእንተ ዝ ይበልዐረ ገይል እንዳለ።

ንጢአት የባሕርያችን ናት ለሚሉም አለመኾኗን ሲያጠይቅ መሐልኩ ለክሙ ኃጥአን ከመ ኢኮነ ደብር ንብረ ወኢይከውን ወኢወግር አመተ ለብእሲቶ

ከማሁ ጋጢአትኒ ኢተፈነወት ዲበ ምድር አላ ሰብእ እምርእ ሰሙ ፈጠርዋ ወለመርገም ዐቢይ ይከውኑ እለ ገብርዋ ብሉባቸዋል።

ሐተታ

የአዳም ጋጢአት ካባት ወደ ልጅ መውረዱ አዳምን መስለው ተከትለው በሚሠሩት ብቻ ነው እንጂ በማይሠሩትና በሚነቅፋት እንደ ሄናክ በሚጸዩት በልጆቹ ሹሉ አይደለም ይኸውም ቡርክት አንቲ እምአንስት ወቡሩክ ፍሬ ከርሥኪ በተባሉት በናትና ልጅ ይታወቃል። ጽድቁም እንደ ጋጢአት ነው ከባሕርይ ተከፍሎ በመወለድ አይወረስም አባትን መስሎ በመሥራት ብቻ እንጂ (ሕዝ 18፡4ና 20) በዘርም እንዳይወርድ የአዳም ጋጢአት የነፍስ ነው እንጂ የሥጋ አይደለም ነፍስም እንደ አዳም ነፍስ ከፈጣሪ እፍታ በንጽሐ ጠባይፅ ተገኝታ ካባት ከናት በተከፈለው በዘርና በደም ታድራለች እንጂ ርሷ አትከፈልም (ኢላ 42፡5 ዘካ 12፡1)

ትርጓሜ ፊደል የሰዋሰው ቡቃያና ተክል

ክፍል 2

መቅድመ ሰዋሰው ወግስ ጸያሑ ንባብ መብእስ ወመርትዔ ነገር ሐንካስ ለዘውስተ ኃይል እምገይል የሐውር ወይገይሥ። ጸዋትወ ፊደል በበ ማዕረግ ወበበ ክፍል እስመ ለሊሃ ፊደል እመ መቅድመ ቃል ከዊነ ሰዋሰው ዘትክል ለዘእምታሕቱ የዐርግ ሃበ ላዕል

ፊደል ማለት የቋንቋና የቃል ያነጋገር ሹሉ ምልክት አምላል ወይም መግለጫ ማስታወቂያ ማለት ነው የሰው ሹሉ መልክ በጥሩ ሥዕልና መስታወት ታይቶ ተለይቶ እንዲታወቅ የማይታየውም ሳብዕ ንባብ ረቂቅ ሐሳብ በቀለም ገዝፎ በክርታስ ተጥፎ በፊደሉ መልክ ታይቶ ተለይቶ ይታወቃልና ስለዚህ ምልክት አምላል መግለጫ ማስታወቂያ አሉት። በግእዝም ፊደል ብሎ ጣፈ ቆጠረ ለየ መረጠ ይላልና ፊደለ ከዚህ ይወጣል ልዩ ምርጥ ማለት ነው። ቅንጣትነቱን የቃል ዘር መኾኑን ያሳያል። ዐረቦች ሐርፍ ዕብራውያን አት ይሉታል በተገናኘ ምልክት ማለት ነው።

መላው የግእዝ ፊደል ከነ አበጋዙና ከነንዙ ከነአጋዙ

የግእዝ ፊደል 26 x 7 = 182

ተረፍ (ዲቃላዎች) 4 x 5 = 20

አማርኛ ፊደል 7 x 7 = 49

ከግእዝና ከአማርኛ የሚገኙ የራብዕ ዲቃሎች

ራብዎች ብቻ 21 ድምር 272

ስለ ሰባቱ ፊደላት

ክፍል 3

ይኸውም ሊቃውንት ከጥንት ከአበው በተገኘ ከውሉድም የተሰናኘ ትርጓሜ ፊደል የአባ ሰላማን ትጋትና ሥራ ሲተርክ ወአምጽአ ለነ ሰላማ ጳጳስ ፊደል እምሕርክትያናስ ወሚጤሙ በአህዱ ልሳን ወእሙንቱ ሰበዕቱ ፊደላት ብሎ ይመሰክራል። ሰባቱ ማለቱ ከግእዝ ጋር ነው። ከሰባቱ ደግሞ ስድስቱ ከነዚያውም 2 ፡2ቱ ግእዝና ሳድስ፣ካዕብና ሳብዕ ሃልስና ኃምስ ሱቱፋን ናቸው ይወራረሳሉ። ይኸውም በገቢር አንቀጽ ሞአ ፀረ ወጸላኤ ሐነጸ ቤቶ ወጽርሐ ያለውን በተገብሮ ተሞአ ፀር ወጸላኤ ተሐንጸ ቤቱ ወጽርሐ እያለ መኼዱን መናገር ነው። ራብዕ ግን ኃምስና ሳብዕ ሳይቀሩ ከሁሉም ተፈቃቃሪ ነው መልኩን ድርድሩን ሳይለውጥ ሁሉን ይክታል ይህም በልእ ሥጋ ወመና ተበልዕ ሥጋ ወመና ማለቱን ያሳያል ኃምስ ሳብዕ ደግሞ እንደ ራብዕ ናቸው ቀሠመ ጽጌ ወፍሬ ተቀሥመ ጽጌ ወፍሬ አጋዘ ዶርሆ ወእንቆቅሐ ተእገዘ ዶርሆ ወእንቆቅሐ እያሰኙ ገቢር ተገብሮ ይክታሉ። 6 ያልናቸው 3 መዋርስቶች ባይገና በገሮ ባፍንጫ ይመሰላሉ፤ራብዕ በእፍ ይመሰላል ባለቅኔዎች ግን ሰባቱን ሹሉ በሰባቱ ዕለታትና በሰባቱ ሀብታት በሰባቱ ምስጢራት ይመስሏቸዋል። ኪ.ወ.ክ.መ.ሲ.ወ ገጽ 29

ክፍል 4

መላው 26ቱ ፊደላት በ5 ጾታ ተከፍለው በ5ቱ ሕዋሳተ አፍ በጉሮሮና በትናጋ በምላስና በከንፈር በጥርስ ይነገራሉ ጾታቸውና ክፍላቸውም ይህ ነው። 1 በጉሮሮ የሚነገሩ 5 ናቸው። እነርሱም እ፡ሀ፡ሐ፡ገ፡ዐ ናቸው። እነዚህ 5ቱ ከመላላት በቀር መጥበቅ የላቸውም።

- 2 በትናጋ የሚነገሩ 4 ናቸው እነርሱም ገ:የ:ከ:ቀ ናቸው
- 3 በምላስ የሚነገሩ 5 ናቸው እነርሱም ደ:ጤ:ለ:ነ:ተ ናቸው::
- 4 በከንፈር የሚነገሩ 6 ናቸው እነርሱም በ:ወ:መ:ፈ:ጸ:T ናቸው
- 5 በጥርስ የሚነገሩ 6 ናቸው እነርሱም ዘ:ሠ:ጸ:ፀ:ረ:ስ ናቸው

አጋዝ ቅጽል

ክፍል 5

ጸዋትወ ቅጽል ወአጋዝ የሰዋሰው ባለቤትና ጓዝ

አጋዝ ዘርና ነባር ስለ ሽነ በዘርነቱ ከዘር ቅጽሎች እንዲሰማማ በነባርነቱም ከነባር ቅጽሎች ከገደብ ከደቂቅ ይሰማማልና ቁጥሩ ከ2ቱም ነው:: ዘርነቱም በዘርዘር ፊደል ሲጣፍ ነው:: አጋዝ ካንድ እስከ ምእልፊት ያለ የቁጥር ሹሉ ጠቅላይ ስም ነው አጋዝ ማለት መያዣ ዐረቦን ወይም ሹምርና ውጥን ማለት ነው:: መያዣው አንዳንድ ቅንጣት ፊደል (1:2:3-አ:በ:ግ) ውጥኑም ቃል ነው አንድ ሹለት ሦስት ማለት:: ከ7 እስከ 1000 ምንም በየክፍሉ ፍጹም ቢሆን ያንዱ ቤት ላሥር ያሥሩ ለመቶ የመቶው ለሺሕ የሺሐ ለእልፍ የእልፍ ለምእልፊት ውጥን ይባላል 10ሩ የርባታ መደብ ለ80ው መደብ ውጥን እንዲባል:: አጋዝ ሲባል ሹሉም ውስጠ ዘና ውስጠ ብዙ ስም ነው ስፍን ስፍናዊ ብሎ ለሚጠይቅ ወይም ለሚያስብ የብትኖችን ማነስና መብዛት ስንትነትና ስንተኛነት ዘርዘሮ ደምሮ ለማላየት ከባለቤት በፊት እየገባ ዐብሮ የሚነገር ባለቤትም ባይኖር ርሱ ራሱ በቂ ስለሽነ ቅጽል ይባላል:: ርስ በርሱም ይቀጸላል:: ካንድ እስከ ምእልፊት ያለ አጋዛዊ ቁጥር ባንድ ረዥም ገመድ ሲመሰል ቤቱና ክፍሉ 5:5 ይሾኑለታል ቤት 1:10:100:1000:10000:: ክፍል መዘርጋት መተርተር መክፈል ማጠፍ መጠቅለል ናቸው:: መዘርጋት ብዛትንና ስንትነትን እንደ ነዶና እንደ ችቦ አስሮ ሰብስቦ የሚያሳይ የጅምላ ቁጥር ነው:: ምሳሌ 1:2:10 እንዲሁ:: መተርተር ስንትነታቸው ከታወቀ ከብዙዎች ማሽል ስንተኛነትን ለይቶ የሚያሳይ የተራ ቁጥር ነው:: ምሳሌ 1ኛ 2ኛ 10ኛ እንዲሁ:: መክፈል

የክፍሎችን ስም እንደ ተራ ቁጥር እየለየ በየማዕረጉ የሚያሳይ ክፍላዊ ቁጥር ነው:: ምሳሌ መንፈቅ ሣልሲት ራብዒት ወከማሁ ማጠፍ ጅመላውን ቁጥር ዐጥፎ ደርቦ እያሳየ በመንታ መንገድ የሚወስድ የአጸፋ ቁጥር ነው:: አሐዳት አው ካዕበተ አሐዱ 1 ዕጽፍ::ክልኤታት አው ካዕበተ ክልኤቱ 2 ዕጽፍ 4 ነጠላ ወከማሁ:: መጠቅለል እንዳራቱ ክፍሎች አጋዝ ሳይኖረው በቅጽልነቱ ማነስና መብዛት ሕጻጽና ምልአት የሚያሳይ የአጋዝ ቅጽሎች ለብሳቢና ከታች የሚሾን መድበል ቁጥር ነው ያውም ንዳጥ ብዙኅ ኩሉ ይህን የመለለ::

ሥራቸውንና ጫፋቸውን በገመድ ዘይቤ ስበን ጉትተን መዘርጋት መተርተር ያልናቸው ጅምላና ተራ አካሄዳቸው እንደ የዋህና እንደ መሠሪ ርባ ስለ ሽነ ስማቸው የዋህ ቁጥርና መሠሪ ቁጥር ይባላል የዋህ ጅምላ መሠሪው ተራ ነው የቀሩትም ሦስቱ መክፈልና ማጠፍ መጠቅለል ያልናቸው ከፋይና ዐጣፊ ጠቅላይ ይባላሉ:: ጅምላና ተራ ከአንድ እስከ ሽያ ወንድና ሴት እየለየ ከዚያ በላይ ግን ሳይለየ ዕሥራ ሠላሳ በማለት እያስተባበሩ ይኼዳሉ ይኸውም ምእላድ ሳይኖር ነው ምእላድ ሲኖር ግን ዕሥራ ሠላሳ ያለውን ዕሥራዊ፣ ዊት ሠላሳዊ፣ ዊት ያስኛልና ከመለየት በቀር ማስተባበር የለም:: የጅምላ ቁጥር አጣጣፍና አፈታት 2 ዓይነት ነው አጣጣፍ በአጋዝ በፊደል አፈታት እንደ ንባቡ አንድ አንዱ ሹለት ሹለቱ እያለ በላድስ በካዕብ መጨረስ ነው:: የሴቶችም ቁጥር ከአንድ እስከ ሽያ ከፊደል እንጂ ከአጋዝ ጋር አይሰማምም ዱባና ቅል ነው:: ስለዚህ አሐተ: አሐቲ ክልኤ: ክልኤቲ ሠላስ: አርባዕ: ኅምስ: እያለ በፊደል ብቻ ይጣፋል:: አጋዝ ቅጽል ዘርና ነባር ስለ ሽነ ርባታውና ዘርዘሩ እስከ 10 መደብ ነው:: የወንዶች ጅምላና የሴቶች ጅምላ ቁጥር

፩	አሐድ ዱ	አንድ ዱ	አሐ(ድ) ት:ቲ
፪	ክልኤ: ት: ቱ	ሹለት: ቱ	ክልኤ:ቲ
፫	ሠለስት: ቱ	ሦስት: ቱ	ሠላስ
፬	አርባዕት: ቱ	አራት: ቱ	አርባዕ
፭	ኅምስት: ቱ	ዐምስት ቱ	ኅምስ
፮	ስድስት: ቱ		ስሱ
፯	ሰብዐት: ቱ		ሰብዐ

ትርጓሜ ፊደል

፩	ስምንት፡ ቱ		ሰማን፡ ኒቱ
፪	ተስቦት፡ ቱ	ዘጠኝነ፡	ተስቦ
፫	ዐሥርት፡ ቱ	ዐሥር፡ ሩ	ዐሥር
፬	ዐሥርት ወአሐድ ፡፩		ዐሥር ወአሐት ፡ቲ
፭	ዐሥርት ወክልኤት ፡ቱ		ዐሥር ወክልኤ፡ቲ
፮	ዐሥርት ወሠለስት ፡ቱ		ዐሥር ወሠላስ
፯	ዐሥርት ወአርባዕት ፡ቱ		ዐሥር ወአርባዕ
፰	ዐሥርት ወጎምስት ፡ቱ		ዐሥር ወጎምስ
፱	ዐሥርት ወስድስት ፡ቱ		ዐሥር ወስስ
፲	ዐሥርት ወስብዐት ፡ቱ		ዐሥር ወስብዐ
፲፩	ዐሥርት ወስምንት ፡ቱ		ዐሥር ወስማን ፡ኒቱ
፲፪	ዐሥርት ወተስቦት ፡ቱ		ዐሥር ወተስቦ
፳	ዕሥራ ኻያ ካያ ካዕበተ ዮድ		ዕሥራ 2 ጊዜ 10

በወንዶች ዕሥራ ወአሐድ፡ ዱ በሴቶች ወአሐት፡ ቲ እያለ እስከ 29 እንዲሁ ተጫፍሮ ይኼዳል

፴	ሠላሳ	በቁሙ	ሦስት ዐሥር
፵	አርብዓ	አርባ	አራት ዐሥር
፶	ጎምሳ	ዐምሳ	ዐምስት ዐሥር
፷	ስ(ድ) ሳ	በቁሙ	ስድስት ዐሥር
፸	ሰብዓ	ሐገ	ሰባት ዐሥር
፹	ሰማንያ	ሰማንያ	ስምንት ዐሥር
፱	ተስዓ	ዘጠና	ዘጠኝ ዐሥር
፻	ምእት	መቶ	ዐሥር ዐሥር
፻፫	አምእት አው ዐሥርቱ	ምእት	ዐሥር መቶ ፩ ሺህ
፳፫	ዕሥራ ምእት	ኹለት ሺህ	
፴፫	ሠላሳ ምእት	ሦስት ሺህ	
፵፫	አርብዓ ምእት	አራት ሺህ	
፶፫	ጎምሳ ምእት	አምስት ሺህ	

ትርጓሜ ፊደል

፩	ሰላ ምእት	ስድስት ሺህ	
፪	ሰባዓ ምእት	ሰባት ሺህ	
፫	ሰማንያ ምእት	ስምንት ሺህ	
፬	ተስዓ ምእት	ዘጠኝ ሺህ	
፭	እልፍ (መቶ 2ዜ መቶ)	ዐሥር ሺሕ	
፮	ሀሥርቱ እልፍ አው አላላፍ	መቶ ሺሕ	
፯	ዕሥራ እልፍ ሠላሳ እልፍ እያለ እስከ ፺፱ ይኼዳል		
፰	አላላፍት መቶ እልፍ ወይም ፲፫ ሺህ (ሚሊዮን)		
፱	ትእልፊት ሺህ እልፍ ወይም እልፍ ሺህ (፲ ሚሊዮን)		
፳	ዕሥራ ምእት እልፍ እንዲህ እያለ እስከ ፺፫ ይኼዳል		
፳፱	ምእልፊት	እልፍ 2ዜ እልፍ (፫ ሚሊዮን)	

ሐዲስ ሐሳብ እንግዳ ቁጥር በምእልፊት ላይ የሚጨመር የቢልዮንና የትሪልዮን እንጸር።

ምእልፊትን ደግሞ እንደ እልፍ ፲፫፡ ፲፫፡ ፫፫ እያሉ በ 4ቱ ቅጽሎች ሲያበዙት እንድ የነበረው ፀ ምእልፊት ይኸናል። ኹለተኛም በሚሊዮንና በቢልዮን ተራ ሲያወርዱት ትሪልዮን ከሚባለው ቁጥር ይሰማማል። ከእልፍና ከአላላፍ በላይ ያለ ቁጥር በውሳኔም አለውሳኔም ይነገራልና ውሳኔው ይህ ነው። ያለውሳኔ ግን ሲነገር አላላፊ አላላፋት ወትእልፊት አላላፋት ምእልፊት ይላል ብዛቱ እንዳሸዋና እንጂ ከከብ ሰፍሮ ቁጥር ሲያውቁት የማይቻል ከፈጣሪ በቀር ሰፋሪ ቁጣሪ ልክና መጠን የሌለው የብዙ ብዙ ማለት ነው አባይን በጭልፋ እንዲሉ ዘፍ 13÷16 ፡ 15÷5

መዐዛ ሰዋስው ፊደል የግጥም ስብከት

ክፍል 6

ላንቀጹ ፍልሰታ ለርባታው ሑዳዴ፡ የተለቀመውን ጥሩ ፊደል ስንዴ በቀለም ገበያም ጣፊው ብር ሲቀረጥ ፡ፊደሉ እንዳይሸጥ እንዳይለወጥ ነጢያት የዘሩት የፊደላት ገብስ፡ ስሙ ልጅ አልቅሶ ቶሎ የሚደርስ እግዚአብሔር የወሰነው በሕዝቅኤል አፍ፡ ሰባት ዓመት ብሎ መንፈቅ ሳያተርፍ

ትርጓሜ ፊደል

ይህም ሰባት ዓመት ዘመነ ማእረር፡ ከበጉ ዐይንና ቀንድ የሚተባበር አብዝቶም ሲጠጡት በሽልም ፊደል፡ ሆኖ ስላላሞቀ ጣላ ነው ብንል ፊደሉ ብረሃን ዘእምብርሃን- ሰባት ቁልጭልጭ የእግዚአብሔር በግ ዐይን የፊደሉ ምንጭ ዐይነ ውሃው-ከላይ ነውና የፈለቀው ከሣር ከቅጠል በዝቶ ጊዜዎ-አሮጊት ስትሆን በተፈጥሮዋ እንደ ሔኖክ ንስር ሕዋሳቶች-በተሐድሶ ስለኖረች ዐይንና ጥርሷ ብሉይ ሐዲሱ-ነጭና ጥቁር የሚያጣቅስ ዠርባዋም ንባብ እንደ ሰሎሜ- ጌታን ያዘለው በሰው ትርጓሜ ጌታም ለሄኖስ ሲድራት ባርኩ-ስላረገዝች የርሱን አምልኮ ከአልፍ እስከ ታው መልኩ ፊደል- የሥነ ፍጥረት ጠቅላይ መድበል የመልኩም ድርሰት በማሕልይ -ተጥፎለታል ደግሞም ለሚያይ መስለናታል በጥሩ ዐይናማ- ከወጣቶች ልብ እንድትስማማ ዐይናማነቷም እንደ ንስር- የወረደ ነው በፊደል ዘር ምንም ቢያጅቧት መኳንንቶች - ዐይኗና ልቧ ከተማሮች እኔም ልጨፍር ቃሌን ላንሳው - ተማሪን ሁሉ ደስ እንዲለው በሽብር ወንዶቿም ነገደ ሴም - የተሠራጨት በምድረ ካም ታሪኩም ቁንጆ ስሙ ብርሃኑ- በምስራቅ ቋንቋ የሰለጠነ በተራራም ላይ የሠሩት ግፍ- አይሰወርም ከታሪክ አፍ ቅዱስ መጽሐፍም በርሱ አማርኛ- ከእግዚአብሔር ተልኮ መጣ ዳግመኛ የትምህርቷን ወንዝ አለወረፋ -ኹሉ እንዲቀዳ እየተሰፋፋ ርሷም ጣይቱ መሐንዲስ ኹና- እየቀየሰች የሰው ልቡና ወጣት ወጣቱን ለመቀበል- አዘጋጅታለች ቤቷን ፊደል ሊጥም እንዳይኸን ትርጓሜው ኹሉ- ትምርቱን ማብሰል በየፊደሉ

2ኛ የግዕዝ ታሪክ

ክፍል 1

ግዕዝ ማለት ምን ማለትነውግዕዝ ተጓዘ ከሚለው ግሥ የወጣ ነው ከወዴትስ መጣ? መቼ? ግዕዝ ማለት ስመ ተጾዎ የቋንቋ ወገን ል ክፍል ማለት ነው። የግዕዝ ምሥጢሩ አነጋገሩ ብዙ ልዩነት ያሳያል

የግዕዝ ታሪክ

ግዕዝ ሲባል አርነት መውጣት፤ ከእንደ ቦታ ወደ እንደ ቦታ መሸጋገር፤ ከጣርነት ወደ ነፃነት መውጣትን ያመለክታል። ስለዚህ ኢትዮጵያን ብሔረ አግዓዚ (አግዓዝያን) ሲል በብዙ ሥፍራ ይገኛል። ግዕዝ ራሱ ዓይነት/ነፃነት/ ሰጭ መሆኑን ሊያመለክት ይችላል። አግዓዝያንም ተብለው ቋንቋቸውን ግዕዝ አለኙት የተባለበት ምክንያትም ደቡብ ዓረብ ከክርስቶስ በፊት ኢርትራን ተሻግረው በሰሜን ኢትዮጵያ ተበታትነው የተቀመጡት የኛ የግዕዙ ታሪክ ነገሥት ነገደ ዮቅጣን ይላቸዋል። ናህ ለአዳም አሥረኛ ትውልድ ሲሆን ዮቅጣን ደግሞ ለናህ ልጅ ለሊም አራተኛ ትውልድ ነው። / ዘፍ .10:25/ የአገራችን ታሪክ ፀሐፊዎችም እንደሚተርኩት አገር ነባር የሆነውን የኢትዮጵያን የነገደ ከሙን መንግሥት አሸንፎ የወረረውን የሕንድ ንጉሥ ራማን እነዚህ ነገደ ዮቅጣን አሸንፈው አገሪቱን ነፃ ስለአወጡ ነገደ አግዓዝያን ነፃ አውጭዎች ተባሉ። ሳባ ትግራን ሲይዝ፤ ወንድሞቹ አባል የአዳልን አገር አፈር ውጋዴንን መያዛቸውን ይገልጻሉ።

እነዚህ ሰዎችም የመጡበት ዘመን፤3ሺህ 36 ዓመት ከክርስቶስ ልደት በፊት በዮቅጣን ልጅ በሳባ ሳባውያን ተብለው የነርሱ ገዥ ሴት ስትሆን ንግሥተ ሳባ ወንድ ሲገዛ ንጉሠ ሳባ ይባል ነበር።

ዛሬ የተጣራው ታሪክ በደቡብ ዓረብ ሳባውያን ሀበሻን፤ሂሚያራት ሐማሪት እንደነበርና እነዚህም የሴም ወይም የዮቅጣን ነገዶች ውስጥ የኢርትራን ባሕር ተሻግረው በኢትዮጵያ ሰሜን በየአውራጃው ተሰማርተው የአክሱምን መንግሥት አቁመው ይተዳደሩ እንደነበር ከማስረጃውም በአክሱም ሐውልቶች ላይ የሚነበበው የሳባውያን ፊደል የጨረቃ አምላካቸው ከነምልክቱ የነገሥታት አስተዳደርና ልማድ በደቡብ ዓረብ ከሚገኘው ጋር ፍጹም አንድ ወይም ተመሳሳይ በመሆኑ ነው።

የአማልክቱም ሥም ሚስረም፤እስታር፤ አለመቅህ፤ ህውብስ... እያለ በደቡብ ዓረብ የተገኘው በኢትዮጵያ ሰሜን ተገኝቶአል። ስለሆነም በዔቦር ዕብራውያን ተብለው ቋንቋቸው ዕብራኒ ወይም አብራይስጥ እንደተባለ በግዕዝ አግዓዚ / አግዓዝያን/ ተብለው ቋንቋቸው ግዕዝ አገራቸውን አግዓዚት አለኙ። ተከለ ጻድቅ መኩረያ ግራኝ መሐመድ ወረራ በሚል መጽሐፋቸው ምዕ.2 ገጽ 7-8

ክፍል ሁለት

1. ግእዝ የቋንቋ ሊማዊ አዳማዊ ቋንቋ የዕብራይስጥ ወንድም ከዐረብ ከሱርስት የሚገኘው ዘይቤው አልፋ እንደ ማለት አንድ መሻርመሪያ ምስጢሩ ጥንታዊ አዳማዊ ልሳን ማለት ነው። ዘፋ 11፡1

2ኛም እንደ ሌላው ቋንቋ ብዙ ድካም ስላለበት ትን ገር ብለው ይፈቱታል። ተተርጉመ እምልሳነ ትብጢ ለዐረብ ወዕም ዐረብ ለግዕዝ እን. ሃይ. አበ.1

2. ግዕዝ የፊደል ስም አንድ ወጣት አንድ ትንጣት አንድ በቀል ዕዝል ቅጥል ነፋጥ ምስትል ዋዩል አጋማሽ ጉለተኛ ፊርጅ
3. ግእዝ፣ የዜማ ስም አንደኛ ስልት መጀመሪያ ዜማ 2ኛው ሠሰስቱ ዜማ ዘውሉቱ ግእዝ ወእዝል ወአራራይ ወእምዝትብል ጸሎተ ዘእምዳዊት በዚማ ግእዝ ሀየንተ ዕዝል ዘነገህ ግዕዝ (ስንዝ ግን 11 ግንዘ፡ፋን) ኪ.ወ.ክ 924

ግእዝ ስለማለትና ስለመባል

ክፍል 3

ግእዝ ማለት ዋሕድ ማለት ነው ጉንድ እንደማለት ጉንድነቱም ዐጽቅ ተብሎ በተቋመ ወርቅ ይመሰላል ግእዝ የቋንቋና የፊደል ስም ሲሆን ከጌታችን ልደት በፊት በዘመነ ብሉይ ጌላም በዘመነ ሐዲስ እስከ አብርሃ ወእጽብሐ ዘመን ድረስ ካዕብ ሃልስ፣ራብዕ፣ ጎምስ፣ላድስ፣ ሳብዕ ሳይኖር ግእዝ የተባለ ስለዚህ ነው።

ሁለተኛ የሌለው ቀንጃ ነጠላ ፊደል (ኮንሶን) ከህ እስከ ፐ ያለ ከሰላማ በፊት ከካዕብ እስከ ሳብዕ ድረስ ሳይኖረው ርሱው ራሱ ግዕዙ ብቻ ነበረና። ቋንቋውን ግዕዝ ያሰኘው ይህ ነው ይባላል። ከዚያ ወዲያ ግን ከካዕብ እስከ ሳብዕ ላሉት በኩር ግንባር ቀደም ባለ ወንድም ስለሆነ አንደኛ ወይም መጀመሪያ ይባላል። አ

ግእዝ ቡ፡ ካዕብ ጌ፡ ሳልስ ጻ፡ ራብዕ ሄ፡ ጋምስ ወ፡ ሳድስ ዘ፡ ሳብዕ እንዲሉ ግእዝ አንድ አንደኛ መባሉ በእ ምክንያት ነው። ግእዝ የንባብ ስም መጀመሪያ ንባብ ሕፃናት የፊደልን ቊጥር እጅ እግሩን ከሰዩ በኋላ ከነቁጣ እስከ ነቁጣ እየጉተቱ የሚያግዙት ማጋዝ። ለንባብ ትምህርት በየስልቱ 4 ስም አለው። ግእዝ፣ ውርድ፣ ዐቢይ ድጋም። በጥንታዊ ፊደል ተጥፎ ከእክሱም ሐውልት የሚገኘው ጥንታዊ የግእዝ ንባብ ያስረዳል።

መዐዛ ሰዋስው ግእዝ

ክፍል 4

ሠርቶ ያቀረበው የግእዝ ወጥ ቤት፡ ሳስነባቢው ምሳ ሳንባቢው አራት አስተውል ተመልከት ጸሐፊና አንባቢ፡ ያማርኛ ግዕዝ የግዕዝ ዐቃቢ የግእዝን ትምህርት አባይን በጭልፋ፡ ቀድቶ የሚጨርስ ማነው ባለተስፋ ቀድቶም ሳይጨርሰው ከርሱ ለሚጠጣ፡ ለሚሻገረውም እየተቀናጣ ዐዛውም ስንፈት ተማሪ እንዳይነጥቅ፡ ዋናተኛው መምህር ተግቶ ይጠብቅ የግእዝም ፊደል በሰባትነቱ፡ከትጋቢት እስከ ራእይ ወየው መስማማቱ ጊዜ ባስረገጠው ትምህርት አውድማ፡ ተንጣሎ ነበረ የግእዝ ምርትማ ሥለ ሥጋ ጥበብ ስለ ደመወዝ፡ ኮኛኩ ይሻላል ከጠጁ ግእዝ ዘርፋና ቅጽሉም ባዕድ አታላይ ስም፡ የማይስማማ ከግእዝ ቀለም ልጅ ዐዋቂውን ከግእዝ፡ እንደ ድጉስና እንደ ጥራዝ

የሚያጠብቅና የሚያያይዝ ሢራ 13፡1

ግእዝ ግእዙ ወርቅ ቀለም-ባለ 6 ዐጽቅ ጉንደ ተቋም ስድስቱም ዐጽቆች ግራና ቀኙ-ከሱራፌል ክንፍ የተሰናኙ ከኪሩቤልም ካራቱ ጉሉ - በራብዕ ትውልድ ይመደባሉ ልሳኑም ጥዑም የወይን እሸት- እየተሻሙ የሚበሉት ከእዳም ከኖኅ ካባት ከናቷ - ለሴም የታጨች ስለወብቷ ከንጉሡም ከእግዚአብሔር ከባለቤቱ - ስለተሰጣት እቲጌነቱ እንዲህ ብታይዋት ድኻ መስላችኹ - ባለጸጋ ናት ግእዝ ቋንቋችኹ የግእዝን ባዕም ብትቀምሷትማ - አትይዙም ነበር ሌላ ውሽማ

ለእንግዲሁ ግን ውሸማ አታብዙ - ርሷን አቅፋችኹ ቀድሞ ሳትይዙ ብትጨምሩ ግን በርሷ ላይ ደግሞ - ዕዳው ገብሰ ነው መቸ አረማም በዚህስ ነገር ሐሜት ሳትፈሩ - እንደ ያዕቆብ ብትጨማምሩ ስንኳን ነቢያት እነዳዊት - አይነቅፋችኹም ሐዋርያት ያማርኛም ቃል የግእዝ ሥጋ - ስለግእዝ ነፍስ ሬሳ ባልጋ ሬሳውን ቃል የሚሸከሙ - በግእዝ ቋንቋ ሲፈታ ይሰሙ ሥሮ ነገሩ ግእዝ ሳይጸድቅ - ፍሬ አያፈራም አማርኛ ዐጽቅ ነገር ከሥሩ ውሃ ከጥሩ - የተባለውን እስኪ መርምሩ እነማናቸው ዛፋን ሳያወቁ - ፍሬውን በልተው የሚጨነቁ ዛፋንም አውቀው ሳይገላልጡ - ሾላ በድፍን የሚያላምጡ አለበትና ብዙ ቁጫጭ - ሆድ የሚያላምም የሚያበሳጭ ቁስ ኹኜ ቢኾን ወይም ዲያቆን- አጠራው ነበር ስማቸውን አፍ አለዠሮ ቢያዜም ቢያነብ - አይታነጽም ሽካራው ልብ መርጌታ ኹኖ አቡን ሲቃኝ - እንዲህ እንዳሉ አምጃር ዘፋኝ ውስጡን ለቁስ ለሚናዝዝ - ቁሉም ግእዝ ስሙ ፋና ወይም መብራት - የነፍስ አባት አማርኛውም የንብ እንጀራ - በላስቶች ቀፎ ቀድሞ ሲሠራ ካረብ ከሰርስት ከዕብራይስጥ - የተቀመመ እንዲጣፍጥ

3ኛ ክፍል 1

አጭር የሰዋሰው ብሂል

የመምህራን ዐይን ያዕቆብ እንደ ረዥሙ አጥርቶና ቀምሎ የላየው ቀርቦም እንደ ሐኪም ያልዳሰሰውና ያልፈወሰው። ዘፍ.28÷10 ሰዋሰው ማለት ዘይቤው መሰላል ማለት ነው። እሙን ትርጓሜው ግን የግእዝ ቋንቋ ዐዋጅ ያስካኩና ያጣጣፋ ያነጋገሩ ፈርጅ የንባቡ ኹሉ እጅና ፈንጅ አስተሳሰብና አፈታቱ ተለይቶ የሚታወቅበት የትምህርት ደንብ ፍርድና አገባብ ማለት ነው። ፍትሐ ነገሥት እንደ ማለት ኹሉ። አዝመራ ታጭዶ ሲሰበሰብ ብዙው እንደ አንድ እስር ነዶ ብዙው ነዶ አንድ ሙሉ ዕቅፍ ብዙው ዕቅፍ፤ እንደ ጉቶ ብዙው ጉቶ

እንደ ታላቅ ክምር እንዲኾን የሰዋሰውም ክፍል እንዲህ ነው። ምዕራፍ በታላቅ ክምር ይመሰላል ብዙው ብትን ቃል እንደ ሥነ-ፍጥረት በየወገኑና በየይነቱ ሲሰበሰብና ሲለቀም ነዶውና ዕቅፋ ጉቸው በሦስት አይነት ቁጥር ተቈጥሯል።

ክፍል 2

የሰዋሰው አዋጅ ርባ ቅምር

የፍጥረት ኹሉ ዐይነት 2:2 ብቻ እንደኾነ ያውም ወንድና ሴት ተባትና እንስት እንዲባል ሰዋሰው ተብሎ የሚጠራም የቋንቋ ዐይነት 2 ነው ዘርና ነባር ወይም ስምና ግብር ወንድና ተባት ሴትና እንስት አንድ ወገን ኹነው በ2 እንዲታዩ እነዚህም 4ቱ ስሞች ዘርና ግብር ነባርና ስም አንድ አንድ ወገን ናቸው። 2ኛም የመሰላል እርከን ብዙ ሊኾን በ2 አዕማድ እንዲወሰን የቋንቋም ትምህርት ስሙና ክፍሉ ስልቱና ባሕሉ ብዙ ሊኾን ዐይነቱና ሕብሩ አርእስተ ነገሩ በነዚህ በ2ቱ ብቻ ተወስኗል። ከስምና ከግብር አይወጣም ሲዘረዘሩ ግን አንቀጽና ርባታ ዝርዝር ቅጽልና ጥሬ አገባብ ሠምና ወርቅ ሙሽዘር ፣ ሠረዝ፣ እንጻር ተብለው 10 ይኾናሉ። ዝርዝር ከርባታ አገባብ ከጥሬ ሲደረቡ ግን 8 ብቻ ኹነው ይቀራሉ የሰዋሰውን ክፍል ዝቅ ብለው 3ና 4:6 ክፍ ብለው 12 ና 15 የሚሉ አሉ።

ክፍል 3

ሰዋሰውን ሊቃውንት በ10 ምሳሌ መስለውታል በምንና በምን ቢሉ በመሸጋገሪያ፣ በመሰላል፣ በድልድይ፣ በመርከብ፣ በተራራ፣ በመንገድ፣ በገበያ በፊት እና በመስተዋት፣ በአትሮንስ መስለዋቸዋል። ሰዋሰው ስለምን መሰላል ተባለ ቢሉ በመሰላል ከታች ወደላይ ይወጡበታል ከላይ ወደታች ይወርዱበታል በሰዋሰውም በእግረ ሕሊና ሰማዩ ሰማያት መጥቆ ዕመቀ ዕመቃት ወርዶ በዓይነ ልቡና ምጋጢረ ሥላሴን ያዩበታል መሸጋገሪያ ያለው ምነው ቢሉ በመሸጋገሪያ ከወዲህ ወዲያ ከወዲያ ወዲህ ይሸጋገሩበታል ይመላለሱበታል። በሰዋሰውም እምጽማዊ ውስተ ጥበብ እምኢያእምሮ ውስተ አእምሮ ይመላለሱበታልና ስለዚህ ሰዋሰው ተባለ ይላሉ።

መዐዛ ሰዋሰው የግጥም ስብከት

መዐዛ ሰዋሰው ዕጣን ወጼና ትምህርት ክርቤ፡ ለአለ ያጼንው ምክረ ወይሰምዑ ዘይቤ

የግጥም ስብከት ወይም ይባቢ

በዶሮ ሥጋ አምሳል ምስጢሩ እንዲጥም ፡ዐጭሬ ረዥሜ ይባላል ግጥም ዐጭሬ ሰዋሰው ረዥሜው ግስ፡ የሦስት ፊደል ሥጋ የርባ ቅምር ነፍስ

ለልጆች እንዲተርፍ ያዋቆች መብል ፡ ያቡን ወጥ በሚሉት በቲማቲም ቃል

ለወጣቶች ሹሉ ከታች ወደላይ ፡ ሰዋሰው እንጂ ነው መንገደ ሰማይ ያዕቆብና ዕዝራ የእግዚአብሔር ጉበኞች ፡ ቀድሞ የሰለሉት ከላይ እስከታች

የሰዋሰው ትምህርት ሥጋውና አጥንቱ፡ ባጭሬው ተከቷል ረጅሜነቱ ከምርቱ ቆንጥረን ይህንን ሰዋሰው ፡ ስሙን ለኋላ ልጅ ዘር ይኹን አልነው፡፡

አለ ሰዋሰው አለ ጥፈት፡ትምህርት አይጠራም ምንም ቢያጥቡት

የትምህርት ዕንቅርት አለመጣፍ-አለመስማትም ጆሮ ደግፍ

ዐንገት ላለው ሰው ዞሮ ለሚያይ፡ አንድ ሽክም ነው እንደ ድንጋይ

ካፍሪቃ ወንዞች ወርቅና አልማዝ ፡እንደሚያስገኘው እንዳባይ ወንዝ

ተርፎን እንዲፈስ ትምርቱ ንግድ ፡ በዚህ ሰዋሰው ጥርጊያ መንገድ

ይልቅኑ እንደውጣ ወደገቢያ፡ገበያችንም ኢትዮጵያ

መደብሮቿ የተዘጉቱ ፡ባራቱም ማእዘን እንዲከፈቱ

ልጆቿን በእውቀት እያሳደገ፡መንገዶቿንም እያስጠረገ

እግዚአብሔር ያቆማት ከማኸል ቦታ፡ በውጭ አገር ሰው እንዳትፈታ

ያፍሪቃ ደንደስ ሽኛና ጫንቃ፡ ጦቢያው እንጂ ናት ምሥራቅ አፍሪቃ

የሰማይ ምድር የምድር ሰማይ፡ የተከበበች በነጭ አባይ

ዐዳም ሲመሰል በገነት ዐይን፡ነጩ አባይ መደብ ጥቁሩ ብለን

ባስተያየትም ሲመረመሩ ፡ ማየት አይችልም ነጩ አለጥቁሩ

ነጩ ሲፈተሽ ውስጠ ጥቁር፡ጥቁሩም ሲፈተሽ ውስጠ ነጭ ዘር

ነጭና ጥቁር የዓለም ዓይን፡ ሹሉም ተገልጦ የሚከደን

መክደኛውም ሞት ወስክንቢያ ነው፡ያዳም ሌባ ጣት የሰፋችው፡፡

ቋንቋ ካልጠራ በሰዋሰው ፡እነጋገሩ የለት ጉሽ ነው

ስሙ ፕራቲክ የድምጫ ቋንቋ፡ የኮረፌ አይነት ወይም የድቋ

ጆሮ ሲቀምሰው ከዋንጫው አፍ ፡ ያሰኛል እና እንትፍ እንትፍ

በጥሩ መጠጥ በሃገር ፍቅር ፡ራሴ ዞሮ ስቀባጥር

አጭሬ ግጥም ቁመተ ዶሮ ፡ የሚንጠራራ ወደ ሰው ጆሮ

ቸብ ቸቦው ዜማም ሳይቆረጥ፡በየመስመሩ የሚያስረግጥ

ቧልተኛ አዝማሪም መስሉ ሲያስቅ ፡ እንደ አቤ ሴሉም ልብ የሚሰርቅ

4ኛ ክፍል 1

ጸዋትዎ ቅኔ የሰምና የወርቅ ኩርኋኔ

ቀነየ ፡ቅኔ ማዜም ማጉረምረም መግጠም መምራት መቀኘት መሪ ባለቅኔ መሆን ረከብዎ ለአባ ዮሴፍ እንዘ ይትቀነይ ምስለ አሐዱ መነኮስ ካህናት ይትቀነይ ዘንተ መዝሙረ በዜማ ወእምዝ በል ወተቀነይ ሃሌ ሉያ ወእጋዘ ይትቀነይ በሠለስቱ ዜማ ለንክ ጥቅ 23 ግንዘት ድን ፡፡

ቅኔ በቁሙ የፍትሐት የልቅሶ ዜማ ማጎሌት ማጎሌተ ቅኔ የዜማ ቦታ ሦስተኛ ክፍል ከመቅደስ ቅኔ ማህሌት ቅኔ አገዛዝ ባርነት ቅኔ እኩይ በዝጎ ቅኔሃ አው ተቀኔ ኢሳ.14÷3 ሰቆ.1÷3 ገላ. 5÷1 ንግድ ተግባረዕድ አገልግሉት ቅኔ እደዊነ ኢናጽርእ እምቅኔ እደዊሃ ትሁብ ለነዳያን ሥርዓተ ቅኔ ቤተክርስቲያን ዲድ 13 ና 4 ኪዳ፡፡ መዓልትን ቀን ማለት አማርኛው ከዚህ ወጥቷል የሥራ ጊዜ ማለት ነው፡፡

ቅኔን የደረሰው ቅዱስ ያሬድ ነው፡፡ ያሬድ የድርሰቱ መነሻና መድረሻ ቅኔ ሲሆን በድርሰቱ ግን ቤት እየመታና ሳይመታ የቃኛቸው ክብር ይእቲና እጣነ ሞገር በድንው ተጽፈው ይገኛሉ ቅኔን እንደደረሰ ምቅናይ በሚባለው ድርሰቱ ይታወቃል፡፡ የርሱ ደቀ መዛሙርትም እስጢፋና እስክንድር ሐዊራና መንክራ እንዲሁም ብሔር ይባላሉ ከነዚህ የተማሩ ሊቃውንትም ቤት እየመቱ ተቀኝተዋል፡፡

ለምሳሌ አጭር ዘይእዜ ተትሕተ ያፊድ ዘኢተትሕተ፡ ለቅኔያቲሁ ደቂቅ እስመ ኢሐነፀ ቤተ፡፡

መወድስ ደቀ እስጢፋ ዓድቅ እመ እስክንድር፡

በመንፈስ ቅዱስ ነበበ ሐሳበ ነቢያት ቅኔያተ፡

እምቅኔያቲሁ ለያፊድ ዘእንበለ ያትርፍ፡ ምንተ፡

ወከመ ኢይጎድሩ ውስተ አፍኦ ለቅኔያቲሁ ሐነፀ አብያተ፡

ሰብእ ወሰማኒተ፡ ወጠፈረ እሱን አብያት እስክነ ይእዜ ኢተነስተ ለዓለም

ሐዊራሰ ወመንክራ ዘተጋብዑ ድረገተ፡

ዘምስለ ብሑር ወእስክንድር አስተጋብኦ ምስጢራተ፡፡

መንክራተሂ መተሩ ወተመሰሉ መጥባሕተ፡

ለመጥባሕት እስመ ልማዱ ከፊሉተ ዋሕድ አርባዕተ፡፡

ክፍል 2

ቅኔና ታሪካዊ አመጣጡ

ቅኔ ማለት ቅነዮ መንፈስ ቅዱስ ከመንፈስ ቅዱስ የሚገኝ በልዩ ልዩ ዓይነት ግጥም የሚቀርብ ጽሑፍ ወይም ድርሰት ነው፡፡ ቅኔ እንደ ማንኛውም ግጥም ቤቱን ማስያዝ ብቻ ሳይሆን ምስጢር ሰምና ወርቅ ኅብር ያለው ነው፡፡ መሳ 5÷1 መዝ 32÷3 2ሳሙ 1÷17 ኢሳ 5÷1 ኤፌ 5÷19 ካህናት ምስጢር ባለው ቅኔ በመሰንቆ ያዜሙ ነበር፡፡ 1ኛ ዜና 15÷20 በሐዋርያት ዘመንም ብዙ ባለቅኔዎች ነበሩ የሐዋ. 17÷18 ቅኔ ራሱ ምስጋና ይሆናል ራዕ.14÷3 ቅኔ በየቀኑ ሊደርስ የሚችል አዲስ እየሆነ የሚቀርብ ነው መዝ 149÷1 አንዳንድ ሊቃውንት ቅኔን የደረሰው የሐንስ ገብላዊ እንደሆነ ይናገራሉ ነገር ግን አደራረሱን ቅዱስ ያፊድ ጀምሮት ቢያይ ጌታ እንደገለጸለት አውቆ በደብረ ታቦር ሱባኤ ገባ ምስጢሩን ከነቤቱ ለመወሰን አስቦ ሱባኤ ቢገባ እንደአሰበው ምስጢሩ ከነቤቱ ተገልጸለታል፡፡ ከቅዱስ ያፊድ አያይዞ ወስኖ ደርሶታል ከዚያም በኋላ ለአባ ወልደ ገብርኤል አስተምሯል፡፡ አባ ወልደ ገብርኤል ለሠምረ ክርስቶስ ሠምረ አብም ይባላል፡፡

ሠምረ አብ ጉባኤ ሠርቶ በሚያስተምርበት ዘመን ንጉሡ በእደ ማርያም ይባል ነበር፡፡ በዚህ የተነሳ ንጉሡ አንስቶ ለሠምረ አብ አንተና አባትህ እንዲያው ትቀባጥራላችሁ እንጂ ከማን አግኝተኸዋል ይህን ቅኔ አለው፡፡ በዚህ ጊዜ መምህር ሠምረ አብ አንስቶ ይህን ካልህ አሁን ሱባኤ አንገባምን? አለው፡፡ ንጉሡም እሺ ብሎ ተያይዘው ሱባኤ ገቡ፡፡ ለሁለቱም መንፈስ ቅዱስ ገለጸላቸው፡፡ ንጉሡም መንፈስ ቅዱስ ልቡናውን መታው ቀኑም ቃና ዘገሊላ ነበርና፡፡ ሁለት ቤት (ስንኝ) ያለው ምስጢረ ቅኔ ገለጠለት፡፡ ይኸውም « ድገረ ተሰብረ አጽንኦ ለሰብዕናነ ልህኩት

ኢየሱስ ክርስቶስ በማየ ሐዲስ ጥምቀት፡፡» ብሎ ደረሰ ጉባኤ ቃና ማለት የፈጣሪ ጉባኤ ምንኛ ተቃና ማለት ነው፡፡ ይህስ አልታወቀም ብሎ በቃና ለተደረገ ጉባኤ የሚገባ ነው ማለት ነው፡፡ የቅኔው ትርጉም፡- « ኢየሱስ ክርስቶስ እንስራ ሰውነታችንን ከተሰበረ በኋላ በአዲስ ጥምቀት ውሃ አጸናው» ማለት ነው፡፡

ዘ አምላኪየ ለመምህሩ ደረሰው፡፡ ዘአምላኪየ ማለት የአምላኬ ነገር ምን ይደንቅ ማለት ነው፡፡ በዘጠኙ በዓላት በአደራረስ ጊዜ የሚደርሱ እኒህ ናቸው፡፡ ከዚህ በኋላ ንጉሡ ከቅዱስ ያፊድ ገብቶ እግዚአ ሚበዝኑ ብሎ ተናግሯል፡፡ ሚበዝኑ ሦስት ቤት ያለው ቅኔ ነው፡፡ ሚበዝኑ ማለት የሥላሴ ምስጢር ምንኛ ይበዛ ማለት ነው፡፡

ዋዜማ በተራ ለመምህሩ ተገለጸለት፡፡ ይህም የሰርክ መስዋዕት በሰርክ የሚደረግ መስዋዕት ማለት ነው፡፡ ዋዜማ አምስት ቤት አለው፡፡

ሥላሴ ለንጉሡ ተገለጸለት፡፡ ይህም በቸርነት በሦስተኛ ሥላሴ ደረሰኝ ማለት ነው፡፡

ዘይእዜ ለመምህሩ ተገለጸለት፡፡ ይህም የዛሬ ነገር ምን ያምር ማለት ነው፡፡ መወድስ ለንጉሡ ደረሰው ይኸውም የእሁድ ምስጋና ነው፡፡

አሰረ ከህነት ላለው ለመምህሩ « ክብር ይእቲና አጣነ ሞገር» ተገለጸለት አሠረ ከህነት የሌለው አይናገረውምና፡፡ ድንን መሪውም ተመሪውም ይጮኹበታል፡፡ ይህም አጣነ ሞገርን መሪ እየተናገረ ተመሪ ብቻ ይጮኸዋል፡፡

አጣነ ሞገር ቅኔ አድራጊው ለተመሪው መናገሩ ክብረ ፍጥረተ መላዕክትን ሞተ ለማዕታትን ሞተ ጸድቃንን ሞተ ክርስቶስን ለሰው ማስረዳቱ ለራሱ እያወቀ

ጥላት ነው። ይኸውም እንደ ሰው ሲሆን ለዘመዱ እንደሚታወቅ ሲሆን ተመራው መጠቀም የተረፈ (የአልቃሽ) ምሳሌ ነው።

ክብር ይላቱ ቅኔውን የሚያደርገው በድርጉት ጊዜ እራሱ መጠቀም ሞት ክርስቶስ ራሱ አስቦ ማልቀሱ ነው። ክብር ይላቱ ለሞት ወልደ እግዚአብሔር በአለተ ዓርብ በክርስቶስ መስቀል ምክንያት የተፈጸሙትን ተዓምራት ብቻ በሚሰጠር ያወሳል እንጂ ሌላ አይገባም። በሌሎቹ የቅኔ አገባቦች ግን በዕለቱ የተፈጸሙትን በዕለቱ የዋለውን ሰማዕት፣ ጸድቅ ወይም ወንጌላዊ ሥራ መግለጫ ነው። ክብር ይላቱውን ካህኑ ሲጨርስ ሃሌ ሱያ ማለቱ ሱቱ ሰብሐት ሲል ነው። ክብር ይላቱ ካህኑ የያዘው ሥልጣን ሲሆን እጣን ሞገሩ ማሳረጊያ ነው።

ስለ ቅኔ ስንኝ (ቤት) ና ምሳሌዎቻቸው ጉባኤ ቃና መጀመሪያ ነው ሁለት ቤት መሆኑ የመርዓዊና የመርዓት የመለኮት ና የትስብእት ምሳሌ ነው።

ዘ አምላኪያ 3 ቤት ነው። ይኸውም የሦስትነቱ በእንደ ሰብሐተ ነግሠ መመራቱ የእግዚአብሔር የእንደነቱ ምሳሌ ነው።

ሚ በዝጉ ሦስት ቤት መሆኑ በሦስት ምዕራፍ የመድረሱ ሲሆን ሁለት ሐረግ መኖሩ በተሠሃለኔ የመድረሱ ምሳሌ ነው።

ዋዜማ አምስት ቤት ነው። ይህም በአምስት ቤት መወሰኑ

1ኛ በዘ ገዢነት-ካህናት ጸሎት የሚያዘነሩበት አስርቆት ነው።

2ኛ በእንቀጽ ብርሃን 3ኛ በቅዱስ

4ኛ በድንጋጌ 5ኛ በእግዚአብሔር ነግሠ ልክ የመድረሡ ምሳሌ ነው

ሥላሴ ቅኔ ስድስት ቤት መሆኑ በይትባረክ የመድረሱ ምሳሌ ነው።

ሥላሴም መባሉ በሦስቱ መደረጉ ነው

1. በዋዜማ
2. በሰብሐተ ነግሠ

3. በአርያም የመድረሱ ምሳሌ ነው።

ዘይእዜ 5 ቤት መሆኑ የ5ቱ አእማደ ምስጢር ምሳሌ ነው።

መወድስ ስምንት ቤት ሲሆን ስምንት መሆኑም

1. መዝሙር በዕለተ ሰንበት ካህናት የሚያቀርቡት ነው

2. አምላኪያ
3. ሚ በዝጉ

4. ቃልያ 5. ጸኒሐ

6. ብፁዕ ዘይሌቡ 7. ከመ ያፈቅር

8. ፍታሕ ሊተ። በነዚህ የማኅሌት ዜማዎች የመደረሱ ምሳሌ ነው።

እነዚህ ከዳዊት መዝሙር የተውጣጡ በጣዕመ ዜማ ካህናት በቤተ

ክርስቲያን የሚያቀርቡዋቸው ናቸው።

ሁለት እጣን ሞገር ሁለት ክብር ይላቱ አለ ይኸውም ዕዝል በሚቀደስበት ጊዜ ዕዝል ግዕዝ በሚቀደስበት ጊዜ ግዕዝ ይሆናሉ። እጣን ሞገር ዕዝሉ አስራ አንድ ቤት ሲሆን ግዕዙ ሰባት ቤት በድምሩ አስራ ስምንት ይሆናል። እዝል ክብር ይላቱ 4 ቤት ግዕዙም አራት በድምር 8 ይሆናል። አስራ ስምንቱ እጣን ሞገርና አራት ስንኝ (ቤት) ክብር ይላቱ 22 ይሆናሉ። የሃያ ሁለቱ ሥነ ፍጥረት ምሳሌ ነው። እንዲህ ያለውን የመንፈስ ቅዱስ ስጦታ የሆነውን ምስጢር ሠምረ አብ ለልሄብ ልሄብ ለኤልያብ ኤልያብ ለተዋናይና ለድድቅ ወልደ ማርያም አስተምሯቸዋል። ከዚህ ሲደርስ በሃገራችን ግራኝ በዚህ ዘመን ነገሠ በቤተ ክርስቲያን መጥፋትና በሊቃውንት አልቂት አገራችን ስትቸገር ድድቅ ወልደ ማርያም ወደ ጨረቃ ዳውንት ተሰደደ ተዋናይ ደቅ እስጢፋ ወደ ጣና ውስጥ ተሰደደ። ተዋናይ ከሰው ተለይቶ ነበርና ቅኔውን ይዞት አገባቡን አጥፍቶ ወጣ የጉንጅ ቅኔ ዛሬ አገባቡ ማኅሠና እርባ ቅምር አለመኖሩ ለዚህ ነው ይላሉ ሊቃውንት። ድድቅ ወልደ ማርያም ግን ከሰው አልተለዩምና አገባቡን ከነእርባ ቅምሩ ይዘው እንደወጡ ሊቃውንት ይናገራሉ። በዚህም በጨረቃ ዳውንት ድድቅ አልፈዋል። በስደቱ ጊዜ የድድቅ ጉባኤ ሰፍቶም ስለነበር በኋላም ሰባት አዋጅ ሰባት እርባ ሰባት አገባብ ተናግረዋል። ድድቅ ለልዕልና ወልደ ማርያም ልዕልና ወልደ ማርያም ለማዕበል ወልደ ሕይወት ማዕበል ለጌቱ ገሞራ ጌቱ ገሞራ ለገብረ ኢየሱስ ገብረ ኢየሱስ ለቡሩኬ ቡሩኬ ለመርዓዊ አስተማሩ እንዲህ እያለ አሁን ካለንበት ዘመን ደረሠ። ይኸንን የቅኔ መንገድና ታሪካዊ አመጣጥ በዚህ ዘመን ያለውን ለቅኔ ፍቅር የሚያሠጥና ትኩረት እንድንሰጠው የሚገፋፋ ስለሆነ ቅኑየ መንፈስ ቅዱስ የሆነውን ይህን ምስጢር ሁላችን የማወቅ መንፈስ እንዳይነሳን ይገፋፋል።

ሥርዓተ ቅኔ

ጉባዔ ቃና ማለት ቃናን ቀዳሜ ተዓምር ይለዋልና ጉባዔ ቃናም መጀመሪያ ስለሆነ ጉባዔ ቃና አለው ቤቱ ሁለት ነው ይዘመማል እንጂ አይጸነጸልም አይጸፋም ቤቱ 2ት መሆኑ ስለ ማይና ስለ ወይን ነው በቃና ጌታ ውሃውን ወይን አድርጎ እያደነቁ መጠጣታቸውን ያሳያል ጥዲሞ አንከረ ሊቀ ምርፋቅ እንዲል ተመልሶ ከመካከል መቅረቱ የፊተኛው የሰርጉ ቤት ወይን አቋርጦ ለማለቁ ምሳሌ ወይንኬ አልቦሙ አልቀኬ ወይኖሙ እንዲል የሚደረሰውም ምህላ የጀመረበት ቀን በመሆኑ አርብ እና ረቡ ነው። ጉባዔ ቃና ሁለት ቤት ዘአምላኪያ ሦስት ቤት መሆኑ በሥምላ ክልኤቱ ወሰሰበቱ ይቀውም ኩሉ ነገር እንዲል። አንድም ጉባዔ ቃና ሁለት ቤት መሆኑ የመለኮት እና የትሰብእት አምሳል ቀለሙ አለመለወጡ የተዋህደ ምሳሌ ነው ከሐረጉ ጋራ አራት ይሆናል የአራቱ ፀወርተ መንበር ምሳሌ ነው። በኪራቤል ላይ አድሮ የሚመሰገን ጌታ ከሰርግ ቤት ተጠርቶ ውሃውን ጠጅ ማድረጉን ሲያመለክት ነው። በጾም በግዕዝ በዓቢይ ስብሐተ ነግሠ በዕዝል ዓርብና ረቡ ይደርሳል። አባባሉ በመሪ አንድ ጊዜ በዜማ አንድ ጊዜ በዝማሜ ሁለት ጊዜ በአንሽ ከማሁ ድምር 4 ይሆናል። ምሳሌው ከላይ እንደተጠቀሰው ነው። ዘአምላኪያ ማለት አምላኬ ብሉ የሚመራ ስለሆነ ነው። መዝ.62፡1 ሦስት መሆኑ የሦስትነት ምሳሌ ነው። ቀለሙ አለመለወጡ የአንድነት ምሳሌ ነው። ሐረጉን ሲጨምሩት አምስት ይሆናል። የአምስቱ አዕማደ ምስጢር ምሳሌ ነው። ስብሐተ ነግሠ ሰኞ ማክሰኞ ሐሙስ ቅዳሜ እሁድ ሲቆም ይባላል። አባባሉ እንደ ጉባዔ ቃና ነው ወደ ጌላ ተመልሶ መጨረሱ ደግሞ ምጽአቱን ያመለክታል። ጉባዔ ቃና አርብ እና ረቡ መሆኑ ረቡ ምክረ ሞቱ ተፈጽሞበታል። አርብ መለኮት እና ትሰብእት አንድ ሆነው መከራ ተቀብለውበታል። ተዓምራቱ አንድ ወገን ነው። የቀረው እየራሱ ነው የቀዳም ስዑር መስቀሉን ተሽክሞ ለሌቶች ታይቷል እንዲሁም አርፎ ውሏል እሁድ ተፀንሷል

ተነስቷል። የሆሳዕና ቤተ መቅደስ ገብቷል ሰኞ ገበያ ፈትቷል ማክሰኞ ተጠምቋል ሐሙስ አርጓል።

ሚበዙት ቤቱ ሦስት ነው የሥላሴ አምሳል ሐረጉን ሲጨምሩት ስምንት ይሆናል። የስምንቱ ብሔረ ኦሪት ምሳሌ ነው። አምስት ጊዜ መባሉ የአምስቱ አዕማደ ምስጢር ምሳሌ ነው ይዘመማል እንጂ አይመረገድም አይጸፋም

ዋዜማ አምስት ቤት ነው የአምስቱ አዕማደ ምስጢር ምሳሌ ነው ሐረጉን ሲጨምሩት 9 ይሆናል። በዘጠኙ ከተማ ያሉ የዘጠኙ ነገደ መላእክት ምሳሌ ነው አንድም የዘጠኙ ሰዓተ መዓልት ምሳሌ ነው። በዘጠኙ ሰዓት ትኩስ ደም ጥሩ ውኃ እንደ ለ ፊደል ሆኖ ፈሷል መረግዱ እና ጽፋቱ አሥራ አንድ ነው ይሁዳ በሰርከ ሐሙስ ማለትም በ11 ሰዓት ከ11ዱ ወንድሞች ሐዋርያት ተለይቶ ወጥቷል ዋዜማም ከጉባዔ ቃና ከዘአምላኪያ ከሚበዙት ተለይቶ በሰርከ መዓልት 11 ጊዜ መመርገዱ የ11ዱ ሰዓተ መዓልት ምሳሌ ነው ወይም የ11ዱ ሐዋርያት ምሳሌ ነው። 12ኛው ከይሁዳ በጌላ የተተካው የማትያስ ምሳሌ አንድም እግዚአብሔር ወልድ ይህንን ሁሉ መከራ የመቀበሉ ምሳሌ መሆኑን ያሳያል። በዋዜማ ከሦስት ላይ በዓርያም ከአንድ ላይ በመወድስ ከሁለት ላይ ይባላል።

ሥላሴ ቤቱ 6 ነው የ6ቱ ቃላተ ወንጌል ምሳሌ አንድም የፊሊህ ምሳሌ ነው። በፊተኛው ሺህ ከሦስቱ አካላት አንዱ አካል እግዚአብሔር ወልድ ሰው የመሆኑ ምሳሌ ነው ሐረጉን ሲጨምሩት 11 ይሆናል አንዱ የአንድነት ምሳሌ አሥሩ የአሥርቱ ቃላተ ኦሪት ምሳሌ 15 ጊዜ ይመረገዳል ይጸፋል የ15ቱ ነቢያት ምሳሌ አንድም በ15ቱ ሰዓት ስለሚጸለየው ጸሎት ሐተታው እንደ አርያም ነው።

ግህልክ፡ ቤቱ 3ት ነው የሥላሴ አምሳል 22ት ጊዜ መባሉ ስለምን ነው ቢሉ ስለ 22ቱ ሥነ-ፍጥረት ምሳሌ ነው። በ22ቱ ሥነ-ፍጥረት ላይ ሳለጠንከው ንጉሥ ምስጋና ይገባዋል ለማለት አሠረ ንጉሥም እነዚህን ያስገዛልን ጌታ ይመሰገን እያልን እናመሰግናለንና ስለዚህ ነው።

የዘይእዜ ቤቱ 5ት ነው ሐተታው ከመ ዋዜማ ጉባዔ ቃና ዘአምላኪየ ዘይእዜ ወደ ጊሳ ተመልሰው መጨረሻቸው ዳግም ምጽአቱን ያሳያል ዘይእዜ 15 ጊዜ ይመረገዳል ይጸፋል በ15ቱ ነቢያት ምሳሌ ሐተታው አንደ ሥላሴ ነው።

መወድስ ቤቱ 8 ነው የ8ቱ ብሔረ ኦሪት ምሳሌ ታሪክ ካህናት መወድስ ቆመው ሳሉ በ8ት ሰዓተ ሌሊት አጼ እስክንድር መጡ ያን ጊዜ ተናግረውታል ይባላል መረግዱ እና ጽፋቱ 42 ይሆናል 36ቱ ቅዱሳት አንስት በዕለተ ዓርብ እንባ እንደጉርፍ ያፈሰሱለት አምላክ ኃያላን ፈጣሪ ፍጡራን በፍጡራን እጅ ተይዞ ከሊቶስጥራ እስከ ቀራንዮ ሲያዳፋት 36 ጊዜ ለመውደቁ ምሳሌ ነው። 6ቱ ሦስት መዓልት ሦስት ሌሊት በክርስ መቃብር ለማደሩ ምሳሌ ነው።

ኩልክሙ ቤቱ 9ኛ ነው የዘጠኙ ሰዓተ መዓልት ምሳሌ በዘጠኝ ሰዓት አባ አመሐፅን ነፍስዬ ካለ በጊሳ ኩልክሙ የተባሉትን ለማዳኑ ምሳሌ አንድም በ9ኛ ሰዓት የተጸለየውን ጸሎት ለመቀበሉ ምሳሌ ነው። ክብር ይእቲ ግዕዙም ዕዝሉም 4ት ቤት ነው። 4ት ቤት መሆኑ ስለምን ነው ቢሉ የ4ቱ ቤት ጭፍራ ሮማውያን በሌሊተ ዓርብ ይዘው ለሞት አሳልፈው ሰጥተውታል እና ለዚያ መታሰቢያ ነው። አባባሉ ከመ ጉባዔ ቃና ወዘአምላኪየ ነው። ከዚህ አያይዞ ክብር ይእቲ ዛቲ የሚለውን የዳዊት መስመር መነሻ በማድረግ ሰብህም ለእግዚአብሔር በቅዱሳኑ ይባላል። ይህ ቅኔ ከመባሉ አስቀድሞ 150 ዳዊት 15ቱ ነቢያት እንዲደገም የተሰራ ሥርዓት መኖሩ ይነገራል ነገርግን በዚህ አጭር ጊዜ ውስጥ 150 ዳዊት 15 ነቢያት ለመድገም ባለመቻሉ ሰብህም የፊደሉ ቁጥር 150 በመሆኑ በ150ው ዳዊት መደብ ገብቷል ክብር ይእቲ ዛቲ ለኩሉ ዓድቃኑ የፊደሉ ቁጥር 15 በመሆኑ በ15ቱ ነቢያት መደብ ገብቷል።

ግዕዝ ዕጣነ ሞገር ቤቱ 7ት ነው 7ት መሆኑ ስለምን ነው ቢሉ የ7ቱ ባሕርያት ሰብእ ምሳሌ ነው እሊህም 4ቱ ባሕርያት ሥጋ 3ቱ በሕርያት ነፍስ ናቸው ከእሊህ ባሕርያት የተፈጠረ ሰው እውቀቱን በ7ቱ ፊደላት

እዘጋጅቶ በምሥጢር አጣፍጦ ለፈጣሪው የሚያቀርበው መሆኑን ያመለክታል አባባሉም ሆነ ሐተታው ከመ መወድስ ነው።

ዕዝል ዕጣነ ሞገር ቤቱ 11ነው 11ድ መሆኑ ሌጃን ነው ቢሉ ወሪደ መቃብር የወረደበት የ11ዱ ሰዓተ መዓልት ዘእርብ ምሳሌ ነው አባባሉ 24 ጊዜ ነው 24 ጊዜ መባሉም ቀን እና ሌሊት ባለማቋረጥ 24ቱ ካህናተ ሰማይ የሚያመስግኑትን የምሥጋና ባለቤት የሰው ልጆችም ደግሞ በ24ቱ ሰዓት ልናመስግነው ይገባልና ስንል ነው።

ክፍል 4

አርዕስተ ቅኔ

በቅኔ ውስጥ 7 አባባሎች ይገኛሉ እነዚህም ቤት፣ ሐረግ፣ መንደርደሪያ፣ ቧሄ ለዓለም፣ አሠረ ንጉሥ፣ መጽፊያ ናቸው የቅኔ ቤት ማለት የምስጢሩ ወይም የንባቡ የዜማው መጨረሻ ማለት ነው። ቤት የተባለበት ምክንያት ለሰው ማረፊያው እና ማደሪያው ቤቱ እንደሆነ ለቅኔም የሚሰጥሩ የንባቡ የዜማው መጨረሻ ቤት ተባለ። በመልክዓ ማርያም በመልክዓ ኢየሱስ ይህንን በመሰለው ድርሰት ሁሉ በምስጢሩ በንባቡ በዜማው መጨረሻ ያለው ስንኝ ይባላል። ስንእ የተባለበት ምክንያት ስንእ የተባለው ቃል ተሰነአው ካለው አንቀጽ የወጣ ነው የተባለ እንደሆነ ተሰነአው ማለት ነው። ንባቡ ከምስጢሩ የሚሰማማበት እና የሚጋጠምበት ወይም ግጥም ማለት ነው። ስንኝ የተባለው ቃል ሰነዩ አማረ ካለው አንቀጽ የወጣ ነው የተባለ እንደሆነ ስን ማለት ደምግባት ውበት ነውና ሚስጢሩን ንባቡን የሚያሳምረው ማለት ነው። ስንኝ የተባለው ቃል አጥብቆ ስን ማለት ነው ስን ከተባለው ነባር የወጣ ነው የተባለ እንደሆነ ስን ማለት ጥርስ ማለት ነውና ጥርስ በተራ የተተከለና የተጋጠመ ስለሆነ ደስ እንዲያሰኝ ይህም በተራ በየስንኙ ሲነገር ደስ የሚያሰኝ ስለሆነ ነው። የቅኔ ቤቶችም የሚሆኑበት ከህ ጀምሮ እስከ ፐ ያሉት ፊደሎች ናቸው እነዚህ ፊደሎች ከአማርኛ ቋንቋ ይልቅ በግዕዝ ቋንቋ መልካቸው እና ቅርጻቸው የተለየ አነጋገራቸው የገጠመ ሆኖ የተደነገጉና የተወሰኑ ሆነው የሚኖሩ አንዳንድ ፊደሎች ይገኛሉ። እነዚህም ከዚህ ቀጥሎ የተጻፉት 9 x 7 = 63 ናቸው።

1. ሀ. ሦስት መልክ እና ቅርፅ አለው ሀ: ሃሌታው ሀ ሐ: ሐመሩ ሐ ገ: ብዙኃኑ ገ
2. ሠ: ሁለት መልክና ቅርፅ አለው የመጀመሪያው ንጉሡ ሠ: ሁለተኛው እሳቱ ሰ :ይባላሉ
3. አ: ሁለት መልክና ቅርፅ አለው የመጀመሪያው አልፋ: አ: ሁለተኛው ዓይኑ ዐ ይባላሉ
4. ጸ: ሁለት መልክ እና ቅርፅ አለው የመጀመሪያው ጸድቁ ጸ: ሁለተኛው ፀሐዩ ፀ ይባላሉ እነዚህም መልካቸውና ቅርፃቸው የተለየ አንድ አንድ ፊደሎች በየሥፍራቸው በየንግግራቸው ሳይፃፉ ቀርተው በሌላ ስፍራና በሌላ ንግግር እየገቡ የተፃፉ እንደሆነ ፀያፍ ነው ይባላል። ፀያፍነቱም ንጉሥ በሚልበት ሥፍራ ንጉስ: ሀገር በሚልበት ሥፍራ ሐገር ገገር ተብሎ መጽሐ በሚልበት ሥፍራ: መፅዕ ተብሎ ጸድቅ በሚልበት ሥፍራ ፃድቅ ተብሎ ተጽፎ የተገኘ እንደሆነ ነው ነገር ግን ብዙ ሊቃውንቶች ይህንን አለማስተዋልና አለመጠንቀቅ ያሳያሉ ቅኔ ሲቀኙ ቤቱ ሀ ከሆነ ሐመሩንም ብዙኃኑንም ጎ ሳይለዩ ጸያፍ ቃል እያገቡ ይቀኛሉ ሠ እና ሰ እና ዐ :ጸና ፀ እንዲሁም ሳይለዩ ቤት እያደረጉ ይቀኛሉ ይኸውም ከዚህ ቀጥሎ እንደተጻፈው ነው።

የሐ ጸያፍ ወሰበ ማርያም ኃርየት ዘኢይትሐየድ ፍስሐ፤ ትሰርጎ ማርታ ነፍሶሙ ለጸድቃን ብዙኃ

የሠ ጸያፍ አምጣነ የሐሥሥ ኪሮስ ለሠርጉ ልብሱ: ወይሐሌ ማትያስ ለክርሡ።

የአ ጸያፍ ባዕልሰ ይትፌሣሕ ሶበ ዜና ረገብ ሰምዓ፤ ወመቃብረ ይክሪ ለወርቁ እንዘ በድነ ቢጹ በአፍአ።

የጸ ጸያፍ ወበስመ ኩ ኩሕ ጴጥሮስ ኢይሰመይ ቢጸ፤ በድንጋሂ እስመ ኮነ ዕፀ ይህንን የመሰለ ሁሉ ጸያፍ ይባላልና ቅኔ የሚቀኙ ሰዎች ሁሉ የነዚህን ፊደሎች መልክና ቅርጽ እየተከተሉ ቢሄዱ የሚያስመሰግናቸው ይሆንላቸዋል።

በስመ አብ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ አሐዱ አመምላክ ብለን የሰማንያ አሐዱ መጻሕፍት ንባባትን እንጀምራለን።

የሰማንያ አሐዱ መጻሕፍት ንባባት 4 ወገን ናቸው ማን ማን ናቸው ቢሉ ተነሽ ተጣይ ሰያፍ ወዳቂ ናቸው።

ተነሽ በ5 ፊደላት ይነገራል ተጣይና ሰያፍ በአንድ ሳድስ ይነገራሉ ወዳቂ በ7 ፊደላት ይነገራል።

የተነሽ ምስክር በግዕዝ ሐመ ወሞተ ወታቀብረ ይላል በካዕብ ጸሙ ወርኅቡ ወተመንደቡ ይላል በሳልሥ ሐሪ በዕንግዳኪ ወብልኢ መሬተ ይላል በራብ ሣህል ወርትዕ ተራከባ ጽድቅ ወሰላም ተሰአማ ይላል በሳብዕ እግዚአ ኩነኔክ ሀቦ ለንጉሥ ይላል የተጣይ ምስክር በሣድስ ሲነገር በስም ጊዮርጊስ እስጢፋኖስ ፋሲለደስ የሰያፍ ምስክር በአንቀጽ የሐውር ይቀውም ይገይስ ይላል በስም ማቴዎስ ማርቆስ ሉቃስ ይላል። የወዳቂ ምስክር በግዕዝ ሲነገር አሀደ ክልሌተ ሠለስተ ይላል በካዕብ ሐብቱ ንብረቱ ቤቱ ይላል በሣልስ ማኒ ጣሊ ኢሉፍሊ ይላል በራብዕ ሐና ሶልያና ህልቃና ዕዝራ ይላል በሐምስ ሙሴ አውሴ ቅዳሴ ይላል በሳድስ ግን አንድ ዝ ብቻ ነው።

በሳብእ ከበሮ መሰንቆ ደማስቆ ይላል የግዕዝ ጉባኤ ቃና መደብ መጀመሪያ ተነሽ ተጣይ ከ 2-4 ሰያፍ ከ 3-5 ወዳቂ ከ 1-3 የተነሸና የሰያፍ መደብ ተቀባይ ተነሽ ተጣይ 2:2 ሰያፍ 3:3 የተጣይ መደብ ተቀባይ ተነሽ ተጣይ 2ም 3ም ሰያፍ 3ም 4ም የወዳቂ መደብ ተቀባይ ተነሽ ተጣይ 3:3 ሰያፍ 4:4 ወዳቂ መደብነት እንጂ ተቀባይ አይሆንም ሐረግ የለውም። የቤት መምቻው መደብ መጀመሪያ ተነሽ ከ 5-7 ሰያፍ ከ 6-8 ተጣይ ከ 6-7 ወዳቂ ከ 5-6 የ5ቱ ተነሽ የ6 ቱ ሰያፍ መደብ ተቀባይ 3ቱ ንባባት ሁሉ እንበለ ሰያፍ 3:3 የ6ቱ የ7ቱ ተነሽ የ7ቱ የ8ቱ ሰያፍ መደብ ተቀባይ 3ቱ ንባባት ሁሉ እንበለ ሰያፍ 2:2 የ6ቱ የ7ቱ ተጣይ መደብ ተቀባይ 3ቱ ንባባት ሁሉ እንበለ ሰያፍ 2ም 3ም የ5ቱ የ6ቱ ወዳቂ መደብ ተቀባይ 3ቱ ንባባት ሁሉ 3:3 እንበለ ሰያፍ 2ኛው መደብ እስከ ቤት መምቻው ተቀባይ ድረስ ከማሁ።

የዕዝል ጉባኤ ቃና መደብ መጀመሪያ ሰያፍ ከ 3-8 6ን አይነካም ተነሽ ተጣይ ከ 2-7 5ን አይነካም ወዳቂ ከ 1-6 4ን አይነካም የተነሸና የሰያፍ መደብ

ተቀባይ ተነሽ ተጣይ 2:2 ሰዎች 3:3 የተጣይ መደብ ተቀባይ ተነሽ ተጣይ 2 ም 3ም ሰዎች 3ም 4ም የወዳቂ መደብ ተቀባይ ተነሽ ተጣይ 3:3 ሰዎች 4 :4 ወዳቂ አልቦ ሐረግ ተነሽ ተጣይ ሰዎች ከ 4-5 ወዳቂ ከ 3-5 የቤት መምቻው መደቡ እስከ ተቀባይ እንደ ግዕዝ ጉባኤ ቃና ነው ሁለተኛው ቤት መደብ እስከ ተቀባይ እንደመጀመሪያው ነው ሐረጉ ግን ወዳቂ 3:3 ብቻ ነው ቤት መምቻውም ከነተቀባይ እንደ ግዕዝ ጉባኤ ቃና ነው።

የዘአምላኪያ መደብ እስከ ተቀባይ እንደ ዕዝልም እንደ ግዕዝም ጉባኤ ቃና ነው የቤት መምቻውም ከነተቀባይ እንደ ጉባኤ ቃና ነው። የዘአምላኪያ ማንደርደሪያ በረጅም ሲሆን መደብ መጀመሪያ ተነሽ ተጣይ ከ 2-4 ሰዎች ከ 3-5 ወዳቂ አልቦ ተቀባይ በተናባቢ 3ቱ ንባባት እንበለ ሰዎች 6:6 የዘአምላኪያ የማንደርደሪያ የቤት መምቻ መደብ መጀመሪያ ተነሽ ከ 3-4 ሰዎች ከ 4-5 ተጣይ 4:4 ወዳቂ 3:3 የ3ቱ ተነሽ የ4ቱ ሰዎች መደብ ተቀባይ እንበለ ሰዎች 3:3 የ4ቱ ተነሽ የ5ቱ ሰዎች መደብ ተቀባይ እንበለ ሰዎች 2:2 የ4ቱ ተጣይ መደብ ተቀባይ 2ም 3ም የ3ቱ ወዳቂ መደብ ተቀባይ 3ቱ ንባባት እንበለ ሰዎች 3:3 በአጭር ሲሆን የማንደርደሪያ መደብ መጀመሪያ ተነሽ ተጣይ ከ 2-4 ሰዎች ከ 3-5 ወዳቂ ከ 1-3 የ2ቱ የ3ቱ ተነሽ የ3ቱ የ4ቱ ሰዎች መደብ ተቀባይ ፍጹም ወዳቂ 3:3 የ4ቱ ተነሽ የ5ቱ ሰዎች መደብ ተቀባይ ፍጹም ወዳቂ 2:2 የተጣይ መደብ ተቀባይ ፍጹም ወዳቂ 2ም 3ም የወዳቂ መደብ ተቀባይ ፍጹም ወዳቂ 3:3

የሦስተኛው ቤት መደብ ከነተቀባይ እንደ ግዕዝም እንደ ዕዝልም ጉባኤ ቃና ነው ሐረጉ ፍጹም ወዳቂ 3:3 ቤት መምቻው ከነተቀባይ እንደ ጉባኤ ቃና ነው።

የሚበዙት መደብ መጀመሪያ እንደ ግዕዝም እንደ ዕዝልም ጉባኤ ቃና ነው በጉንጅ ግን በረጅም ብቻ ይጀምራል ቀጥሎ ያለው መደብ ከነተቀባይ ቤት መምቻው እስከ ተቀባይ እንደ ጉባኤ ቃና ነው በለውጥ ሲሆን ተነሽ ተጣይ ከ 2-7 5 ን አይነካም ሰዎች ከ 3-8 6ን አይነካም ወዳቂ ከ 1-6 4ን አይነካም የተነሸና የሰዎች መደብ ተቀባይ 4ቱ ንባባት

ሁሉ 4:4 የተጣይ መደብ ተቀባይ 4ቱ ንባባት ሁሉ 4ም 5ም የወዳቂ መደብ ተቀባይ 4ቱ ንባባት ሁሉም 5:5 ሁለተኛው ቤት መደብ ከነተቀባይ ቤት መምቻውም መደብ እስከ ተቀባይ ጉባኤ ቃና ነው በለውጥ ሲሆን እንደ መጀመሪያው ቤት መምቻ ነው። 3ኛው ቤት መደብ ከነተቀባይ ጉባኤ ቃና ነው ቀጥሎ ያለውም መደብ ከነተቀባይ ከማሁ ለውጥ ሲሆን ተቀባይ ወዳቂ 2ም 3ም ቤት መምቻውም መደብ እስከ ተቀባይ ጉባኤ ቃና ነው።

የጥዜማ መደብ መጀመሪያ እንደ ግዕዝም እንደ ዕዝልም ጉባኤ ቃና ነው ወዳቂ አልቦ ተቀባይ 4ቱ ንባባት ሁሉ 4ም 5ም ነው በጉንጅ ግን 5:5 ብቻ ነው ቀጥሎ ያለው መደብ ከነተቀባይ ቤት መምቻውም መደብ እስከ ተቀባይ ጉባኤ ቃና ነው ማንደርደሪያው በአጭርም በረዥሙም እስከ ቤት መምቻው እንደ ዘአምላኪያ ነው የሦስተኛው ቤት መደብ መጀመሪያ እስከ ተቀባይ ጉባኤ ቃና ነው። ተቀባይ በለውጥ ሲሆን ፍጹም ወዳቂ 2ም 3ም ቤት መምቻው መደብ ከነተቀባይ እንደ መጀመሪያው ቤት መምቻ ነው፤ መጽፈያው መደቡ እስከ ተቀባይ እንደ ግዕዝም እንደ ዕዝልም ጉባኤ ቃና ነው በለውጥ ሲሆን መደቡ ተነሽ ተጣይ 4:4 ሰዎች 5 ወዳቂ 3 የተነሸና የሰዎች ሐረግ ወዳቂ 2:2 የተጣይ ሐረግ ወዳቂ 2ም 3ም የወዳቂ ሐረግ ወደቂ 2ም 3ም ተቀባያቸው ተነሽ ተጣይ 3:3 ሰዎች 4:4 ወዳቂ አልቦ የ4ኛው ቤት መምቻ መደብ መጀመሪያ ተነሽ ተጣይ ከ 2-4 ሰዎች ከ 3-5 ወዳቂ ከ 1-3 የተነሸና የሰዎች መደብ ተቀባይ ተነሽ ተጣይ 2:2 የተጣይ መደብ ተቀባይ ተነሽ ተጣይ 3:3 ሰዎች ተቀባይነት አልቦ በተናባቢ ሲሆን ተነሽ ተጣይ 6:6 ወዳቂ 4ም 5ም ስረገላው በተናባቢ ተነሽ ተጣይ ወዳቂ እንበለ ሰዎች 4:4 የቤት መምቻው መደብ ተነሽ ከ3-4 ሰዎች ከ4-5 ተጣይ 4:4 ወዳቂ 3:3 የ3ቱ ተነሽ የ5ቱ ሰዎች ተቀባይ እንበለ ሰዎች 2:2 የተጣይ ተቀባይ እንበለ ሰዎች 2ም 3ም የወዳቂ ተቀባይ እንበለ ሰዎች 3:3

የሥላሴ መደብ መጀመሪያ ተነሽ ተጣይ ከ 2-4 ሰዎች ከ 3-5 ወዳቂ አልቦ ተቀባይ 4ቱ ንባባት በሙሉ 4ም 5ም በጉንጅ ግን 5:5 ብቻ ነው። በተናባቢ ሲሆን 3ቱ ንባባት ሁሉ 6:6 ወዳቂ 5ም 6ም የአጉብሩ መደብ ተነሽ ተጣይ ከ 4 ሰዎች ከ 3-5 ወዳቂ ከ 1-3 የተነሸና የሰዎች መደብ ተቀባይ ተነሽ ተጣይ 2 ሰዎች 3:3 የተጣይ መደብ ተቀባይ ተነሽ ተጣይ 2ም 3ም ሰዎች 3ም 4 የወዳቂ መደብ ተቀባይ ተነሽ ተጣይ 3:3 ሰዎች 4:4 መድረሻው 4ቱ ንባባት

በሙሉ 5:5 በረጅም ሲሆን ተነሽ ተጣይ ከ 6-7 ሰዎች ከ 7-8 ወዳቂ ከ 5-6 የተነሻና የሰዎች መደብ ተቀባይ 4ቱ ንባባት በሙሉ 4.4 የተጣይ መደብ ተቀባይ 4ቱ ንባባት ሁሉ 4ም 5ም የወዳቂ መደብ ተቀባይ 4ቱ ንባባት ሁሉ 5:5 ቀጥሎ ያለው መደብ እስከ ተቀባይ እንደ ዕዝልም እንደ ግዕዝም ጉባኤ ቃና ነው ሐረጉ ፍጹም ወዳቂ 3:3 ቤት መምቻውም መደብ እስከ ተቀባይ ጉባኤ ቃና ነው ማንደርደሪያው በአጭርም በረጅም እስከ ቤት መምቻው እንደ ዘአምላኪያ ነው። 3ኛው ቤት መደብ ከነተቀባዩ ቤት መምቻው መደብ እስከ ተቀባዩ እንደ መጀመሪያው ነው። የመጽፊያው መደብ እስከ ተቀባዩ እንደታችኛው አጉባብ ነው። 5ኛው ቤት መደብ እስከ ተቀባዩ እንደ ዋዜማው መጽፊያ ነው ቤት መምቻው ከዋዜማው ተለይቶ በተናባቢ ሰዎች 6:6 ይሆናል ሰረገላው እስከ ቤት መምቻው እንደ ዋዜማው መጨረሻ ነው።

የዘይእዜ መደብ መጀመሪያ መደቡ ከነተቀባዩ ግዕዝ ጉባኤ ቃና ነው። ሐረጉ 4ቱ ንባባት ሁሉ በተናባቢ 5:5 ነው ቀጥሎ ያለው መደብ ከነተቀባዩ ቤት መምቻውም መደብ እስከ ተቀባዩ ጉባኤ ቃና ነው። ቧሄውም መደብ ከነተቀባዩ እንደ ሚበዝጉ ተለዋጭ ነው ሁለተኛውም ለውጥ እንደ መጀመሪያው ዘይእዜ እስከ ሐረጉ ይሆናል ሁለተኛውም ቤት በረጅምም በአጭርም እስከ ቤት መምቻው የዘአምላኪያ ማንደርደሪያ ነው 3ኛው ቤትም መደብ ከነተቀባዩ እንደ ግዕዝም እንደ ዕዝልም ጉባኤ ቃና ነው ቤት መምቻውም መደቡ ከነተቀባዩ እንደ ሚበዝጉ ተለዋጭ ነው። 4ኛው ቤትም መደብ ከነተቀባዩ እንደ ግዕዝም እንደ ዕዝልም ጉባኤ ቃና ነው። ቤት መምቻውም ተነሽ ተጣይ ሰዎች በተናባቢ 6:6 ነው ወዳቂ 5ም 6ም 5ኛው ቤትም መደቡ ከነተቀባዩ ቤት መምቻው እስከ ተቀባዩ ጉባኤ ቃና ነው።

የመወድስ መደብ መጀመሪያ ከነተቀባዩ እንደ ዕዝልም እንደ ግዕዝም ጉባኤ ቃና ነው ሐረጉ 4ቱ ንባባት ሁሉ በተናባቢ 6:6 ቀጥሎ ያለውም መደብ ከነተቀባዩ ቤት መምቻውም እስከ ተቀባዩ ጉባኤ ቃና ነው። በለውጥ ሲሆን መደቡ ከነተቀባዩ እንደ ሚበዝጉ ተለዋጭ ነው። 2ኛው ቤትም መደቡ ከነተቀባዩ ቤት መምቻውም መደብ እስከ ተቀባዩ

እንደ መጀመሪያው ቤት ነው። በተለዋጭ ሲሆን 4ቱ ንባባት ሁሉ በተናባቢ 6:6 ቧሄውም እንደ ዘይእዜ ቧሄ ነው ማንደርደሪያውም እስከ ቤት መምቻው ከማሁ ቧሄውም መደብ ከነተቀባዩ እንደ ሚበዝጉ ተለዋጭ ነው። ቀጥሎ ያለውም መደብ ከነተቀባዩ እንደ ዕዝልም እንደ ግዕዝም ጉባኤ ቃና ነው። ቤት መምቻውም ጉባኤ ቃና ነው በተለዋጭ ሲሆን መደቡ ከነተቀባዩ እንደ ሚበዝጉ ተለዋጭ ነው ለዓለሙም መደብ ከነተቀባዩ እንደ ሚበዝጉ ተለዋጭ ነው ቤት መምቻውም መደቡም እስከ ተቀባዩ ጉባኤ ቃና ነው። በተለዋጭ ሲሆን እንደ ሁለተኛው ቤት ነው 6ኛው ቤት መደቡ ከነተቀባዩ ቤት መምቻውም መደብ እስከ ተቀባዩ እንደ ሚበዝጉ ተለዋጭ ነው 7ኛው ቤትም መደቡ ከነተቀባዩ ቤት መምቻውም መደብ እስከ ተቀባዩ ጉባኤ ቃና ነው። በለውጥ ሲሆን 4ቱ ንባባት ሁሉ በተናባቢ 6:6 8ኛው ቤት መደቡ ከነተቀባዩ ቤት መምቻውም መደብ እስከ ተቀባዩ የሚበዝጉ ተለዋጭ ነው ከልክሙ ሲሆን 9ኛው ቤት መደቡ ከነተቀባዩ ቤት መምቻውም መደብ እስከ ተቀባዩ ጉባኤ ቃና ነው። ቤት መምቻው በለውጥ ሲሆን በተናባቢ 4ቱ ንባባት ሁሉ 6:6 ይሆናል።

የግዕዝ ክብር ይእቲ መደብ መጀመሪያ እንደ ግዕዝም እንደ ዕዝልም ጉባኤ ቃና ነው። የቤት መምቻው መደብ እስከ ተቀባዩ የሚበዝጉ ተለዋጭ ነው። 2ኛው ቤት መደብ ከነተቀባዩ ቤት መምቻውም መደብ እስከ ተቀባዩ ጉባኤ ቃና ነው። 3ኛው ቤት መደብ ከነተቀባዩ እስከ ቤት መምቻው ከማሁ 4ኛው ቤት መደብ ከነተቀባዩ የቤት መምቻ መደቡም እስከ ተቀባዩ እንደመጀመሪያው ነው።

የግዕዝ ዕጣነ ሞገር መደብ መጀመሪያ ከነተቀባዩ እንደ ግዕዝና ዕዝል ጉባኤ ቃና ነው። በጉንጅ ግን በረጅም ብቻ ነው። ቀጥሎ ያለው መደብ ከነተቀባዩ በአጭርም በረጅምም ይሆናል። ሐረጉ ተነሽ ተጣይ ሰዎች ከ4-5 ወዳቂ ከ3-5 ነው የቤት መምቻ መደቡ ከነተቀባዩ እንደ ሚበዝጉ ተለዋጭ ነው።

የ2ኛው ቤት መደብ ከነተቀባዩ የቤት መምቻውም መደብ እስከ ተቀባዩ ጉባኤ ቃና ነው። የ3ኛው ቤት መደብ ከነተቀባዩ እስከ ቤት መምቻው ከማሁ 4ኛው ቤት በረጅምም በአጭርም እስከ ቤት መምቻው እንደ ዘአምላኪያ ማንደርደሪያ ነው።

የአሠረ ነጋሲ መደብ ከነተቀባዩ እንደ ዕዝልም እንደ ግዕዝም ጉባኤ ቃና ነው። ሐረጉም እንደታችኛው ሐረግ ነው የ5ኛው ቤት መምቻው መደብ እስከ ተቀባዩ የሚበዝጉ ተለዋጭ ነው። 6ኛው ቤት መደብ ከነተቀባዩ በረጅምም በአጭርም ይሆናል። ሐረጉም ፍጹም ወዳቂ 3:3 ነው የቤት መምቻ መደብ ከነተቀባዩ ጉባኤ ቃና ነው። 7ኛው ቤት መደብ ከነተቀባዩ እንደረዥም ዘአምላኪያ ማንደርደሪያ ነው። ቤት መምቻውም 4ቱ ንባባት ሁሉ 4:4 ብቻ ነው።

የዕዝል ክብር ይእቲ መደብ መጀመሪያ ከነተቀባዩ እንደ ዕዝልም እንደ ግዕዝም ጉባኤ ቃና ነው። ሐረጉ ተነሽ ተጣይ ሰዎች ከ4-5 ወዳቂ ከ3-5 ቤት መምቻውም መደብ ከነተቀባዩ ጉባኤ ቃና ነው። 2ኛው ቤት መደብ ከነተቀባዩ ቤት መምቻው መደብ እስከተቀባዩ ጉባኤ ቃና ነው። 3ኛው ቤት መደብ ከነተቀባዩ በአጭርም በረጅምም ይሆናል በሰውጥ ሲሆን የ5ቱ ተነሽ የ6 ሰዎች ተቀባይ ወዳቂ 3:3 የ6 ፡የ7 ተነሽ የ7 የ8 ሰዎች ተቀባይ ወዳቂ 2:2 የ6 የ 7 ተጣይ ተቀባይ ወዳቂ 2ም 3ም የ5 የ6 ወዳቂ ተቀባይ ወዳቂ 3:3 ቤት መምቻው መደብ ከነተቀባዩ ጉባኤ ቃና ነው። 4ኛው ቤት መደብ ከነተቀባዩ ሐረጉም ቤት መምቻው መደብ እስከ ተቀባዩ እንደ መጀመሪያው ነው።

የዕዝል ዕጣነ ሞገር መደብ መጀመሪያ ከነተቀባዩ እንደ ዕዝልም እንደ ግዕዝም ጉባኤ ቃና ነው። በጉንጅ ግን በረጅም ብቻ ነው ቤት መምቻው መደብ ከነተቀባዩ ጉባኤ ቃና ነው። 2ኛው ቤት መደብ ከነተቀባዩ በረጅምም በአጭርም ይሆናል ቤት መምቻውም 3ቱ ንባባት ከ4-6 ወዳቂ ከ4-5 በጉንጂ ግን 4ቱ ንባባት ሁሉም 5:5 ነው 3ኛው ቤት መደብ ከነተቀባዩ እንደሚበዝጉ ተለዋጭ ነው ቤት መምቻውም መደብ እስከተቀባዩ ጉባኤ ቃና ነው። 4ኛው ቤት መደብ ከነተቀባዩ የሚበዝጉ ተለዋጭ ነው። 5ኛው ቤት መደብ ከነተቀባዩ እንደ ዕዝልና ግዕዝ ጉባኤ ቃና ነው። ሐረጉ ፍጹም ወዳቂ 3:3 ቤት መምቻው መደብ ከነተቀባዩ ጉባኤ ቃና ነው 6ኛው ቤት በረጅምም በአጭርም እስከ ቤት መምቻው ድረስ የዘአምላኪያ ማንደርደሪያ ነው። አሠረ ነጋሲው መደብ ከነተቀባዩ እንደ ዕዝልም እንደ ግዕዝም ጉባኤ ቃና ነው ሐረጉ ተነሽ

ተጣይ ሰዎች 4ም 5ም ወዳቂ ከ3-5 ቤት መምቻው መደብ እስከ ተቀባዩ ጉባኤ ቃና ነው 8ኛው ቤት መደብ ከነተቀባዩ ሐረጉም ቤት መምቻውም መደብ እስከ ተቀባዩ እንደ 5ኛው ቤት ነው። መጽፊያውም በረጅምም በአጭርም እንደ ሥላሴ አገብር ነው። 10ኛው ቤት መደብ ከነተቀባዩ ቤት መምቻውም መደብ እስከ ተቀባዩ እንደ ሥላሴ ነው።

11ኛው ቤት ሠረገላ እስከ ፍፃሜው የሥላሴ ፍፃሜ ነው። **አጭር** **ዋዜማ** ከዋዜማ ማንደርደሪያ ጀምሮ እስከ 3ኛ ቤት ነው። **አጭር ሥላሴ** (ተወረው) ከመጽፊያው ጀምሮ እስከ መጨረሻው ያለው ነው።

አጭር ዘይዕዜ ኒቆዲሞስ ቆመ ከመ ይሚስቆምሀሮ ወንጌል ወይን ለእንግዳሁ ክርስቶስ

ግህልክ በዘይዕዜ ጀምሮ ሐረጉን ቤት መተህ በማንደርደሪያ ጨርስ

አጭር መወድስ ወይም ኩልክሙ መደቡ በመወድስ ሁለተኛ መደብ ጀምረህ እስከ ማንደርደሪያ ጨርስ

የኒቆዲሞስ ሰኞ እና ማክለኞ የሚደረግ ክብር ይእቲ እና ዕጣነ ሞገር

ክብር ይዕቲ ሐዋርያቲሁ ከበበ ዕፃረ አርዲኢሁ ሐፀበ፤ ኮኖሙ አበ ወእመ ወመሐርሙ ጥበበ

እጣነ ሞገር ሕንፃሃ ወሰራሬሃ አዳም፤እም አስካለ ወይን ጉርዒሃ ጥዑም፤ በኒቆዲሞስ ሰኞና ማክለኞ እንዲሁም አርያም በሚቆምበት ጊዜ ይደረጋሉ፤ የቅኔ ዜማ ልክ በዚህ ይፈፀማል።

ፍናተ ቅኔ (የቅኔ መንገድ)

የቅኔ ጉባኤያት 3 ናቸው። እነርሱም 1. ጉንጅ 2. ዋሽራ 3. ዋድላ በመባል ይታወቃሉ። እነዚህም በ2 ታላላቅ ክፍል ይከፈላሉ። 1ኛው ሰምና ወርቅ ሲባል 2ኛው ጉዳና ይባላል። ይህም መቅለሉንና መክበዱን ለማሳየት እንጂ ሁሉም በሰምና በወርቅ የሚነገር ነው። ሰምና ወርቅ ማለት እንደ ወንድማማቾች በምስጢር መንታ ሲሆኑ በንባብ ሳይጫፈሩ በ6 ነገሮ ተባብረው ተጣምረው አንድ ወጥ ቃል መስለው የሚነገሩ ተመሳሳዮች ማለት ነው። በተረትም ሰምና ወርቅ እንጀራና መረቅ ይባላል። ሰምና ወርቅ ሲመሰሉ ሰም እየቀደመ ወርቅ ቢከተል ከአልተናበበ ጸዋና አይባልም። ሲናበብ ግን ግንባር

ጸያፍ ይባላል። ሰም ለወርቅ 6 ነገር ያተርፍለታል። ፅገር ማትረፋም እንደሚከተለው ነው። እመ ርገራጌ ቤተክርስቲያን ትወግዕ ጥዑመ ሥጋዊ ሐሊበ እግዚእን ለደቂቃ ምእመናን በይነ ዘአእመረት ከመ ይኩኖሙ ሕይወተ ኃይለ ሥጋ ብሉ ትወግዕ በማለት ማሰሪያ ማትረፋን ጥዑመ በማለት ቅጽልን ሐሊበ እግዚእን በማለት ተናባቢን ሥጋዊ ወተትን በማለት አፈታትን በይነ ዘአእመረት በማለት አንቀጽን ለደቂቃ በማለት ዝርዝር ማትረፋን ያሳያል ለዚህም ምሳሌ አለው። ብር ሠሪ ጭቃውን ሠርቶ ሰሙን በላይ ይቀርጸዋል። ወርቁን በሰሙ ላይ ሲያፈሰው የሰሙን ንብር ወርቁ ይዞ ሰሙ ሲቀልጥ ወርቁ ይጠናል ሰምና ሰም አሰመመሰሉ ስለዚህ ነው። የቅኔው ዜማም እንዳይሰብር የሚያቀኑ አገባባት እሊህ ናቸው። እንተ፤ እለ፤ ዘ፤ በገቡበት ይሰባሉ ይሰማማሉም ሲገቡ ብእሲ ዘክብረ ይላል። ይህም ምሳሌ አለው። ገበሬ ድግር ሲሰፋበት እርፍ ሲላላበት እንጨት ያደርግበታል። ደቀ መዝሙርም ዜማ ሲሰብርበት ዘክብረ ብሉ ያቀናል። ስለዚህ ጁባልቅ ይባላል። ዘ፤ በውእቱ እንደተሳበ አስተውል።

የቅኔ ጉዳና ከሺህ በላይ ሲሆን በጉባኤያት የሚነገሩ 300 ናቸው ከነዚህም ጥቂቶቹን ከዚህ ቀጥለን እናሳያለን።

ጸሎት ሁሉ በበስመአብ እንደሚጀመር ቅኔም ጉባኤ ቃናውን በሥላሴ ስም ይጀምራል ቃልየ አጽምእ እግዚአ በሚለው የሚገባ መዝ.5፥1

1. መንታ ሰረዝ መንገድ

አብ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ አኮነ። ውእቱ ዮሴፍ ወዮሳ ወሶልያና እፎኑ።

ትርጓሜ:- አብ ዮሴፍ ነውና ወልድም ዮሳ ነውና፡ መንፈስ ቅዱስም ሶልያና ነውና እንዴት ነው።

2. ዓመጸኛ ዳኛ መንገድ

ማርያም ወይን ስኩራነ አበው ሥላሴ ፡ ህልወ ፍቅረ ሰበእ ጣዕም ጥዕምተ ልሳን ውዳሴ።

ትርጓሜ:- የሰው ፍቅር ጣዕም ያላቸው ሥላሴ፡ አባቶች የሰከሩባት ማርያም ወይን ለእንደበት ምስጋና የጣፈጠች ናት።

3. የአገባብ ድርድር መንገድ

ጠየቀ ጴጥሮስ እምነ እግዚአብሔር ዋህድ፡ ከመ ከመ ፀሐይ ወንጌል ወከመ ከመ ቅብዕ ካህድ። ትርጓሜ:- ከሀደት እንደ ቅቤ እንደሆነች ወንጌልም እንደ ፀሐይ እንደሆነች ከእንድ ጌታው ጴጥሮስ ጠየቀ።

4. ድርብ ምሳሌ መንገድ

ለኪራኮስ ጢስ ነጋዲ ጊዜ እሌኒ ፀሐይ፤ እማሬ መስቀል እንተ ኢየሱስ ማይ። ትርጓሜ:- ማመልከት መስቀል የኢየሱስ ውኃ በእሌኒ ፀሐይ ጊዜ ለኪራኮስ ጢስ ነጋዴ ይገባል።

5. የአንቀጽና አገባብ ምሳሌ መንገድ

አባግእ ቆመ ወነበረ እስመ ወሀበ ኖሎት፡ የአቅቡ ጽንፈ ዘጉባኤ ቃና ገራሕት። ትርጓሜ:- እስመና ሀበ አረኞች በጉባኤ ቃና እርሻ ዳር ቆመና ነበረ በጉችን ይጠብቃሉ።

2. ዘክሪያስክያ አምላኬ አምላኬ በሚለው ስለሚገባ መዝ.62፥1

1. ግሥግሥ መንገድ

ለዘለዘለሞት ሰሎሞን ወልደ በርሳቤህ አንገሃ፤ ዳዊት ይሁዳ መአብስ ሄሶ፡ ናታን አጽ ንስሐ ተግሣጸ ልቡና ሀንክሶ። ትርጓሜ:- የቤርሳቤሕ ልጅ ሰሎሞን ሞትን ያነገሠው ዳዊት ይሁዳን በደለኛ ነው ብሎ ለነቀፈ ናታን እንጨት ንስሃ የልብ ተግሣጽ ሽቱ ነው።

2. እርከን መንገድ

ፈረስ ቢጽ ዘመርቆሬዎስ ብእሲ፤ ዘገብረ ኢ ግቡረ ሰበእ አልአዛር ሳሎሲ። በከዊነ ማይ ንባብ ነደ እርምሞ ደምሳሲ። ትርጓሜ:- ሰው የሆነ አልአዛር ሳሎሲ ያልሠራውን የሠራ የመርቆሬዎስ ሰው ወገን ፈረስ ውኃን በመሆን ነገር ዝምታ እሳትን ያጠፋ ነው።

3. ኦፍ እግር መንገድ

እግዚአ ገሥጾ መዝረበ ወሰፊልያ እርዳእ፤ ጊዮርጊስ አፍቅሮ አፍቀረ ወጸልኦ፡ ጸሊኦ ገብረ ነፋቄ ወሃይማኖተ እግዚአ። ትርጓሜ:- ዲጅኖና

መደሻ ተማሪዎችን የመገሰጽ ጌታ ጊዮርጊስ ጥርጥር ባርያን መጥላትን ጠላ ሃይማኖት ጌታንም መውደድን ወደደ።

4. ነጠላ ሠረዝ መንገድ

ደመና ቀጸበ ወኢቀጸበት ደመና፤ እምራሔል ወእምነ ልያ ኢያቄም ወሐና፤ አመጣነ መካኖ የሐውር ወኢተሐውር መካና። ትርጓሜ፡- ኢያቄም ከራሔል ደመናንን ጠቀሰ ወደ ቦታው ይሄዳልና። ሐናም ከልያ ደመናን አልጠቀሰችም። ወደቦታዋ አትሄድምና።

3. ሚበዝተ እግዚአ ሚበዝተ እለ ይሳቅዩኒ በሚለው የሚገባ መዝ.3፥1

1. አተርጓሚ መንገድ

ንጹራ ዓይነ ጴጥሮስ ንስር ወንጹራ ልዩን ቋሶ ነጻረ ወኢ፤ ተዋህዶ ሥጋ ወቃል ወኩነተ ቋሶ ህሡረ፤ አኮነ ይጸልእ ክልኤ ግብራተ ወኩነተ ንስጥሮስ ሠምረ። ትርጓሜ፡- ያሞራ ጴጥሮስዓይን አስተያየት የሥጋና የቃል አንድነትን ተመለከተ ሁለት ግብርን ይጠላልና የቀራ ልዩን አስተያየትም የጉለቆለ የአሞራ አኳኋንን ተመለከተ የንስጥሮስ አኳኋንን ወዷልና።

2. ሁረተ ንህብ መንገድ

ዓይነ ዘዘሆረ ነግሀ ጸራቅሊጦስ ሄኖክ ዘእምዘሱቱኤል ንጽህ፤ ሀሉ ተንሥእ ኬፋ ገነተ በርህ፤ አስተርእየ ሳውል አብራዊ ነጻረ መልክእ ገጹ ለኖኅ ትርጓሜ፡- እዝራ ንጽህ ካበበት የተነሣ ሄኖክ ጸራቅሊጦስ ፈጽሞ የሄደበት የብርሐን ገነት ኬፋ የታየበት የዕብራዊ ሳውል ዓይን የኖኅ የፊቱ መልክን አየ።

3. ሠረዝ መንገድ

ለሞተ አልዓዛር ኤልሳዕ ወኤልሳዕ ሞት ኤልያስ አረጋዊ፤ ወለረጋዊ ኤልያስ ወርቀ ብርት ሚዶናዊ፤ ወብርት ዘወርቅ አምጣነ ሳዕላዊ ውእቱ እንዘ ለሊሁ ታህታዊ። ትርጓሜ፡- ለአልዓዛር ሞት ኤልሳዕ ኤልያስ ሽማግሌ ሚዶናዊ የሆነ የመዳብ ወርቅ ነው። ኤልሳዕ ሞትም ለኤልያስ ሽማግሌ የወርቅ መዳብ ነው። እሱ ምድራዊ ሊሆን ለማያዊ ነውና።

4. አረሳሽ መንገድ

ህልወ ዔሊ ኤልያስ ቢጸ ቢጸ ሮሣ ለራሄል መርኬዛ ገብረ መርዓዊ፤ ሀና ሚልኮል ሳሙኤል አረጋዊ፤ እስመ ነሣእ ራሄል ወሐና ዘነሣእ ፍዳ ሕይወቶን ማጎየዊ። ትርጓሜ፡- የራሄል መርኬዛ ልጅ የገብረ መርዓዊ ወገን የሆነች የሐና ሚልኮል ወገን ሳሙኤል ሽማግሌ ከዔሊ ኤልያስ ጋራ የኖረ ነው። አዳኝ የሆነ የሕይወታቸው ብድራትን የያዙ ሐናና ራሄል ይዘውታልና።

4. ዋዜማ ለእግዚአብሔር ምድር በምልክ በሚለው የሚገባ መዝ.23፥1

1. ሠረዝ መንገድ

ለብሰ ወይሶብሰ አርከ ልበ ቶማስ ቶማስ ሐዋርያሁ ለሙሴ፤ ወኤፍሬም ካልዑ ለኤፍሬም ምናሴ፤ እንተ እያሐልቅ ሰቀ ትምህርተ ሕይወቱ ለአውሴ፤ ወዘኢይሐልቅ ፀምረ ልብሰ ቅዳሴ፤ ተአሚኖ በሄራን ሥላሴ። ትርጓሜ፡- የቶማስ የልብ ወዳጅ የሆነ የሙሴ መንገደኛ ቶማስ የማያልቅ የአውሴ የሕይወት ትምህርት ማቅን ለበሰ የኤፍሬም ምናሴ ሁለተኛ ኤፍሬምም የማያልቅ የምስጋና ልብስ ግምጃን በሄራን ሥላሴ አምኖ አለበሰም።

2. ተመላላሽ መንገድ

ፍቅርተ ላእከ ሞት ዘተጋድሎ ዘዘቴዎድሮስ ኃይል እንተ ወልደ አዴር ሀማ፤ ፈጸመ ፈጸሞ ፈጸመ ፈጸማ፤ ኢዮርብአም ባዕድ አምልኮተ ባዕድ ዘማ፤ ኢያፍቀረ ሄኖክ መልእክ ራማ፤ በየማኑ ልቡና ያቅማ። ትርጓሜ፡- ወልደ አዴር ሀማ የጨረሰው ኃይል ቴዎድሮስ የጨረሰውን የጨረሰ ተጋድሎ የጨረሳት ሞት የሞት ተላላኪ ባዕድ ኢዮርብአም የወደዳት የባዕድ አምልኮት ዘማን የራማ መልእክ ሄኖክ በቀኙ ልቡና ያስቀምጣት ዘንድ አልወደደም።

3. መከታ መንገድ

በዘ እምዘ ቶማስ ኢያቡስቴ ዘበዘከርካዕ ያዕቆብ ምዑዘ ምዑዛን እምርሄ፤ በለስ ዕዝራ ወአውልዕ ዮዳሄ፤ ሰወራ ሰወረ ጉህሉተ ማኒ ሳቡሄ፤ አልጸቀ በጽሐ ቤተ ዮፍታሔ፤ አስተርእየ ጽጌ ወይን ስባሔ። ትርጓሜ፡- ከሸቱ ይልቅ የሚሸቱ በለስ እዝራና ከወይራ ዮዳሄ ይልቅ

የሚሸት ከርካዕ ያዕቆብ በሰውራት ገንዘብ የማኒ ሳቡሒ ሽንገላን
የሰወረ ኢያቡስቲ ተማስ ከደረሰበት በደረሰ በዮፍታሔ ቤት
የወይን አበባ ምስጋና ታየ።

4. አሀዝ መንገድ

ምሁረ ምሁራን ሰማኒቱ አሥሮን ቃላት በወሰኑ ሀምስ
ሀምሳ፡ምእተ ዕሥራ ወምዕተ ሠላሳ ፣ መምህረ ምሁራን ክብራት
ዘትርጓሜ ሠላስ ሰሳ፡ ለዘአይንታ አሥር ፍኖ ሀሰሳ፡ አምአእምሮ
ሰሎሞን ኢሄሳ። ትርጓሜ፡- በአምስት ጊዜ አምሳ ላይ መቶ
ሀያንና መቶ ሰላሳን በመጨመር ከሰማንያው ምሁራን በሥራ
ቃላትን የተማረ የሰሳ ሦስት ትርጓሜ ክብራት መምህራን
መምህር ከመምህር ዓይኖቿ አሥር የሆኑ የምርምር ጉዳናን
ከዕውቀት የተነሣ ሰሎሞን አልነቀፋትም።

5. ሥላሴ ይትባረክ እግዚአብሔር አምላክ አበዊን በሚለው የሚገባ
መዝሙረ ሠለስቱ ደቂቅ 1፡27

1. ሰንሰለት መንገድ

በዘኮነ ቀራጽ ማዕከለ ትርብዕት ስቅልተ ሀማ ስቁለ መርዶክዮስ
አስቴር ወሰቅለተ ስቅልት ዘሙሴ፤ አርዋ ብርት አርዋ አምደ
ብርት ምናሴ፤ እቅብተ እቅብቱ ለኖን ሐመረ ተርሴስ ብናሴ፤
እንዘ በ በአይን ዕብነ ቅዳሴ ፣ ፀሐየ ምልክና ባቢሉን ገጸ
ሥላሴ፡ እመ ኮነ በመስቀል ድምሳሴ። ትርጓሜ፡- መርዶክዮስ
ያለቀለው ሃማ የተሰቀለላት አስቴርና በሙሴ ጊዜ እንደተሰቀለች
አውራ አውራን የሰቀለች አምድ ኖን የተጠበቀባት የጨረቃ
ደሴት መርከብ ስለራሷ የተጠበቀችለት የምናሴ መዳብ ምስሶ
የአራትነት መካከል በሆነ በጸና ቀራጽ አሉ። በመስቀል ጥፋት
ቢጸና የሦስትነት ፊት የሆነች የግዛት ፀሐይ ባቢሉን በምሥጋና
ደንጊያ በሆነ ጥፋት ሳለች በፀና ቀራጽ አሉ።

2. ጉቶ መንገድ

በዘ እምዘሀሉ በሀሌ ብሂል ቴዎድሮስ አቤሴሉም ገጸ
ዙቴዎድሮስ ዳዊት፣ርእየ ኢርአዮ ለሰዶም ቀኖት፣ ቴዎድሮስ

ሉጥ ቴልጌልቴልፌልሶር ሞት ፣ ላእከ ሶርያ ነደ እሳት፣ ተረክበ ረአሶን
መልእክ ሐሰት ፣ ኢተረክበ ሕዝቅያስ ሰማዕት ትርጓሜ፡- አቤሴሉም
ቴዎድሮስ የቴዎድሮስ ዳዊት ፊትን አየ በማለት ሰዶም ቀኖትን
አላየውም የሚል ካለበት ሉጥ ቴዎድሮስ ይልቅ የሦርያ ነደ እሳት
መልእክተኛ የሆነ ሞት ቴልጌልቴልፌልሶር በተገኘበት ረአሦን መልእክ
ሐሰት ዘንድ ሰማዕት ሕዝቅያስ አልተገኘም።

3. አጭር ሥላሴ (ተወረው) ስም ወራሽ መንገድ

ሶበ ገብረ ኢዮብ ከብካበ ደዋ፣ ዘአፍአ ይከውን ውሳጣዊ፣ ወዘውስጥ
ይከውን አፍአዊ። ትርጓሜ፡- ኢዮብ ሠርግ ደዋን ባደረገ ጊዜ በውስጥ
ያለው በውጭ በውጭ ያለው በውስጥ ይሆናል።

6. ዘይእዜ፡- ይእዜ ትስእሮ ለገብርክ በሚለው የሚገባ ሉቃ.2፡29

1. ዘማች መንገድ

ጌጳሁ ለአውናን ጌጳ አውናን ጌጳ ጌጳ አውናን አውናን ጌጳ ጌጳ አውናን
ጌጳ፣ ጌጳ ጋዜር ጌጳ ኖን ጌጳ ጌጳሆሙ ለዘበ ምጉንጸ፣ ምጉንጸ ጌጳ
ጋይራስ ምጉንጸ ጋዲራስ ቀለዮጳ፣ ሀቅለ ቀለዮጳ በጋዜር ሀበ ኢሀርጳጳ፡
አንስትያ ታቦር ቃል ሀበ ሀርጳጳት አግሪጳ። ትርጓሜ፡- ቃል
ወደፈጨችበት በረሀ የታቦር ሴቶች ባልፈጨበት በጋዜር የጋይራስ
አሞራ መሸሸጊያ የሆነ ዋሻ ያላቸው እስራኤል የእስራኤል መሸጋገሪያ
የሆነ የጋይራስ ዋሻ ቀለዮጳ አሞራ ኖን የኖን አሞራ ጋዜር አሞራ
የአሞራ አውናን አሞራ የሆነ የጋዜር የአሞራ አሞራ አውናን የአውናን
አሞራ የሆነ የአሞራ አውናን አሞራ አውናን የአሞራ አውናን አሞራ
አውናን በራሪ የሆነች የቀለዮጳ በርሐ ናት።

2. ጉብር መንገድ

ዶኪማስ አቀ ምስጢረ ቅኔ፣ በትምህርተ ሠላስ እለት ጉባኤ ቃና
ሀሊፎ፣ ዶኪማስ ለዘአምላኪየ አኮኑ ተወከፎ፣ መምህረ መድጋኒት
ወይን መድጋኒት ሴሬቅ ተሳትፎ፣ እመ አፍልሆ በማይ እንተ ኢለከፎ፡
ሚካኤል አፍ እንተ ይሰፍሕ አክናፎ። ትርጓሜ፡- ዶኪማስ የቅኔን
ምስጢር አወቀ በሦስት ቀን ትምህርት ጉባኤ ቃናን አልፎ ዶኪማስ
ዘአምላኪየ ተቀብሏልና። ክንፎችን የሚዘረጋ ሚካኤል አፍ ባልቀመሰው

ውኃ የአብነት መምህር ወይን የሴሬቅ አብነት አንድነትን በአፈላለት ጊዜ ተቀብሏል።

- 3. ግህልክ ስላሚ መንገድ አልብዩ ምት ብሂሉትኪ፤ እሙን ውስቴ ወኒይትሐሰው ቃልኪ፤ ሳምራዊት ኢትዮጵያ ምትኪ አምጣኅ ኢኮነ ዘህሉ ምስሌኪ። ዮሐ.4፥6-40

7. መወደስ ፍቃሕ ሊተ እግዚአ ወተበቀል በቀልዩ በሚለው የሚገባ መዝ.42፥1

1. ፍኖ ሰዱብ መንገድ

ፍኖ ሰዋሰው ዕፁብ በጊዜ ተወጥነ ሐዋርያሁ ሰሉሞን መልአክ ጥበብ ወምክር፤ ዘበዘእግረ ስምዖን ስምዖን እንት መድሉተ ማይ ጽቡር፤ ዘዓይነ ያዕቆብ ያዕቆብ ዘሮቤል አዴራ ገጸ ሚርብ ንስር፤ ዘንሊና ጳውሎስ ጳውሎስ እንተ ልበ ጴጥሮስ ጴጥሮስ ዘዲዮናስዮስ ንር።

ለዓለም

ዘዮሐንስ ኢያሱስቴ ዘዘዘካርያስ በኩር፤ ነጻረ ኢነጻረ ኢሆረ የሐውር፤ ፈቀደ ገብረ ኢይገብሮ በግብር፤ ፈጠረ ኢፈጠረ ኢያዕመረ የአምር። ትርጓሜ፡- አለቃ ዘካርያስ ያየውን ያላየ ዮሐንስ ኢያሱስቴ ያልሐደበት ደገኛ ዲዮናስዮስ የሄደበት የጴጥሮስ ልብ ጴጥሮስ የወደደው የጳውሎስ ሐላብ ጳውሎስ የሠራው የአምራ ሚርብ ፊት የሆነ ሮቤል ቀኖት በሥራ ያልሠራው የያዕቆብ ዓይን ያዕቆብ የወደደው የውሀ ሚዛን ጭቃ ያልወደደው የስምዖን እግር ስምዖን ባላወቀው ገንዘብ ያወቀ የጥበብና የምክር መልአክተኛ ሰሉሞን የተደነቀ የሰዋሰው መንገድ በተጀመረ ጊዜ መንገደኛ ነው።

2. ፍኖ ሰቅፍት መንገድ

ባሕርዩ ዘዘቦ ዘበሙ እንተ ሀለወት ዘቦ ዘበሙ ድንጋሌ ድንግል ምልክና፤ አጋዕዝተ ኪሩብ ኪሩቤል ንጽሐ መላእክት ሀና፤ እም

ኤልሳዕ ካልሉ ኤልያስ ሀልቃና ፤እስራኤል ሕዝበ ዮና፤ ዔሊ ንጉሥ ገአረ ቃለ ሙስና።

ለዓለም

ሳሙኤል ቃለ ዐዋዲ እንተ ለሥጋሁ መነና፤ ሀደገ ግብረ ሥጋ ወሀለፈ እምወሰና፤ አምጣኅ ገሠሦ መልአክ በሩጸተ አክናፍ ደመና፤ ኢይንበር ምስለ ዔሊ ኤልያስ ዘወገ ዮና። ትርጓሜ፡- የድንግል መጠበቅ ግዛት ያላቸው የኪሩብ ጌቶች ኪሩቤል ያሉላት የመላእክት ንጽሕ ሀና ከሁለተኛው ኤልሳዕ ይልቅ ያለችላት ኤልያስ ሀልቃና ያለላቸው የዮና ወገኖች እስራኤል ያሉለት ኤሊ ንጉሥ የጥፋት ቃልን የጮኹበት የሳሙኤል ባሕርይ የሆነ ሥጋውን የናቃት ቃለ ዓዋዲ የሥጋ ሥራን ተወ። ከወሰኗም አለፈ የዮና ጉረቤት ኤልያስ ከዔሊ ጋራ እንዳይቀመጥ መልአክ በከንፍ ሩጫ ደመና ዳሶታልና።

3. አደናገር ሠረዝ መንገድ

አብ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ አዳም ወአቤል ወምሳሌ ሔዋን እም፤ እስመ እመ ወልዱ ለአብ ወልደ እንበረም ፤ አበ ወልድ አሐዱ አቡሁ ለሴም። ወመንፈስ ቅዱስ ወላዴ ካም፤ እንዘ ጥበቡ ሐመር ምዕላደ አርዌ ወላሕም።

ለዓለም

ይትርፍስ ከመ ተነግረ ነገረ ዚአህ ለቅድም፤ እም ኤፍሬም ዘምናሴ ማርያም ለማርያም። መሰለታ ትኩን ፍሥሐ ኩሉ ዓለም እመኒ ኢይመስሉ ለአብርሃም አብርሃም። ትርጓሜ፡- አብ አዳም ነው። ወልድም አቤል ነው። መንፈስቅዱስም የእናት ሔዋን አምሳያ ነው። የአብ ልጅ የእንበረም ልጅ ቢሆን የአንዱ ወልድ አባት የሴም አባት ነውና። መንፈስ ቅዱስም ጥበቡ ታንኳ የአውራና የከብት መከማቻ ሲሆን የካም ወላጅ ነውና። የቀድሞ ነገርስ እንደተነገረ ይቅርና የምናሴ ወገን ከሚሆን ከኤፍሬም ይልቅ ማርያም ማርያምን መሰለቻት የዓለም ሁሉ ደስታን ትሆን ዘንድ አብርሃም አብርሃምን ባይመስለው መሰለቻት።

4. ውስጠ ዘ ተራ ቅጽል መንገድ

ሥርወ አፅቀ ዘግባ አብርሃም ወላዲ ወሎድ ወላዴ መወልድ ውሎድ ገብርኤልሃ ዜናዊ፣ እንባቆምሃ ሰማዕተ ዘፍና ትንቢት ፈናዊ፣ ዳዊት ለባዊ ሙሴሃ ለባዊ፣ ይስሐቅ በኩረ ነዊ፣ ያዕቆብ ኮል አማኑኤል ዕፅ ዘዊ።

ለዓለም

ዘበዘመስቀል ጽላሎቱ ዘአይነ አይሁድ አርዊ፣ ደንጸኢ ኢደንጸኢ ምሳሌ አርዊ ብርት ሥነ ሥጋዊ። አስተርአየ ሙጽአ በእግረ ያዝያን ደዊ፣ ዘበዘ ኢሳይያስ ተናገረ አልጸቀ አዜባዊ። **ትርጓሜ፦** ነገረኛ ገብርኤልን የወለደ ወደ መንገድ ትንቢት ተላኪ የሆነ እንባቆም ሰማዕት እንባቆምን የወለደ ልበኛ ዳዊት ልበኛ ዳዊትን የወለደ ልበኛ ሙሴ ልበኛ ሙሴን የወለደ የነዊ ሹም ይስሐቅ የነዊ ሹም ይስሐቅን የወለደ የአብርሃም ዘግባ ጫፍ የሆነ ያዕቆብ እንኮይ የያዕቆብ እንኮይ ስር የሆነ አማኑኤል የአይሁድ ዓይን አውሬ የደነገጠበት ጥላ መስቀል ባል ደነገጠበት ሰው መሆን ደም ግባት መዳብ አውሬ አምሳያ የታየ ዘዊ የሚባል እንጨት አማኑኤል ኢሳይያስ በተናገረ ገንዘብ አዜባዊ ሁኖ በደረሰ ሕማም አዝያን እግር መጣ።

5. ርቀት ልብሰ ወርቅ መንገድ፦

በዝሀሂ ወፈድፈደ ንዴተ ወልደ አብ ስሉጥ፣ እስመ ሰብአ ወአግማለ በዘሠምረ ይዌልጥ። ወእምነ ምስያጥ ኃይል ቅድመ ይትፈለጥ፣ ይበውዕ እንተ አፍአ ወያወጽእ እንተ ውስጥ። **ትርጓሜ፦** የሰለጠነ የወልደ አብ ችግር ፈጽሞ በዛ ሰዎችና ግመሎችን በወደደው ገንዘብ ይለውጣልና ከገበያ ኃይልም ሳይለይ የውጪውን ያስገባል የውስጡንም ያወጣልና።

6. ሰም ረገፍ መንገድ ፦

አብርሃምሂ ብዝሀ አርምሞ እንተ ነበረ ምስሌሁ፣ ወጽአ እም ሀገሩ ወፍሉጥ እምአዝማዲሁ፣ ሆሣዕና ዳዊት ይስሐቅ እንተ ፈድፈደ ጸጋሁ፣ በያዕቆብ ዕብነ ደብር እምጣነ አገደረ በራኬሁ። **ትርጓሜ፦** ከሱ ጋር የተቀመጠ የዝምታ ብዛት አብርሃም አገሩ

ወጣ ከዘመዶቹም የተለየ ነው። ስጦታው የበዛ የዳዊት መድኃኒት ይስሐቅ በተራራ ደንጊያ ያዕቆብ ላይ ምርቃቱን አሳድሯልና።

7. ኩልክሙ ኩልክሙ አሕዛብ ጥፍሁ እደዊክሙ በሚለው የሚገባ መዝ.46÷1

ዓይነ ውኃ መንገድ ማርያም ከርካዕ እንተ አሕመልመለት ቈጽለ፡ ጸገየት ድንጋሌ

ወፈረየት ቃለ **ትርጓሜ፦** ቅጠልን ያለመለመች ማርያም ሎሚ ድንጋሌን አበበች ቃልንም

አፈራች።

8. ዕዝል ከብር ይእቲ፦ ከብር ይእቲ ዛቲ ለኩሉ ጸድቃኑ በሚለው የሚገባ መዝ.149÷10

1. የጋን መብራት መንገድ

ወልደ ዘዘዮናስ ጴጥሮስ ነጻሪ መገብተ መስቀል ምናሴ፣ አእይንተ ፀሐይ አዝያን ወአዛርያስ ብናሴ። ተአደወ ገብረ እግዚአብሔር ሙሴ፣ ቆመ ገብረ እራቆ በጽንፈ ሀገር ሥላሴ። **ትርጓሜ፦** የመስቀል ምናሴ ሹማምንት የአዝያን ፀሐይና የጨረቃ አዛርያስ ዐይኖችን ያየ ዮናስ ጴጥሮስ የተደፋፈረውን ያደረገ የእግዚአብሔር ልጅ ሙሴ በሀገር ሦስትነት ዳርቻ እንደባርያ እራቆቱን ቆመ።

2. የንዑስ እንቀጽ ሠረዝ መንገድ

ቀዲሐተ እሳት ማየ እንተ ዘለፋ ወፀዊረ ዕፅ እሳተ፣ ለባዊ ዮሐንስ ንጻሬ ነጽሮ ክልሌተ፣ ከዊኖተ ምድር ሰማየ ወለቢስ ብርሃን ጽልመተ፣ ተሴስዮ ጠሊ ወአድግ አንበሳ ወቀኒተ በግዕ መጥባሕተ። **ትርጓሜ፦** ሁለቱን በማየት የምድር እኳኋን ሰማይን ያየ ዮሐንስ ከእሳት ያስተናግር ውኃን መቅዳትን ልብ ያደረገ ነው። ያለ እንጨት እሳትን መሸከም እንደ ፍየልና እንደ አህያ አንበሳን መመገብ ነው። በብርሃን ጊዜ ጨለማን መልበስም በበግ ማረድ ጊዜ ሰይፍን መቃጠቅ ነው።

3. የብሂል እግር በራስ መንገድ

በሀሌ ብሂል ፀሐይ ሐዋርያ መዘምራነ ሰብእ ሥላሴ፣ ኢይሰምዕ ሰምአ ፍትሐ ግፉአን ውዳሴ ፣ ኢሳይያስ ወርሀ ዘፍኖተ ኮከብ ድምሳሴ።

ኢየሱስ ሐረ በፍኖቱ ለመስተሳልቅ ምናሴ። ትርጓሜ መንገደኛ ፀሐይ ሰዎች የሚያመለካቸው ሥላሴን አልሰማም ከማለት በኋላ የበደለኞች ፍርድ ምስጋናን ሰማ። ባይ በኩብ መንገድ ጥፋት ያልሄደ ጨረቃ ኢሳይያስ በተዘባባች ምናሴ መንገድ ሄደ።

ግእዕ ክብር ይእቲ ድርብ አሰናካይ መንገድ፡-

1. ገናዌ ቀርነ ብርት አክለብ መጸጉዓ ደዌ ሴዴቅያስ፤ ምርዋጸ ቀዳማይ ጤዴርማን መጸጉዓ መስቀል ክርስቶስ፤ ሠረገላ እሳት ወማይ በወልደ አዴር ነፋስ፡ ወተጸፍኦ ሚልክያስ ገብር ተጸፍኦ አርሳኒ መንፈስ ቅዱስ። ትርጓሜ፡- የቀደመ የመስቀል ሀመምተኛ ክርስቶስ ጤዴርማን መርጫ የሆነ ሴዴቅያስ የብረት ቀንድን የሚያመልክ የደዌ መግጥዕ አክለብ በወልደ አዴር ነፋስ ዘንድ የእሳትና ውኃ ሰረገላ ነው። የአገልጋይ ሚልክያስ ተጸፍኦም የአርሳኒ መንፈስ ቅዱስ ተጸፍኦ ነው።

2. ድርብ ምሳሌ መንገድ

ምናሴ አዳም ኢሳይያስ ተላዊሁ፤ ለቀዳማዊ አዳም ገዢ አዳም አቡሁ፤ እምሩጸተ አሳሌል ቃሌል ለወልደ አዴር እሁሁ፡ በበሐውርተ ደም ኖሳ ሙሴ ዘእምኒሁ። ትርጓሜ፡- የቀደመ አዳም የአባቱ አዳም ልጅን የተከተለ ኢሳይያስ ምናሴ አዳም ከወልደ አዴር ወንድም ከአሳሌል ቃሌል ሩጫ የተነሣ ከሱ በተገኘ ደም ሙሴ ኖሳ አገሮች አለ።

3. ድርብ ወጭ ወራጅ መንገድ

ተርጓሜ ጎልመ ፈርዖን ፈርዖን ዘውገ ቤተ አብርሐም አብርሐም፤ ሳዕከ ሰይፈ ይስሐቅ ይስሐቅ እደ ቤተ አዝያን ሴም። ፀሐየ ፀሐይ ዳንኤል ዘእምዘ ኤርምያስ ካም፤ ወርሀ ወርሀ ሮቤል ሕዝቅያስ ሮብአም። ትርጓሜ፡- የአዝያን ቤት ሴም ወንድ የይስሐቅ ሰይፍ ይስሐቅ መልእክተኛ የሆነ የአብርሐም ቤት አብርሐም ጎረቤት የፈርዖን ሕልም ፈርዖንን የተረጎመ የኤርምያስ ወገን ከሚሆን ካም

የተገኘ የብርሃን ፀሐይ ዳንኤል የጨረቃ ሮቤል ጨረቃ ሮብአም ሕዝቅያስ ነው።

ማሳሰቢያ፡- የመጋቢት መስቀልና የመጋቢት መድኃኔዓለም እንዲሁም የትስብኢት ዋዜማ ክብር ይእቲ መስቀል በሚለው በ4ቱ ቀለማት ይደረጋል። ዕጣን ሞገሩም በመድኃኔዓለም በ7ቱ ቀለማት ይደረጋል። እንዲሁም እጣን ሞገር መ፣ሰ፣ቀ፣ለ፣ተ በነዚህ ፊደላት ከግዕዝ እስከ ሳብዕ ይዘልቃል።

9. ዕጣን ሞገር ዕጣን ሞገር ማለት ሞገር፤ ጥና፣የዕጣን መውገሪያ ዕጣን መውገር እንዲሉ ቅኔው በዕጣን ፈንታ ስለገባ ነው። ሞገረ ዕጣን ባለ በቀና ነበር። የተዘዋወረ ነው እንዲህ ያለ ንባብ የተዘዋወረ ይገኛል። ይኸውም አፈ ታሪክ ፣ ሠርክ ኅብስት ፣ ገጸ በረከት፣ እንደማለት ነው። ሲቀና ታሪክ አፍ፣ የአፍ፣ ታሪክ ኅብስተ ሰርክ የማታ እንጀራ በረከተ ገጽ፣ የፊት በረከት (ስጦታ) ይላል። መሪ የክርስቶስ ተመሪ የሐዋርያት ምሳሌ ነው። በጀሮ የነገርኳችሁን በሠገነት ላይ ስበኩ እንደተባለ ማቴ.10፡27

ዕዝል ዕጣን ሞገር ምጽት መንገድ፡-

1. ምንዳደ ሶፎንያስ አሞን ድንግለ ሙሴ እሳት፤ ለዘ አርባአቱ ኪሩቤል ሐዋርያት፤ ወለ ነቢያት ዘዘዘ ሙሴ ቀጶዶቻ ፈታሕት፤ ብሂል ብሂሎት፤ ድልወ አዳም መሔዋን ማዕደ አዳም መቅበርት፤ ለገብርኤል ወለሶልያና ወይነ አቤል ሞት።

አሰረ ነጋሲ

ብሂል ብሂል ኢትዮጵያ ወእስክንድርያ ጠበብት፤ ለጴጥሮስ ጴጥሮስ ፈቲሐ ሕልመ ሐዋርያት ነገሥት፡ ብሂለ ባስልዮስ አለፈት፡ እመ በኩረ ሙሴ ባስልዮስ ኦርቶዶክሳዊት ፣ ሆሳእና ዘዳዊት ዳዊት። ትርጓሜ፡- አሞን ሶፎንያስ ያነደዳት የሙሴ ድንግል እሳት ለአራቱ ኪሩቤል ሐዋርያት ትገባለች የሙሴ አገር ቀጶዶቻ የቀጶዶቻ ፈራጆች ለሆኑ ነቢያትም ትገባለች። ማለት አዳምና ሔዋን ያዘጋጁት የአዳም ማዕድ መቃብር ለሶልያና ይገባል። የአቤል ወይን ሞትም ለገብርኤል ይገባል ማለት ነው። ኢትዮጵያና እስክንድርያ ጥበበኞች ለጴጥሮስ

ይገባሉ ማለት ጴጥሮስ የሐዋርያት ነገሥታት ገልምን ፈትቶ ነው ማለት የሙሴ አለቃ ባስልዮስ እናት እርቶዶክስ በልበ አምላክ ዳዊት መድኃኒት ሞተች። የባስልዮስ ማለት ነው።

2. ግዕዝ ዕጣነ ሞገር ሰምና ወርት መንገድ

ታእካ ማርቆስ ርዕስ ኢጥዕሙ በርሀ እክለተግህዶ ጽልመታት ሰብአ ደደክ፡ አመጥምቀተ ደም ይጠመቅ ሕፃነ የሳፍጥ ሦክ። አምጣነ ፀሐይ ወወርሀ ካህናተ ገባኦን ሐውክ፣ መንክረ ቅዱሴ አተው በሰሮክ።

አሰረ ነጋሲ

ለዓይነ ባሕታዊ ወለት አሐቲ ባእለ ፀጋ ወልደ አምላክ፡ ቀዲሃ ማየ ራሔል ግዮን እዘዛ ጸመ ኢየሱስ መልአክ። እስመ ቦላ-ህገረ ሱባኤ ዘባሮክ።

10. ሕንጹሃ በኒቆዲሞስ ሰኞና ማክሰኞ የሚደረጉ ክብር ይእቲና ዕጣነ ሞገር ከዜማ ልኩ መጨረሻ ይመልከቱ።

በአጠቃላይ የቅኔ ቤት መምቻ 78 ናቸው።

ጉባኤ ቃና	2	መወድስ	8
ዘአምላኪየ	3	ኩልክሙ	9
ሚበዝጉ	3	ክብር ይእቲ	4
ዋዜማ	5	እዝል ክብር ይእቲ	4
አጭር ዋዜማ	2	ግዕዝ አጣነ ሞገር	7
ሥላሴ	6	እዝል »	11
ዘይእዜ	5	ሐዋርያቲሁ ከበበ	2
አጭር ዘይእዜ	2	ህንጹሃ	2
ሣህልክ	3	ድምር 78 ይሆናል ይህንን	

ለመረዳት ደቀ እስጢፋ ጸድቅ አመ እስክንድር የሚለውን ከጸዋትወ ቅኔ ይመልከቱ።

ቅኔ በግእዝ ብቻ ሳይሆን በአማርኛም ይደረጋል። በተለይ በአሁኑ ጊዜ ሊቃውንት ለታላላቅ ሰዎች ቅኔ ሲሰጡ በግዕዝና በአማርኛ እያደባለቁ ያቀርባሉ።

ይኸም ጉራማይሌ ወይም ፍርንዱስ ይባላል ይሁን እንጂ ይኸም ግዕዝ የመድከሙን አማርኛ የመንገሡን የቋንቋችን የመሸጋገሪያ ጊዜ መሆኑን በቀጥታ ያመለክታል።

ቅኔ በአማርኛ መደረግ የተጀመረው በጉንደር ዘመነ መንግሥት በአድያም ሰገድ ኢየሱስ ጊዜ ነው ሲሉ ደስታ ተክለወልድ በአማርኛ መዝገበ ቃላት ጽፈዋል ቅኔውም የሚከተለው ነው።

1. ካህነ ቀላዋጭ ኢትናቅ ምጥዋ ነጋዴ፡ ወኢትዕስደብ ካዕበ ገበራርተ አራሽ በበሬ፡ አምጣነ ትትቀሠፍ አንተ በቀጠና ረሃብ ማሰሬ(ጅራፍ) ወኢይኩን ሰማዕተ ሐሰት ኤልያስ ነገሬ። ናሁ እንበለ ፍሬ፤ በእሳተ ረሀብ ውዕዩ አጎዊክ ደቂቀ ቆሬ፤ እነሂ ሰማንያ አሐዱ መጸሕፍተ አበው ተምሬ፤ አመልክ በነጋዴ ወእሰግድ ለገበሬ፤ እስመ እምዘ ደንቢያ አራሽ ወእምነጋድያን ዘትግሬ፤ አቀላውጥ አንድ እንጀራ ወእለምን ድርጎ ጥሬ።

2. ኪዳነወልድ ክፍሌ ለልዑል ራስ መኮንን በአድዋ ጦርነት ጊዜ ጽፎው የላኩት መወድስ

ፈረስኸ በእግር የዳመጠውን፡ እየነደፍክለት በቀስት ያመለምላል ጉራዴኸ ፤ እራስ መኰንን ገደል ሰው የማይደፍርኸ፤ ምኒልክ አዳምን በገነት ሰልፍ ይቀድመዋልና ፈያታይ እግርኸ፡ በሚታዩበትም ጠላቶችኸ ያዘንብባቸዋል እሳት ኤልያስ ሰናድርኸ።

ለዓለም

ጣሊያንሂ የማሽላ እሸት እንድታበላው ጠብሰኸ፤ ምኒልክ ያ ደገኛ ይመጣልና ወደቤትኸ። አምጥተኸ ቆየው በፊት ራስ ራሱን ቆርጠህ፡ አገዳውንስ ይመጡታል እየሰባበሩ አሽከሮችህ። ገበታ ሐዋርያ ገጽ 61

3. በማይጨው ጦርነት የተሰጠ መወድስ

ስለ ነፃነቱ ብሎ በግፍ የሞተው በቀራጽ ማይጨው አርበኛው ፋሊልያሱ፡ ሕይወቱን ከሥጋው ለያት በገዛ መንፈሱ፡ የቂሣር ሰዎች

አማጽያን ቀላቅለው ግተውታልና ሐሞቱን ከርሳሱ። በአርበኛው ደም የነፃችሁ መከራውንና ሞቱን እያሰባችሁ አልቅሱ።

ለዓለም

አዲናንሂ ወኢያቡስቱ አርበኞቻችን ሲነሡ፡ ወደቤተልሄም የጦር ሜዳ ጨክነው ሄዱ ሲገሠግሡ፡ ሃይለ ሥላሴ ዳዊት የተመኘውን ሊያደርሡ ፡ ለርሳቸው ሆነች ኢትዮጵያ መራራውን ሞት ስለታገሡ።

በአምላኪያ

4. የአማርኛ እናት ግዕዝ የምንመካብሽ እኛ፣ ተወግተሽ አትቀሪ በእንግሊዝ መገኛ፡ ያድንሻልና ጠቅል በሊቃውንቶችሽ መዳኛ።

የቋንቋ ችሎታ ካለ በማንኛውም ቋንቋ እንዲያጠቅሙን ማመስገን ይቻላል። ለምሳሌ፡- ከቀድሞ አባቶች የተወሰደ ትግሬኛ ዋዜማ ቅኔ። ጳጌጠሌዎን ዐቢዪ አዲ ወአባ ጉባ ጻድቅ ብጊሐት ዝውድእ መንገዱ ዓልኸትኩም ሐሜተ ልቡና መጸእኸም ውሰዱ፡ ገሪማ ዝብሃል ሰብአይ እንተ ሐዚኑ ብኸብዱ፡ አልኢሉ አእባነ ኮሃይ ጉንዱ፡ ከይሐድጋ ሰጉዱ ሰጉዱ

ጉርድ ዋዜማ

እሌኒ ንግሥት ዓጋመተይቲ፣ አውጺአቶ ንመስቀል ኩዕንቲ።

ሥርዓተ ንባብ

ለንባቡም ትምህርት ስልትና ለማዕረጉ እንደ እምስቱ ጸዋትዎ ዜማ 5 ክፍል አለው

1ኛ ቍጥር 2ኛ ግዕዝ 3ኛ ውርድ 4ኛ ዐቢይ 5ኛ ድጋም ወይም ማነብብ ይባላል። እነዚህም 5ቱ ክፍሎች ጸዋትዎ ንባብ ተብለው ሁሉም በህፃን አካሄድ ይመሰላሉ ቍጥር እንደ መንፈቀቅ ግዕዝ እንደ መዳህ ነው። እነዚህ ሁለቱ በሳር በሥንጥር ይነገራሉ። ቍጥር በጉጎትና በጉጎያት መካከል ያለውን የእያንዳንዱን ፊደል ራስ ራሱን በሣር እየነኩ አንድ፣ሁለት፣ ሦስት እንደማለት ሁሉ ስም ስሙን ለይቶ መጥራት ነው። ግዕዝ ከነቁጥ እስከ ነቁጥ በእያንዳንዱ ስክ ያሉትን ፊደሎች እንደመሰረዝ ሣሩን በላያቸው እያሳለፉ በቅርብ በቅርብ

ማጋጠም ነው። ውርድ ዘርፍና ባለቤት ሳቢና ተሳቢ በማዘረፍና በማናቡብ የሚወድቅና የሚነሣ የሚጠብቅና የሚላላ ቀለም ለይቶ በሐዘንዚን ቃል እየሙኹና እያለፉ እየተደገፉ ማንበብ ነው። ይኸውም እጅን ተይዞ በመራመድ ሥግራ ወይም ዳዴ ዳዴ አንድ ሁለት እየተባባሉ በመሄድና በመራመድ በማንገርገር በመወናከር ይመሰላል አቡጊዳና ውርድ ንባብ ለተማሪ በጣም ይጠቅማሉ። ካለነዚህ በፊደል በንባብ ቶሎ መሰልጠን አይቻልም ዐቢይ ንባብ ራስን ችሎ እየተቀናጡ ቶሎ ቶሎ እንደመሄድ ሁሉ በነቁጥ በሰረዝ የተለየውን ቃል ከነጥብ እስከ ነጥብ እንደሚገባው እያሰሙ እያስማሙ ማንበብ ነው። ድጋም ከደጋሚው በቀር ሌላ የማይሰማው ስለሆነ በሩጫ አካሄድ ይመሰላል። የሚጠብቅና የሚላላ ቀለም ያለው ልዩነት በንባብ ብቻ አይደለም በምስጢርም እንጂ መላላት የሥራውን ቀላልነት እና ገርነት መጥበቅ ግን ከባድነቱን በኃይልና በግድ መሆኑን ያሳያል። ከግዕዝም ይልቅ አማርኛ ገደለ፣ ሰበረ፣ አረሰ፣ ቆፈረ፣ አጨደ፣ነቀለ እያሰኘ አጥብቆ ያሳያል።

የንባብ እነሣሥ እና አጣጣል

የ 81ዱ መጻሕፍት ንባባት 4ት ናቸው ። እነርሱም ተነሽ፣ ተጣይ፣ ሰያፍ፣ ወዳቂ ይባላሉ። የስም እነሣሥ 3 ቀለም ሆኖ በግዕዝ ተነስቶ ድርድሩ ግዕዝ፣ራብዕ፣ጎምስ፣ሳብዕ፣የሆነ ስም ይነሣል። ይህም ይታወቅ ዘንድ ሲነሣ ከነፃን፣ረዐብ፣አረብ፣አጋ፣አሳፍ፣አዜብ አቤል ፣ አሞጽ፣ሰሎሞን ይላል። በግዕዝ ተነሥቶ ድርድሩ ከዕብ የሆነ ስም ይነሣል። ዘሩባቤል ፣አማኑኤል በግዕዝና በራዕብ ተነሥቶ የመድረሻው አጠገብ ሣልስ የሆነ ስም አይነሣም። ሲነገርም ናብሊስ አቡቀለምሊስ ይላል። በካዕብ ተነሥቶ ድርድሩ ካዕብ፣ራብዕ፣ ኃምስ፣ሳብዕ የሆነ ይነሣል። ሲነሣም ሱቱኤል ዱማትዮስ ቡኤዝ ይላል። በካዕብ ተነሥቶ ድርድሩ ደካማ ቀለም ያለበት አይነሣም። ሱራፌል፣ ሩፋኤል፣ ኩራኤል ይላል። በሣልስ ተነሥቶ ድርድሩ ራብዕ፣ ሳብዕ የሆነ ይነሣል። ሲነሣም ሲድራቅ፣ ሚሳቅ፣ሲሞን፣ቂርቆስ ይላል። ሲረዝምም ኢሳይያስ፣ ጢሞቴዎስ ይላል። በሣልስ ተነሥቶ ደካማ 3 ቀለም ሲደረድር የመድረሻው አጠገብ ሣልስ፣ ሐምስ፣ ሳብዕ አይነሣም ሲገባም ጊዮርጊስ፣ሚካኤል፣ጴላጦስ፣ሊባኖስ ይላል። በራብዕ ተነሥቶ ድርድሩ በካዕብ፣በራብዕ፣በኃምስ፣በሳብዕ የሆነ ስም ይነሣል። ሢነሣም ሣሙኤል፣

ናባል፣ሳቤቅ፣ባሰር፣ባርክ ይላል በኃምስ ተነሥቶ ድርድሩ ካዕብ፣ራብዕ ፣ኃምስ፣ሳድስ፣ሳብዕ የሆነ ስም ይነሣል ሲነሳም ሴኬም፣ኢርምያስ፣ ቄርሎስ ይላል። በኃምስ ተነሥቶ ድርድሩ 3 ደካማ ቀለም የመድረሻው ጌላ ኃምስ መድረሻው 2 የሆነ ሳድስ አይነትም። ሲነገርም ኤልሳቤጥ ኤልዛቤል ኤልያቂም ሄርድስ ፌላሴቤምንም ይላል። በሣድስ ተነሥቶ ድርድሩ ራብዕ ኃምስ፣ ሳድስ፣ ሳብዕ የሆነ ስም ይነሣል። ብራኤል፣ ብሔሞት፣ ብልዮስ፣ግዮን ይላል። ሲበዙም ከማሁ አለ እስክንድርስ ይላል። በሳድስ ተነሥቶ መካከሉ 3 ደካማ ቀለም ሲሆን አይነትም። ሲገባም እስጢፋኖስ እግዚአብሔር ይላል። ፍጹም ሳድስ ሲሆን አይነትም ሲነገርም እስክንድር ግብጽ፣ቅምር ይላል። በሳብዕ ተነሥቶ ድርድሩ ራብዕ፣ ኃምስ፣ሳብዕ የሆነ ስም ይነሣል። ሲነሣም ቶማስ ፣ሮቤል፣ሶፎር፣ኮቦር ይላል። በሳብዕ ተነሥቶ የመድረሻው ጌላ ሣልስ ሲሆን አይነትም ሲነገርም ሆላሆርኒስ ይላል። 2 የሆነ ስም አይነትም ሲነገርም ቡዝ፣ ካም፣ኖህ፣አግ፣ ኖብ ይላል። የመጨረሻው ቀለም ካዕብ ፣ሣልስ፣ራብዕ፣ ኃምስ፣ሳብዕ የሆነ ስም አይነትም። ሲነገርም ኢያሱ፣ኩሲ፣አቢሳ፣ ሙሴ፣ ጋይሶ በማለት ያሳያል። ነዐ የመጸእከ ትዕዛዝ ነው። ይላል አይደለምንባር ነው እንጂ ይህም ይታወቅ ዘንድ ከሃይማኖተ አበው ምጸእ ወነዐ ኦ መንፈስ ሕይወት ምዕ.59÷45 ገጽ 208 ሲል ከኤጲፋዦስ ይገኛል። ኢሳ.41÷5 ገዕ ኩልክሙ አሀዛብ እም እጽናፈ ምድር ወፍርሁ፣ ወቅረቡ፣ወምጽኡ፣ ኅቡረ ይላል። አስቴ.5÷3 ወእመስ ፈቀድክ ንጉሥ ምጸእ ውስተ በዓልየ ዘእገብር ዮም ይላል። ነባር አንቀጽ ነው። ቀለሙ ግእዝ ነው። እዎን ሀየን ይመስላል። በአንድ ወንድ አይነትም በ3ቱ ቅርቦች ግን ይነሣል። ንዒ፣ንዑ፣ንዓ ይላል።

ሰ፡ የሚያሥነሣቸው ቀለማቶች 5 ናቸው። ሳድስና ግዕዝን ትቶ ካዕብ፣ሣልስ፣ራብዕ፣ኃምስ ሳብዕ ናቸው። በካዕብ ሲገባ ዝንቱስ፣ ኢየሱስ ሞሃልስ ሲገባ ብንያሚስ ፣ብእሲስ በራብዕ ሲገባ ደብተራስ፣ይሁዳስ ኃምስ ሲገባ ቅዳሴስ፣ሙሴስ ንሬስ ሳብዕ ሲገባ መስንቆስ፣ ደማስቆስ፣ቀራንዮስ ይላል። አዋጅ የሚያፈርሱ አሉ። ከ1 ጀምሮ እስከ 10 ያሉ አጋዞች ናቸው። ካዕብን በገቢር ሳብዕ ይወርሰው ነበር። ይህን አዋጅ በግዕዝ

ያፈርሰዋል። ይህም አሀደስ፣ ክልኢተስ ፣ሠለስተስ ብሉ ያነሣዋል። ክልኢቶስ ሠለስቶስ ያለማለቱ ነው። ሣድስ አንድ ቀለም አለ። ዝስ፣ ዘስ ብሉ ገቢርም ያነሣዋል። አገባብ ግን አያነሣም እመስ፣ እለስ፣ ዘስ ፣ሶበስ ይላል። ግዕዝና ሳድስ አያነሣም ጴጥሮስስ፣ክቡርስ፣ልዑልስ ፣ሐረስ፣ ነበረስ ይላል።

የእም አዋጅ

እም ምልአትና ሕጻት አለው። ምልአቱ እንደኛ ሕጻቱ ዐረብኛ ነው። በሕጻቱ ከሰዋሰው ሁሉ ሲናበብ ብዔል ፊጎር ብዔል ዜቡል ዮርዳኖስ ኢየሩሳሌምን ይመስላል። በምልአቱ ግን ከፊደላቱ ይስማማል እምነ ሰማይ፣ እምነ ቤት እምነ ግብር እምነ ጴጥሮስ እምነ ጽዮን እምነ ፋሲካ ይላል። መጽሐፍ ግን በሕጻቱ በ6 ፊደላት ያገባዋል። በቅኔ ግን ይመጭጩዋል። ጸያፍ ነው። እም፣ ከ መ ጋር ሲናበብ እስከ ሳብዓቸው ይወርዳል እመንፈስ ቅዱስ እመራድ እሚን እማገሌት ፣እሜስ፣እምቅዋም፣ እሞጸፍ ይላል። የራሱን አጉድሎ ከባዕድ ቀለም እንደተናበበ፣እም፣እምነ፣እስከ፣ እስከነ፣እነዚህ በሕፀት በምልአት ይነገራሉ።

የሚቁጥሩ የሚጠቀሙ ህናእ ናቸው በዘር በነባር ይጠቀልላሉ፣ይቁጥራሉ። ልእልና ትሕትና ሲል ይቁጥራሉ ይጠቀልላሉ ከወ ቤት ከየ ቤት ሳድስ ሲቀበላቸው ይቁጥራሉ ይጠቀልላሉ። ወይን አውያን ጾም አእዋም ባሕታዊ ባሕታውያን አይቱ ይላል። ድርድራቸውም ከየ ቤት ሳድስ ተከትሎ ከአ ቤት በመኃላቸው ሲገኝ እም በራሱ ተደርድሮ በጸ ቤት ሳድስ ሲቀበለው የ7 ቤት ራብኦ የረ ቤት ካእቡ ሲቀበላቸው ይቆጥራሉ። አእጽቅ አእጽምት አእይንት አእሩግ አእጋር ይላል። በአሊህ ቤት ሁሉ ያስቁጥራሉ። ይህም በአንድ ሲጠቀልል ነው። በአንድ ካልጠቀለለ አዋጅ አገባብ የሀገር ስም ሲሆን ሲመጣ በአንድም በብዙም ይሆናል። ይስማእ ሰማይ ወታጽምዕ ምድር ወተፈስሁ ግብጽ በጸአቶሙ መዝ.104÷38 ወእርጉ ፋርስ ውስተ ኢየሩሳሌም። ይላል።

በስመ አብ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ ሐሐዱ አምላክ ብለን የግሥ

አርአኑቶችን እንጀምራለን

ክፍል አንድ

የግስ አርአኑቶች ስምንት ናቸው ማን ማን ቢሉ ቀተለ፣ ቀደሰ፣ ተገበለ፣ ማህረክ፣ባረክ፣ ሴሰየ፣ ክሕለ፣ ጦመረ ናቸው ለነዚህም ለየራሳቸው ሰራዊት አላቸው የቀተለ ሰራዊት 3 ናቸው ማን ማን ናቸው ቢሉ ሐቤተ፣ተኬሰ፣ሰኮተ ናቸው የቀደሰ ሰርዌ ግን 1ድ እንገለገ ብቻ ነው። የተገበለ ሰራዊት 3 ናቸው ማን ማን ናቸው ቢሉ ቀበያውበጠ ቀንጦሰጠ ዜርዜቀ ናቸው። የባረክና የክሕለ ግን ራሳቸውን ከመሰለ በስተቀር ሌላ አመል ያለው ግስ አይገኝላቸውም የማህረክ ሰራዊቶች 3 ናቸው ማን ማን ናቸው ቢሉ አንቃእደወ ሰካአለወ እና ሣሰየ ናቸው የሴሰየ ሰራዊቶች 3 ናቸው ማን ማን ናቸው ቢሉ አሌለየ አንጌገየ አቅዜዘየ ናቸው የጦመረ ሰራዊቶች 4 ናቸው ማን ማን ናቸው ቢሉ አልሆሰሰ አክሞሰሰ ሶርኤመ ጉርኤመ ናቸው።

ክፍል ሁለት

እእማድ አርዕስት የተባሉ ቀለማቶች 5 ናቸው ማን ማን ናቸው ቢሉ ቀተለ፣አድራጊ፣ተቀትለ፣ተደራጊ ፣ እቅተለ አስደራጊ ፣ ተቃተለ ተደራራጊ፣ አስተቃተለ አደራራጊ ናቸው።

ክፍል ሦስት

እስራው የተባሉ ቀለማቶች 4 ናቸው ማን ማን ናቸው ቢሉ ተ፡ነ፡አ፡የ ናቸው እነዚህም በግዕዛቸው በራብዕአቸውም በሳድሳቸውም ግስ ይገሰሰባቸዋል። ነ ግን ተለይቶ በካይብ ይነገራል። የዚህም ማስረጃ ንዑ ኑፈር ወንእቱ በሰላም ሐበ እዘዝከነ ሲል ይገኛል ።

ክፍል አራት

ግስ የሚያስነሱ ቀለማቶች 5 ናቸው ማን ማን ናቸው ቢሉ ግዕዝ፣ራብዕ፣ሐምስ፣ሳድስ፣ሳብዕ ናቸው የዚህም ማስረጃ በግዕዝ ቀተለ በራብዕ ፣ባረክ በሐምስ፣ ሴሰየ በሳድስ ክሕለ በሳብዕ ጦማረ ናቸው።

ክፍል አምስት

ግስ የማያስነሱ ቀለማቶች 2 ናቸው ማን ማን ናቸው ቡሉ ካዕብና ሳልስ ናቸው የዚህም ማስረጃ ሐረ ቴህ ይላል እንጂ ሁረ ቴህ አይልም።

ክፍል ስድስት

የግስ መድረሻ ቀለማቶች 2 ናቸው ማን ማን ናቸው ቢሉ ግዕዝና ሐምስ ናቸው በግዕዝ ከህ አንስቶ እስከ ፈ ያለው ነው በሐምስ 1 ይቤ ብቻ ነው ይቤማ ነባር አንቀጽ አይደለም ወይ ቢሉ ካልአይ ዘንድና ትእዛዝ ይዞ ስለተገኘ ነው።

ክፍል ሰባት

ጉራጅ 2 ቀለም ሆኖ በግዕዝ ተነስቶ በግዕዝ የደረሰ ይኸውም የጠበቀ ፣መረን፣ ቆረን፣ ነደን፣ ጠበን የመሳሰሉ በቀተለ ቤት ይወርዳሉ 2 ቀለም ሆኖ በህምስ ተነስቶ በግዕዝ የደረሰ ይኸውም የላላ ኤለን ሴመን ኤመን የመሰለ በቀተለ ቤት ይወርዳል በካልአይ ይን ይጨምራል ዘንድና ትእዛዙ በሳልስ ይዘምታል ንኡስ አንቀጽ ሳድስ እንጅ ሳልስ አይሆንም 2 ቀለም ሆኖ በሳብዕ ተነስቶ በግዕዝ የደረሰ ይኸውም የላላ ሆረን ቆመን ጸመን የመሰለ በቀተለ ቤት ይወርዳል በካልአይ ውን ይጨምራል ዘንድና ትእዛዙ በካዕብ ይዘምታል ንኡስ አንቀፁ እንደተ ቀተለ ነው። በቀተለ ቤት በወ በክህለ ቤት በው የተነሳ ግስ ዘንድና ትእዛዙ ይዘልቃልም ይጉርዳልም በቀተለ ቤት የወ ማስረጃ ወለደ ብሎ ይወልድ ይውልድ ይውልድ ይላል ይኸውም ሲዘልቅ ነው ሲጉረድ ግን ወለደ ብሎ ይወልድ ይለድ ይለድ ይላል በክህለ ቤት የው ማስረጃ ውህደ ብሎ ይውህድ ይውህድ ይውህድ ይላል ይኸውም ሲዘልቅ ነው ሲጉርድ ግን ውህደ ብሎ ይውህድ ይህድ ይህድ ይላል በቀተለ ቤት ሐና አ መድረሻ የሆኑበት ግስ ዘንድና ትእዛዙ በባረክ አመል ይዘምታል የሐ ማስረጃ መርሐ ብሎ ይመርሕ ይምራሕ ይምራሕ ይላል የአ ማስረጃ መጽአ ብሎ ይመጽአ ይምጽአ ይምጽአ

ይላል ወጽኦ ብሎ ይወጽኦ ይጻእ ይጻእ ይላል በቀተለ ቤት ሐና አ ተደራርበው መነሻ የሆኑበት ግስ ዘንድና ትእዛዙ ስርወ ቀለሙ ግዕዝ ይሆናል የዚህም ማስረጃ አሀረ ብሎ ይእህር የአሀር የአሀር አሀዘ ብሎ ይእህዝ የአሀዝ የአሀዝ አሀደ ብሎ ይእህድ የአሀድ የአሀድ ይላል። በቀተለ ቤት ወና የ በመካከሉ ያለበት ግስ ዘንድና ትእዛዙ ይዘልቃልም ይጉርዳልም የወ ማስረጃ ሀወለ ብሎ የሀውል ይሀውል ይሀውል ይላል ይኸውም ሲዘልቅ ነው ሲጉርድ ግን ሀወለ ብሎ የሀውል ይሀል ይሀል ይላል የየ ማስረጃ ሐየሰ ብሎ የሐይስ ይሕይስ ይሕይስ ይላል። ይኸውም ሲዘልቅ ነው ሲጉርድ ግን ሐየሰ ብሎ የሐይስ ይሕስ ይሕስ ይላል በቀደሰ ቤት ሐና አ መነሻ የሆኑበት ግስ የዘንድና የትእዛዙ ሥርወ ቀለም ግዕዝ ይሆናል የሐ ማስረጃ ሐየሰ ብሎ ይሔይል የሐይል የሐይል የአ ማስረጃ አዘለ ብሎ ይኤዝል የአዝል የአዝል ይላል አዘዘ ብሎ ይኤዝዝ የአዝዝ የአዝዝ ይላል በወና በየ የደረሰ ግስ ደጊመ ቃል ከሌለው ይጉርዳል እንጅ አይዘልቅም የወ ማስረጃ ሐለወ ብሎ ይሔሉ ይሔሉ ይላል ለበወ ብሎ ይሌሉ ይለቡ ይለቡ ይላል የየ ማስረጃ ሐለየ ብሎ ይሔሊ ይሐሊ ይሐሊ ላጸየ ብሎ ይላጸ ይላጸ ይላጸ ይላል ደጊመ ቃል ከአለው ግን ይዘልቃል እንጂ አይጉርድም። የወ ማስረጃ ሴወወ ብሎ ይሌውው ይሌውው ይሌውው ይላል ጼወወ ብሎ ይጼውው ይጼውው ይላል የየ ማስረጃ ዓሀየየ ብሎ ይፀሀይይ ይፀሀይይ ይፀሀይይ ጸማሀየየ ብሎ ይጸመሀይይ ይጸማሀይይ ይጸማሀይይ ይላል።

ክፍል ስምንት

አብገር የተባሉ ቀለማቶች 7 ናቸው ማን ማን ናቸው ቢሉ፡- ለ፡መ፡ተ፡ነ፡አ፡ወ፡የ ናቸው የለ ማስረጃ ኪሩብ ሱራፊ ያለውን ኪሩቤል ሱራፊል ይላል የመ.ማስረጃ አንተ ያለውን አንትሙ ኩሉ ያለውን ኩሉሙ ይላል የተ ማስረጃ ካህን ያለውን ካህናት ሀየን ያለውን ሀየናት ይላል የነ ማስረጃ ሄር ያለውን ሄራን ዓድቅ ያለውን ዓድቃን የአ ማስረጃ ደብር ያለውን አድባር ወግር ያለውን አውግር ይላል የወ ማስረጃ እድ ያለውን እደው፣ አብ ያለውን አበው ሰሌዳ ያለውን ሰላድው ይላል የየ

ማስረጃ ሌሊት ያለውን ለያልይ መከሊት ያለውን መከልይ መርኤት ያለውን መራእይ ይላል።

ክፍል ዘጠኝ

ተን ከነራሱ ውጠው የሚያስቀሩ ቀለማቶች 6 ናቸው ማን ማን ናቸው ቢሉ ሰ፡ተ፡ዘ፡ደ፡ጠ፡ጸ ናቸው የለ ማስረጃ ተሰሀለ ብሎ ይሰሀል ይሰሀል ይሰሀል የተ ማስረጃ ተትህተ ብሎ ይቴህት ይተህት ይተህት ይላል የዘ ማስረጃ ተዝሀረ ብሎ ይዘሀር ይዘሀር ይዘሀር ይላል የደ ማስረጃ ተደረ ብሎ ይደረር ይደረር ይደረር ይላል የጠ ማስረጃ ተጠምቀ ብሎ ይጠመቅ ይጠመቅ ይላል የጸ ማስረጃ ተጽዕነ ብሎ ይጸአን ይጸአን ይጸአን ይላል።

ክፍል አሥር

በሌት ውስጠ ዘ ጊዜ ቀለማቸውን እያጠበቁ ቀለም ውጠው የሚያስቀሩ ቀለማቶች 3 ናቸው ማን ማን ናቸው ቢሉ ተ፡ደ፡ጠ ናቸው የተ፡ ማስረጃ ሃይማኖት እንተ አልባቲ ምግባረ ሰናይ ምውት ይእቲ ለሊሃ ይላል እንጅ ምውትት አይልም የደ ማስረጃ ወበእንተዝ ግህደ ኮነት ይላል እንጅ ግህድ፡ት አይልም የጠ ማስረጃ ፍልጥ ውልጥ ይላል እንጅ ፍልጥት ውልጥት አይልም

ክፍል አስራ አንድ

በቅርቡ ወንድ አንቀጽ ጊዜ አንቀጻቸውን እየአጠበቁ አንቀጽ ውጠው የሚያስቀሩ ቀለማቶች 4 ናቸው ማን ማን ናቸው ቢሉ ቀ፡ነ፡ከ፡ገ ናቸው የቀ ማስረጃ አጥመቀ ወተጠመቀ ለሊከ ይላል እንጅ አጥመቅከ ወተጠመቅከ አይልም የነ ማስረጃ ንህነ ባለው ቃል ወኮነ ከመአባግዕ ዘይጠብሁ ይላል እንጅ ወኮንነ አይልም ንህነ ባለው ቃል ንህነሰ አመነ ወእለ አመነ በሀይለ መስቀሉ ድህነ ይላል እንጅ አመንነ ድህንነ አይልም የከ ማስረጃ ሰበከ ለነ ልደተ እግዚእ ይላል እንጅ ሰበክከ አይልም የገ ማስረጃ ወሀደገ ኩሉ መአተከ ይላል እንጅ ወሀደግከ አይልም።

ክፍል አስራ ሁለት

በዝርዝር አርባታ ጊዜ ዘንድና ትዛዛቸውን እየ አላሉ የሚሄዱ ቀለማቶች 3 ናቸው ማን ማን ናቸው ቢሉ ሐ፡አ፡ወ ናቸው የሐ ማስረጃ በግዕ ይምጸ ንርአየ በእእይንት ወንጥብሐ በእእዳው ይላል እንጅ ወንጥብሐ ብሎ አይጠብቅም የአ፡

ማስረጃ ወያግብኦ ሀበ ዘትካት መንበሩ ይላል እንጂ ወያግብኦ ብሉ አይጠብቅም የወ ማስረጃ ኦ ሀናንያ እፎ መላ ሰይጣን ውስተ ልብክ ከመ ተሀስዎ ለመንፈስ ቅዱስ ይላል እንጅ ከመ ተሀስዎ ብሉ አይጠብቅም ዝረወሙ ለአጽራርየ እለ ይብሉኒ ንቅተሉ ይላል እንጅ ዝርዎሙ ብሉ አይጠብቅም

ክፍል አሥራ ሦስት

ወ የሚያወርዳቸው ቀለማቶች 3 ናቸው ማን ማን ቢሉ ሀክዊ ናቸው የሀ ማስረጃ ፈነወ ሚካኤልሃ ወገብርኤልሃ ይላል እንጅ ወ ያወርድልኛል ብሉ ፈነወ ሚካኤልሃ ወገብርኤል አይልም የክ ማስረጃ አክብር አባክ ወእመክ ይላል እንጅ ወ ያወርድልኛል ብሉ አክብር አባክ ወእመ አይልም የዊ ማስረጃ አምላክ ሰማያዊ ወምድራዊ ይላል እንጅ ወ ያወርድልኛል ብሉ አምላክ ሰማያዊ ወምድር አይልም ወ አንድና ብዙ ሩቅና ቅርብ ሴትና ወንድ ክፉና በጉ ያጫፍራል አንድ እና ብዙ ሲያጫፍር አምላክ ምድር ወሰማያት አምላክ ባህር ወቀላያት ይላል ሴትና ወንድ ሲያጫፍር ሰአሉ ለነ አዳም ወሄዋን ቀደምተ ኩሉ ፍጥረት እማይ ወእመሬት እምነፋስ ወእሳት ይላል ሩቅና ቅርብ ሲያጫፍር አምላክ አንተ ወሀዋርያት ኩሉሙ ሰበክሙ ወንጌለ ይላል ክፉና በጉ ሲያጫፍር ፍካሬ ዘፃድቃን ወዘሀጥአን ይላል ሴት ቀድማ ወንድ ቢከተል አንቀጽ ለወንድ እንጅ ለሴት አይሰጣትም የዚህም ማስረጃ ሰላም ሰላም ለመልክአ ሀና ወኢያቂም ዘወለድክም ለማርያም ይላል እንጅ ዘወለድክ ናህ አይልም ሴት ቀድማ ወንድ ቢከተል አንቀጽ ለሴት ይሰጣታል የሚሉ አሉ ቦ እለ ይቤሉ ንህነስ ኢንለምድ ከመዝ እምክ ወአሀዊክ ይቀውሙ አፍኦ እንዳለ ወንጌለ ማርቆስ

ክፍል አሥራ አራት

የተቀቦ ስም ገቢር ተገብሮ ይችላል የዚሁም ማስረጃ ተክለሃይማኖትን መድኃኔ ዓለምን ማዕቀብ አልፋን የማነብርሃንን ገብረ መንፈስ ቅዱስን የመሳሰለውን አዋጅ ይመለከታል። የተፀውኦ ስም ግን በገቢር ጊዜ ሀን ይጨምራል የዚሁም ማስረጃ ፈነወ ሙሴሃ ገብሮ ወአሮንሃ ሀሩዮ ይላል በብዙ ሲሆን ግን ኪሩቤለ ሱራፌለ ይላል እንጅ

ኪሩቤለሃ ሱራፌለሃ አይልም የሀገር ስም ግን ቅምርን ግብጽን ምስርን ከመሳሰሉ በቀር ሌላው ለገቢር ተገብሮ ይችላል። የዚሁም ማስረጃ አርገ ኢየሩሳሌም አደወ ዮርዳኖስ ያለውን አዋጅ ይመለከታል ንግደትኪ ማርያም ቁስቋሙ እምሉዛ ለምዕመናንኪ ይኩነነ ቤዛ ሲል ግን አርገ ኢየሩሳሌም አደወ ዮርዳኖስ ያለውን አዋጅ ያፈርሰዋል በተገብሮ ጊዜ ቅምር ግብፅ ምስር ያለውን በገቢር ጊዜ ቅምረ ግብፅ ምስረ ይላል የመላእክት ስም የዓድቃን ስም ዘርፍ ይሆናል እንጅ ዘርፍ አይዝም የዚሁም ማስረጃ ክንፈ ሚካኤል ክንፈ ገብርኤል ሰብኦ ሰዶም ንጉሠ ባቢሉን አፅመ ጊዮርጊስ እግረ ተክለ አብ ገድለ ገብረ አብ ይላል እንጅ ገብረ እበ ገድል ተክለ እበ እግር ጊዮርጊስ አፅም ባቢሉን ንጉሥ ሰዶመ ሰብ ገብርኤል ክንፍ ሚካኤል ክንፍ አይልም

ተፈፀመ የግስ አርእስት በሰላም እግዚአብሔር አሜን

ጸዋትዎ ግስ ባለ 26 ክፍልና እራስ ከሀ-ፐ ድረስ

ትርጓሜ ግስ

ግስ፡ገሰስ፡ ገሲስ፡ሶት፡ይገስስ ይገስስ ዕብ ፬ሻሽ ሱር ፬ሻ፡፬ሻ፡ ዐረ ደለ መግስስ መዳሰስ መዳሰስ በእጅ መንካት ማባባስ መያዝ መጨበጥ ወዘገሰሳሁ እደዊነ፡ ዘኢይክውናሙ ለገሲስ በእደዊሆሙ፡፡ ኢትግስስ ወኢትልክፍ ያሩ 1፡ 1 ዮዲ 11፡ 13 ቶላ.2፡21

ግስ መግስስ አንዱን ቃል ማርባት፡ ማብዛት ፡ የሩቁን ለቅርብ የወንዱን ለሴት ያንዱን ለብዙ መስጠት፡ ማወራረስ የቅኔ የዚቅ የወረብ የለዘብ መፋቅ መፈቅፈቅ መግሰስ ማጥፋት መደምሰስ ፡ መለወጥ መገልበጥ፡ የጥፈት የፍርድ፡ ለገዝዘብና ለክብርም ጥፋት ይነገራል ፈነ እዲስ ወግስስ ኩሉ ዘበ (ኢዮ 1፡ 11-12) ፈሐቀ ባለው ፈንታ ገሰሰ እንደማለት ገሰነሰ ይላል አጥብቆ መላልሶ ለማለት እምድገረ ገሰስዎ ለውእቱ ቤት (ዘሌ 14፡43)

ግስ ጓዝ እክት፡ ግስንግስ ዕቃ ግሴት የሚጋዝና የሚዳለስ ኹሉ፡፡ ሰማይ ከነግሱ ምድር ከነልብሱ እንዲሉ ከነጓዙ ሊሉ፡፡ ጋሰስ አጋሰስ ማለጉ ከዚህ ወጥቷል፡፡

ግስ በቁሙ የቋንቋ መጣፍ የዘርና የነባር መደብ መዝገብ ቃል ንባቡ በፊደል ተራ የታከተ የተከተተ፡፡ ምስጢሩ ግን ተወራራሽ ቃል ማለት ነው

አንዱ አንቀጽ እስከ ሰማንያ ገባሩና ጥሬው እስኪሥር መርባቱ

በመወራረሻ ነው።

ምሳሌ አንቀጽ ወዘር

አበይት አናቅጽ ሦስት ናቸው ቀዳማይ፣ካልዓይ፣ ሣልሳይ ናቸው። ንዑሳን 5ት ናቸው ሦስት፡ንዑስ አንቀጽ፣ ሳቢ ዘር ፣ መስም ውስጠ ዘ እሊህ አንድ ናቸው። እሊህም መነገራቸው ለምሳሌ ሲመሰሉ በቀዳማይ አብ በካልአይ ወልድ በሣልሳይ መንፈስ ቅዱስ በዘንድ አዳም ይመሰላሉ ምነው በዘንድ አዳም ተመሰሰ ቢሉ ዘንድ እንዳላሰረ አዳምም አምላክነቱን ሽቶ ስለቀረ ነው። አዳም ከወልድ እና ከመንፈስ ቅዱስ መካከል ስለምን ገባ ቢሉ በ40 ቀን ከመንፈስ ቅዱስ ልጅነትን ስላገኘ ወልድ ሥጋውን ቆርሶ ደሙን አፍሰሶ ስላዳነው ነው። ትዕዛዝን አገባባት ማሰሪያነትን ያለቀቁት ስለምን ነው ቢሉ ለሰው ከ3ቱ ፈቃድ ነገሩ ሲደረግለት በመንፈስ ቅዱስ ተደርጉልኛል ይላልና በሰዝ ሔዋን ትመሰላለች አምላክነትን ሽታ ባዛ ቀርታለችና ለአንድ ግሥ ሁለት ንዑሳን አናቅጽ አሉት ፈነወሙ በበክልሌቱ ባለው ይመሰላሉ ዳግመኛም በአቃብያነ ሰብእ መላእክት ይመሰላሉ። የውስጠ ዘ ቀለም 3ት ቢሆን በኖህ ልጆች 4ት ቢሆን ኖህን ጨምሮ 5ት ቢሆን በ5ቱ አዕማደ ሚስጢር 6ት ቢሆን በ6ቱ ቃላት ወንጌል 7ት ቢሆን በ7ቱ ቀዳስያን ይመሰላሉ። ዘር ሳቢ-ዘር በሐዋርያት ይመሰላሉ በመንፈስ ቅዱስ ሁሉን እንዲወልዱ ዘር እና ሳቢ ዘርም ለዋሰውን ሁሉ ወልደዋልና በላይ ሲነገር በበይት አናቅጽ ቀዳማይ ፣ካልአይ፣ሣልሳይ ናቸው። ቀዳማይ ኃላፊ ካልአይ ትገቢት ሣልሳይ ትዕዛዝ ይባላሉ ንዑሳን ዘንድ፣ ሦስት፣ ንዑስ አንቀጽ፣ ሳቢዘር፣ ቅጽል ናቸው የሚሰቡ 8ቱ አዕማድ እሊህ ናቸው። ግሥ ከ2ት አይወርድም ከ7ት አይወጣም አንድ ነባር በ ይገኛል ዘማች አንቀጽ 7ን አንድ የለም 2 ሐረ 3 ቀተለ 4 አእመረ 5 ተራጎርጎ 6 አንቀልቀለ 7 አስተሰነአለ ናቸው ከዚህ በላይ አይወጣም እነዚህም በካልአይ ይወልዳሉ። 2 አራት ይወልዳል ሐረ የሐውር 3ትም 4ት ይወልዳል ቀተለ፣ይቀትል 4ቱ 4ትም 5ትም ይሆናል።አፍቀረ ያፈቅር ሀይመነ የሀየምን በ5ት የተነሳ ግሥ 6ት ይሆናል። ተራጎርጎ ይትረጎራጎ በ6ት

እና በ7 የተነሣ አይባዛም አንቀልቀለ ያንቀለቅል አስተሰነአለ ያስተሰንአል፤ አል፡ ይላል 2ም 3ም በሆነ ግሥ የንዑስ አንቀጽ መካከል ሣልስ መድረሻው ሣድስ ነው። ሐዊር /ርት/ ቀቲል/ሉት/ ዳግመኛም 3 የሆነ ግሥ በግዕዝ፣ በራብእ፣ በሐምሥ በሳብእ ሲነሣ መካከሉ ሲጠብቅ የንዑስ አንቀጽ መካከል ሳድስ መድረሻው ሳብዕ ይሆናል። ቀደሰ፡ሶት ባረከ፡ባርኮት ማህረከ/ት/ ሌለየ/ት/ ሞቅሐ /ት/ ይላል ከ4 በላይ ቀለም ያለ ሁሉ እንደዚህ ነው ተራጎርጎ /ት/ ጎት አንቀልቅሎ /ት/ አስተሰናክሎ /ት/ ይላል ከ5ት በላይ ያለ ግሥ ሣልስ ቅጽል ነው። እንጂ ሳድስ ቅጽል የለውም ይህም አልፎ አልፎ ካገኘን ብለው አስገብተውታል ከ2 ከ3 ከ4 ከ5 ይታጣልም ይገኛልም። ከ2 ሲገኝ ቆመ ጸመ ብሎ ቅውም ጽውም ሲታጣ ሐረ ብሎ ሕውር አይልም ከ3 ሲገባ ቀተለ ቀደሰ ብሎ ቅቲል ቅዱስ ሲታጣ ነጸረ ብሎ ንጹር አይልም ከ4 ሲገባ አፍቀረ አእመረ ብሎ እሙር ፍቁር ሲታጣ ሀይመነ መሃይምን ይላል እንጂ ሀይሙን አይልም ከ5 ሲገባ ተራጎርጎ ብሎ ርጎሩጎ ሲታጣ ተዋህወህ ብሎ ውህወህ አይልም ከዚህ በላይ 7ን አንቀልቀለ አስተሰነአለ ሳድስ ቅጽል የለውም። ቀበያውበጠ ዘተረሥኦ ነው ዘተረሥኦ ማለት ቅምር አፍራሽ ነው እንጂ ከመጽሐፍ አልተገኘም ቅምር ሲያፈርስም ቀበያውበጠ 6 ይቀበያውበጥ ሲል 7ት ይሆናል። ተቀበያውበጠ ይትቀበያውበጥ 8ት ይሆናል። አስተቀበያውበጠ ያስተቀበያውበጥ 9ኝ ይሆናል ቅምር በዚህ አፍርሷል ይህንን የመሰለ ግሥ የለም። ሌለየና ሞቅሐ እመሀበ አልቦ ያን፣ዋን ያመጣሉ ራብዕ ቀለም ሳያናግሩ ያናገሩ ይመሰላሉ። ብቻቸውን በማጽደቅ ነው። አምሞቅሐ አጥዋመረ ሲል ሚ ያለ ይመሰላል።

መራጉት

መራጉት የተባሉት 5ት ናቸው ርእሳቸውም የግሥ መነሻ የእርእስት እና የሠራዊት በር ከፋቾች የሚሆኑ ቀለማት ግዕዝ ራብእ ኃምስ ሣድስ ሳብዕ ናቸው ግሥ ሁሉ በነዚህ በ5ቱ እንጂ በካዕብና በሣልስ ሲነሣ አይገኝም የግሥ ሁሉ መነሾችና በር ከፋቾች ስለሆኑ መራጉት ይባላሉ መርጎ መክፈቻ ሲያበዛ መራጉት መክፈቻች ይላል ግሥ በግዕዝ ሲነሣ ሐለመ፣ ከፈለ፣ ተንበለ፣ በራብእ ሲነሣ ባረከ፣ ሳረረ፣ በኃምስ ሲነሣ ሴመ፣ ንሐ፣ በሳድስ ሲነሣ ብሀለ፣ ንሀለ፣ በሣብዕ ሲነሣ ቆመ፣ ሐረ ይህንን የመሳሰለው ሁሉ ነው ከእነዚህ በቀር በካዕብና

በሣልስ ሲነሣ አይገኝም መድረሻው ወይም መጨረሻው የግሥ ሁሉ ግዕዝ ብቻ ነው። ነጠላ ግሥ ከ2ት ፊደል አይወርድም ከ4ት ፊደል አይወጣም ልማድና ባዕድ ሲጨመር ግን 5ትም 6ትም 7ትም ይሆናል። ከ7ት በላይ ግን አይወጣም በግሥ ያሉ አመሱች 3ት ናቸው ሀ ና አ ስለአንድ ወናየ ስለአንድ ደጊመ ቃል ግን ለብቻው አንድ ነው። እሊህ 3ቱ አመሱች ያሉበት ግሥ ቤቱን ሳይለቅም ድምጥና መንገድ ይለውጣል

የግሥ ልማድ ባለ 5 አዕማድ

በኃላፊ አንቀጽ ላይ ተውሣክ እየሆኑ የግሥን ጾታ የአንቀጽን ርባታ በየቤቱና በየሠራዊቱ አይተው የሚመሩና የሚያስኬዱ የግሥ ልማዶች እንደ 5ቱ አዕማድ 5ት ናቸው ለ፡ተ፡አስተ፡አን፡አስ ከ5ቱ ደግሞ መደበኞች ለናተ 2ቱ ናቸው ስና ን ስሯጽ ይባላሉ 5ት አዕማድ የተባሉም አድራጊ አስደራጊ ተደራጊ ተደራራጊ አደራራጊ ናቸው ለ እነፈለሰን በሚመስሉ በአንጉል ግሦች ላይ ሲገባ በአንድ ጊዜ የማድረግና የማስደረግ ልማድ ይሆናል። ይህም አምጽአ ብሎ አመጣ አስመጣ ማለቱን ያሳያል እነ ቀደሰን በሚመስል በገቢር ግሥ ግን የማስደረግ ብቻ ይሆናል። ተ፡ የመደረግና የመደራረግ ልማድ ነው። ለ፡የማድረግና የማስደረግ አስተ መደቡ የማድረግ ድርቡ የማድረግና የማስደረግ አስተ የማደራረግ ልማድና መደብ መሆኑ በአስደራጊው ልማድ በአና በተ መካከል ስ ስሯጽ ሆኖ ስለገባ ነው ይኸውም ሥርወ ቀለሙን አስተቃተለ ብሎ ራብዕ በማድረግ ይታወቃል።

አሥራው ቀለማት የትንቢት ልማድ

ሥርወ ቃሉና ተውሳክ ፊደሉ እንደአበይት ነቢያት በምሳሌ 4ት ናቸው። ትንቢትን ያስገኛሉና የ፡ተ፡አ፡ነ እነዚህ 4ቱ ግዕዞች ሣድስና ራብዕ መሆን ሳይቀር ለትንቢት አንቀጽ መነሻ መሠረት ስለሆኑ አሥራው ትንቢት ይባላሉ። የ ለሩቅ ለሩቆች ለ3 መደብ ለፃኝ ለናቅጽ ብቻ ተ ለአንዲት ሩቅና ለ4ቱ ቅርቦች በ5 አርዕስት ለ11 ለናቅጽ ለ ለአነ ብቻ ለ3 ለናቅጽ ነ ለንህነ ብቻ በ3 ለናቅጽ ለናቅጹ ሲደመሩ 26 ይሆናል የ26ቱ የግዕዝ ፊደላት ምሳሌ ይህም ቀተለ ብሎ ይቀትል፤ ትቀትል፤ አቀትል፤ ንቀትል

እያለ ሌላውን ሁሉ ያሳያል እነዚህም የሚገኙባቸው 10ሩ መራሀያን ያ10ሩ ትዕዛዛት ምሳሌ በ10ሩ ትዕዛዛት ሕዝብ እስራኤል እንደተመሩ ግሥ ሁሉ በእነዚህ ይራባልና ነው።

የግሥ አጨራረስ ከሉሀ ጀምሮ እስከ ሰለጥ ድረስ በግዕዝ ይፈጸማል ግዕዝ ከሁሉ ቋንቋ መሪና ፊት አውራሪ መሆኑን ያሳያል በአውራረድም ፍጻሜው በ4ት ነው። በካእብ ሀሰው ብሎ ይሄሉ በሣልስ ርዕዩ ብሎ ይሬኢይ በሣድስ ቀተለ ብሎ ይቀትል በሣብዕ ተሠፈው ብሎ ይሄፎ በጎምስ ግን ይቤ ብቻ ነው። ይቤማ ነባር አንቀጽ አይደለምን ቢሉ ካልአይ ዘንድና ሣልሳይ ስለተገኘ ከግሥ ተቆጠረ ንዑስ አንቀጽ ውስጠ ዘና ዘር ስለሌለው ከነባር ተነገረ ይቤ በልዩ ሥሙ አንቀጽ ሠበር ይባላል አንቀጽን ሁሉ ይስባራና ነባር አንቀጽም ይባላል ሥምና ግብር ከራሱ በታች ያደርጋልና እንዲሁም ሥርዋጽ ይባላል የጠመመ ማቅኛ የጉደለ ማሟያ ማለት ነው።

የግሥ ርባታ አዋጅ ቀዳማይ አንቀጽ ለካልአይ አንቀጽ በቀዳማይ ይፈታል ። እምላእለ አራት ዘያነስአ እሙታን ክርስቶስ ይላል ዘንድና ትዕዛዝ አይለውጥም ንዑስ አንቀጽ ዘር ለሌለው ግሥ ዘር ይሆናል። አእምሮ ንዑስ አንቀጽን ማወቅ ሲሆን እውቀት ተብሎ ይተረጎማል እንዲሁም ሀሊብ፣ ነቢብ ንዑስ አንቀጽ ወይም ዘር ናቸው። ይረውጽ ነቢቡ በጽህ ነቢቦሙ ይላል በኑዑስ አንቀጽ ነቢቡቱ ይላል እንጂ ነቢቡ አይልም እና ዘር መሆኑ በዚህ ይታወቃል ንዑስ አንቀጽ ውስጠ ዘ ይሆናል ቀለ ብሎ ቀሊል ቀለ ብሎ ቀሊስ የመሰለው ሁሉ ሳድሶ ውስጠ ዘ በአንድ ንባብ በ5ት አዕማድ ይተረጎማል። ቅቱል የገደለ ያስገደረ ያገዳደለ የተገደለ የተገዳደለ ይላል። ሣልስ ውስጠ ዘ ግን በ5ቱ አዕማድ በየራሱ ይረባል የውስጠ ዘ መነሻ ከግዕዝ እስከ ሳብዕ ሲሆን መድረሻው ግን በሣልስና በሣድስ ብቻ ነው። መነሻውም ይህ ነው። በቀተለ፣ በቀደሰ፣ በገብረ፣ በጥህሪ ግዕዝና ሣድስ ቅቱል ቀታሊ ቅዱስ ቀዳሊ ይላል። በጦመረ በባረክ ካዕብና ራብዕ ቡሩክ ባራኪ በሌለየ ሣልስና ሐምስ ሊሉይ ሌላዴ ይላል። ሣድስ ውስጠ ፣ ለሌለው ግሥ ዘሩ ውስጠ ዘ ይሆናል። አንቀልቀለ ነቀልቃል፣ አንበልበ ነበልባል፣ አንጉድጉደ ነጉድጓድ ይላል። ንቁልቁል ንቡልቡል አይልም ፍናፍን ውስጠ ዘ የተባለውም እንደሰሙ ለወንድና ለሴት የሚከት ሁሉ የዋህ፣ አዳም ሀዳስ፣ ፀዋግ ይላል በጉንጅ ግን ሥርዋጽ ይባላል በዋሽራ ሥርዋጽ የሚባለው

ከግሡ ያልነበረ ፊደል ሲጨመርበት ነው። ሥረዩም ሠረፀ ብሉ ሥርዋፅ መበለ ብሉ መዓብል መቀነ ብሉ መቅዓን ተፀወነ ብሉ ፅዮን የመሰለ ሁሉ መድበል የተባለው እንደ ስሙ በብዛት ለወንዶችና ለሴቶች የሚከት ነው። ሀረሰ፡ሀረስት ቀደሰ፡ቀደስት ነግሡ፡ ነገሥት ይላል። ባዕድ ዘር የተባለው መንፍ ተን አን ራብዕና ሣድስ ሳይቀር የሚያስገኝ ነው። መሀረ መምህር ትምህርት መሰለ መምሠል አምሳል ይላል ባዕድ ጥሬ ዘር በአንድ ተነሥቶ በራብዕ በሳብእ ይጨርሳል። ሰፊነ ምስፍና አርሀወ መርሆ አፀወ መእጸ ይላል። ባዕድ ሙሻ ዘር እንዲሁ በባዕድ ተነሥቶ በሣልስ ይጨርሳል ፈትሀ ብሉ መፍትሂ ቀለ፡መቅለሊ አፍቀረ፡መፍቀሪ በማለቱ ይታወቃል። መስም ውስጥ ዘ በባዕድ ተነሥቶ ግዕዝ የሚያስከትል አካላዊ ውስጠ ዘ ማለት ነው። ወደሰ መወድስ አደመ መእድም ዘመረ መዘምር የመሠለው ሁሉ።

ባዕድ ዘርና ባዕድ ቅጽል ልዩነት

ባዕድ ዘርና ባዕድ ቅጽል በምን ይለያል ቢሉ በመባዛት ጊዜ ምዕላዳቸውን ቢሆን ባዕድ ቅጽል ት ቢሆን ባዕድ ዘር ይባላል። ይህም መኮንን ብሉ መኪንንት ፣መስፍን ብሉ መሳፍንት፣ መስንቆ ብሉ መስናቁት መርጉ ብሉ መራጉት ማዕያ ብሉ መፀፀት በማለቱ ባዕድ ዘርነቱን ያሳያል መምህር ብሉ መምህራን መፈክር ብሉ መፈክራን፣ መዘምር ብሉ መዘምራን፣ ማእምር ብሉ ማእምራን በማለቱ ባዕድ ቅጽልነቱን ያሳያል።

ላቢ ዘር የተባሉ ከ5ት አርዕስት ይገኛሉ። ርዕሳቸውም ምዕላዳቸውን ት የሚያደርጉ ናቸው። ሣቢ ዘር በቀተለ፣ በገብረ፣ በንህለ ቤት መነሻቸውንና መሐላቸውን ሣድስ ያደርጋሉ። የመድረሻውን አጠገብ ግዕዝ ያደርጋሉ በቀተለ ቤት ወ መነሻ ሲሆን በሣቢ ዘር ይተባላል። የመነሻውን ተከታይ ግዕዝ የነበረውን ሣድስ አድርጎ በራሱ ይነሣል በገብረ ቤት ሣድስ የነበረውን ግዕዝ ያደርጋል ይህም ቅትለት፣ግብረት፣ንህለት፣ርደት፣ፀእት በማለቱ የመሰለውን ሁሉ ያሳያል። በሄመ ቤት የሣቢ ዘር መነሻው ሣልስ በቆመ ካዕብ ይሆናል

ይህም ሢመት ቁመት ሐረት ባለው ይታወቃል ከቀደሰና ከባረከ ቤት ሣቢ ዘር አይገኝላቸውም።

ጸዋትወ ጥሬ የእርባታ ቅንጣትና ፍሬ

1ኛ ዘር ነጠላ ግሥን ከነርባው የሚያስገኝ ጥሬ ዘርን ሁሉ የሚወልድ በሊዕ ፣ስትይ፣ጸጊብ ፣ሰኪር፣መዊት፣ሐይው እያለ በ3ት ፊደል በቅሉ የሚሄድ ይህን የመሰለ እጠተ ቃል አባት ዘር ይባላል አባትነቱም አዳምን ይመስላል አባት ዘር ርዕሱ ራሱ እንደ ሥር ሌላውን ፍሬ ቃል ቢያስገኝ እንጂ ለርሱ አስገኝና አባት የለውም። 2ኛም ሥረ ነገር መሠረተ ቃል ስለሆነ አርዕስት ይባላል። 3ኛም አጉል አንቀጽ ስለሆነ ንዑስ ይባላል ስምቹ እንደ ፊደሎቹ 3ት ናቸው አባት ዘር፣አርእስት፣ ንዑስ አንቀጽ ናቸው። ዘር በቋንቋ ሁሉ የግሥ ጥንት የርባ መሠረት ስለሆነ ከአናቅጽ በፊት ይጣፍ ነበር ከእርባታ በፊትም ይነገር ነበር ጣፊውም አንባቢውም ወንጌል ዘዮሐንስ ሳይል ቀዳሚሁ ቃል እንዳይል አርእስትን በጥፈትም በመነገርም ንባብ እንዳይቀድመው ዘርንም ጥሬና አንቀጽ አይቀድሙትም እናት ዘር ሳትቀበል እንዳትጸንስ ርሱም ዘር ሳያስቀድም አንቀጽ አይጽፍም ምንጩን አሳይቶ ውኃውን ዛፋን አሳይቶ ፍሬውን እንደመስጠት ሁሉ ዘሩን በፊት እንቀጹን በጊላ ያመጣዋል የቀድሞ መምህራንም በአፈ ታሪክም ዘር ሳያስቀድሙ አይገሡም ነበር ይባላል።

3ኛ ዘር መባሉም በምሳሌ ነው ዘር በዘሩት ጊዜ አንዱ ቅንጣት ብዙ ቅንጣቶች እንዲያፈራ ንዑስ አንቀጽም ባረቡትና በገሠሡት ጊዜ አንዱ ቃል ብዙ ቃላት ያፈራልና ስለዚህ ዘር ተባለ ዮሐ 12፡24 ዳግመኛም ከአባት ዘር የሚገኝ ጥሬ ዘር ስምና መስም ርዕሱም እንደአባቱ ሲገሰስ ዘርነቱ ወደአንቀጽነት ተለውጦ ጥሬ ግሥ ይሆናል ከአባቱ አባት የመሰለ የ3ት ፊደል ግሥ እንዲገኝ ከጥሬውም ጥሬ የመሠለ ይገኛል።

ጸዋትዎ ጥሬ

የጥሬ ዘር ዓይነትና ሥም 4ት ነው 1ኛ ዘመድ 2ኛ ባዕድ 3ኛ ምዕላድ 4ኛ ባዕድከ ምዕላድ ይባላል። ዘመድ ዘር አንቀጹንና አርእስቱን መስሎ የሚመጥ ስም ነው። ይህም ነደ፡ነድ ቆመ፡ቆም ሢጠ፡ሢጥ እያለ ዘመድን ሁሉ ያሳያል ባዕድ ዘር የግሡን ልማድ መሠረት እድርጎ በባዕድ ፊደል የሚነሣ ሥም ነው። ፊደሎቹም 3ት ናቸው አ፡መ፡ተ ግዕዛቸው ብቻ ስለተነገረ ከእብና ራብእ ሳድስና

ሳብእ አይቀርም አ የማድረግና የማስደረግ ልማድ እየሆነ በቀዳማይ አንቀጽ ይገባና ወዲያው ሰጥሬው ባዕድ ይሆናል ምሳሌ፡ ርእየ አርአየ አርአያ መሰለ አምሳል ገዝእ እግዚእ የመሰለው ሁሉ ነው። መ ደግሞ ሲነገር ፈርሐ መፍርሕ ደንገጸ መደንገጽ አስተብቁፀ መስተብቁፀ የመሰለውን ያሳያል በካእብ ወረደ ብሎ መራድ በራብፅ ሄበ ማህየብ በሣድሥ ቀድህ ምቅዳህ በሣብእ ወጸፈ ሞጸፍ ይላል ተ ባዕድ ሲሆን የመደረግ ልማድ ከተደራገ አንቀጽ ይወጣል ይህም ተገሠጸ ተግሣጽ ተሀመሠ ታህማሥ ተሠገወ ትሥጉት ማለቱን ያሣያል። ምዕላድ ዘር ደግሞ በዘመድ ተነሥቶ በባዕድ የሚጨርስ ወሳዴ ባዕላድ ነው። ሐዳስ ሐዳስዬ አንእስት አንእስትያ በጽእ በጽእና በጽእን ሐመየ ሐሜት እያለ ሌላውን ሁሉ ያሳያል ባዕድክ ምዕላድ የተባለውም 4ኛው ዓይነት በባዕድ ተነሥቶ በባዕድ ይጨርማል ይህም ከፈለ መክፈልት ሠፈረ መሥፈርት ሠለሰ ትሥልስት እያለ ሌላውን ሁሉ ያሳያል። አበዛዙም እንደአወጣጣቸው ልዩ ልዩ ነው እኩሉ በባዕድ ፊደል በእ ብቻ ልብ አልባብ ዘመድ አዝማድ ቤት አብያት እያሰኙ ይበዛሉ እኩሎቹም ጥብ አጥባት ነቅፅ አንቅፅት ባሕር አብሕርት እያሰኙ በእና በት ይበዛሉ እኩሎቹ ደግሞ በምዕላድ ብቻ ባዕድ ባዕዳን ኃጥእ ኃጥእን ጸድቅ ጸድቃን ቃል ቃላት ዝናም ዝናማት አብ አበው ሰግላ ሰጋልው ሰሌዳ ሰላድው እያሰኙ በንና በት በው ይበዛሉ ባዕድና መስም የተባለው መኮንን መኳንንት፣ መስፍን መሳፍንት መምህር መምህራን ያሰኛል። ባዕድ ከምዕላድ ያልነውም መክፈልት መክፈልታት ትምህርት ትምህርታት እያሰኘ በምዕላድ ላይ ምዕላድ ጨምሮ ይበዛል እኩሉ ግን ባዕድና ምዕላድ አንና ትን ተውሳክ ሣይጨምሩ ፊደሎቻቸውን ሰዋውጠው ሣድስና ራብፅ በማድረግ ሐጢአት ሐጣውእ መቅደስ መቃድስ መድሎት መዳልው መክሊት መካልይ ደብተራ ደባትር እያሰኙ በራሳቸው ብቻ ይበዛሉ

5ኛ በካእብ በሳብእ ወ፡ በሣልስ በኃምሥ የ፡ ስላሉበት ተጎርደው የነበሩ ወናየ ገበ ገበዋት ግልፎ ግልፎዋት ቀዳሲ ቀዳስያን ቀዳሲት ቀዳስያት ደዌ ደዌያት ዴዴ ዴዴያት እያሰኙ ከት ጋራ በራብፅነት

ይበዛሉ አንዳንድ ጊዜም ዳእሮ ዳእርው ከበሮ ከባርው ቀቀኖ ቀቃንው ሠገኖ ሠጋንው ፍኖት ፍኖው ግምዴ ግማዕይ ቁልዴ ቁላዕይ እያሰኙ ብቻቸውን በሳድስነት ይበዛሉ ይህንንም አዋጅ አፍርሰው ውጽቦ አውጽብ ጸልቦ አጽላብ ዶርሆ ደዋርህ መርጉ መራጉት ጠሊ አጣሊ ከይሲ አክይስት ሰርዌ ሠራዊት እያሰኙ በእ ቤት የሚበዙ እሉ ከዚህ ይልቅ ደግሞ ግብ ግብብ ግብባት ዕጽ ዕጽው ዕጽዋት ዕብን አዕባን እግር እግር አእጋር ቀሱት ቀሱታት ቀሳውት ከልብ ከለባት አክላብ ጽብብ አጽብብት አጽብብ እያሰኙ በሁለት ዓይነት ብዥ የሚበዙ ብዙ ስሞች እሉ ዳግመኛም ውስጠ ብዙ ሆኖ በአንድና በብዙ የሚነገር ጠቅላይና አስተጋባዲ ስም ሕዝብ፣ ሠራዊት፣ ሀራ፣ ሠብዕ የመሰለ ሁሉ በአንድነትም ብቻ የሚነገር ውስጠ ብዙ ባሕርያዊ ሥም ወርቅ ብሩር ፀበል መሬት ግልጠ ብዙነት የለውም ውስጠ ብዙነት የሌለው ሥመ ተጸውዖም የሰውና የሀገር የባሕርና የወንዝ የተራራ ሥም መሴ፣ አሮን፣ ግብጽ፣ ከነዓን፣ ኤርትራ፣ ዮርዳን፣ ሔርሞን ይህን የመሰለ መጠሪያ ስም ሁሉ ይሞካሻል እንጂ አይበዛም ቢበዛም ቅሱ አሞክሽነት በቀር ውስጠ ብዙነት የለውም ይኸውም ወእበዊነ ሠለስቱ መቃርሳት ባለው ይታወቃል ስመ ተቀብዖም የሚባለው የሹመትና የማዕረግ ሥም ጳጳስ፣ ቀሲስ፣ ንጉሥ፣ ርዕሰ ይህንን የመሰለ ክቡር ሥም ሁሉ በሹመት ጊዜ ከመሠጠት በፊት ከግብርና ከተጸውዖ ሥም ልዩነት የለውም የከበራታ ሥም እግዚእ አግእዚ አጋእዝት ሊቅ ሊቃውንት ረብዕ አርባብ ረበዋት ረባን ረባናን ይህን የመሰለ፡ ማር ማሪ ማራን ማለት ከተቀብዖ ሥም ይገባል የጄምና የባለሥም ዓይነት 2ት ብቻ ነው። የወንድ ዓይነትና የሴት ዓይነት በተፈጥሮአቸው ወንድና ሴት የሆኑት ሁሉ በመልካቸውና በሥማቸው ታይተው ተለይተው ይታወቃሉ። ምሳሌ ብእሲ ብእሲት ወልድ ወለት እጉ ጸንት ዕጉል ዕጉልት በግዕ በግዕት አድግ እድግት የመሠለው ሁሉ ሥምነትና ግብርነት የሌለው ዝራጭ የዘርና የነባር ጭላጭ የንባብ እንቃሪ ዝቃጭ ወይም አተላ መጣጭ ድፍርስ ተለዋጭ ልቃሚ ብጣሪ እንቅጥቃጭ ስለሆነ ነው።

ነባር

ነባር ዘርነት የሌለው ከዘር ከአንቀጽ የማይገኝ የቋንቋ ቤተሰብ እየሆነ በውጥንቅጥነት የሚገኝ ጥሬ ቃል ሁሉ ነባር ይባላል። ከተጻውዖ ስም በቀር የማይበዛና የማይረባ የማይገሠሥ ሥም የለም ከነባር ሥም የሚመጣ አንቀጽ ነባር ግሥ ይባላል ነባር መባሉም ሥሩና ምንጩ ሥላልታወቀ እንጂ ዘር የሌለው ሆኖ አይደለም ልጅ ያለአባትና ያለእናት እንዳይገኝ ነባርም ያለዘር በቅሉ አይገኝም ጥሬ ዘር እንደሚሰጥ ልጅ ነው ነባር ግን ከአባት ከእናቱ እንደሚጣልና ሌሎች አንሥተው እንደሚያሳድጉት ወይም እናቱ ታውቃ አባቱ እንደማይታወቅ ዲቃላ ነው። ከዘር አንቀጽም እየተዳቀለ ሥሙና ጠባዩ ተለውጦ ነባር አንቀጽ የሚባል አለ። ሐሰወ፣ ሐሰ ፣ነወወ፣ ነወ ፣አበየ፣ እንቢ የመሠለውን ሁሉ ያሳያል ነባር ማለት እርባ የሌለው በቁም ቀሪ ነገር ነው። ከሀ ጀምሮ እስከ ፐ ድረስ እንደግሥ በፊደሉ ተራ በየፊደሉ ከግሥ እየተቀጠለ በየቤቱ በግዕዝ በካእብ በሣልስ በራብዕ በኃምስ በሳድስ በሳብዕ ቤት እየመላ ይሄዳል ርሱም አዳም አቤል ሱቱኤል ቡኤዝ ኢሳይያስ ቂርቆስ ማቴዎስ ማርቆስ ሄናክ ጴጥሮስ ስምዖን እዝራ ቶማስ ዮሐንስ አጨራረሱም እንደዚህ ነው። በሀ ለሊሁ ካሂ አብርሃ አጽብሃ ኩላሄ ላሜህ ዶርሆ በነርሱም የባሕርይ የተፈጥሮ የተጻውዖ የተቀብዖ የንብረት የግብር የመዋዕል የኃዳሪ የማኅደር የአካል የተዘምዶ የወገን የዓይነት የቁሳቁስ ከዚህም የሚበዛ የሚታይና የማይታይ ነገር ሁሉ ሥም ይገኛል የነዚህም ስሞች ክፍል በእያንዳንዳቸው እንዴት እንደሆኑ ለይተን እንናገራለን።

የባሕርይ ሥም፣ ፈጣሪ፣ አምላክ፣ መንፈስ
የተፈጥሮ፣ ብርሃን፣ ጨለማ፣ ወንድ፣ ሴት፣ አንተ፣ አንቺ
የተጻውዖ፣ ደንጊያ፣ እንስሳ፣ አርዌ፣ ያፍ፣ እክል
የተቀብዖና ተሰይሞ እገሌ፣ እገሊት፣ ተብሎ የሚጠራበት
የንብረት፣ ባለጸጋ፣ ድኃ፣ደንቆሮ፣አንካሣ
የግብር፣ ሌባ፣ቀማኛ፣ደፋር፣ፈሪ፣ ጨካኝ

የኃዳሪ ባላገር፣ወታደር፣ባላባት፣እንግዳ
የማኅደር አገር፣መሬት፣ቦታ፣ርስት፣ሥፍራ
የአካል ዓይን፣ጆሮ፣አፍ፣ጉሮሮ
የተዘምዶ አያት፣እሚታ፣ወላጅ ልጅ
የወገን ሕዝብ፣አሕዛብ፣አይሁዳዊ
የዓይነት ነጭ፣ቀይ፣ጥቁር፣ቡላ፣ሐመር
የቁሳቁስ ሽክላ፣ነት ሰፊት የመሳሰሉት ሲሆኑ ከነዚህ ሌላም በዓይን የማይታዩ በእጅ የማይጨበጡ ብዙ ሥሞች በነባር ይገኛሉ። ነፋስ ጉም፣ ጢስ የመሳሰሉት

ነባር አንቀጽ ባለብዙ ህጻጽ

ነባር አንቀጽ ሲጠቀስል 4ት ሲነጠል 8ት ይሆናል
1ኛ ቦ ነባር አንቀጽ አለ፣ኖረ፣ነበረ፣ሆነ ላንድም ለብዙም ለወንድም ለሴትም ይከታል። ቦ እርክ ኃላፊ ቦ ጻድቃን ውሉደ ቤትክ ቦ ብእሲት እንተ ትሴኒ እምብእሲት ወቦ አንስትኒ እለ ጌሳ ኃበ መቃብር ቦ ቦቱ ባለው በዝርዝርነት ሲፈታ ግን ላንድ ብቻ እንጂ ለብዙ አይሆንም ይህም አለው አለለት አለበት እያለ መሄዱን ያሳያል ቦቱ ከቦ ተለይቶ በርዕሱ በት ይሆናል ዘቦቱ ኩሉ ኮነ ሁሉ በርሱ የተፈጠረ ወይም የተፈጠረበት ኩሉ ዘየለምን ቦቱ የሚያምንበት ሁሉ በርሱ በት ቢል ሥልቱ አንድ ነው ለክፋም ለበጉም ይሆናል። አልቦ (አልቦ) የቦ አሉታ የለም አልኖረም አልነበረም የቦን አፈታት ተመልከት አልቦ ነገር ወአልቦ ነቢብ መዝ.18፥3 በቅኔ ቦ ቤት ሆኖ አልቦ አያሰኝም አእመረ ኢያእመረ ማለት ነውና
2ኛ ውእቱ የነባር ቅጽል ነባር አንቀጽ ያ ያኛው ርዕሱ ቅጽልና አጻፋ ለሩቅ ወንድ ዝንቱ ውእቱ አንተ ውእቱ ውእቶሙ ውእቱ አንትሙ ውእቱ ይእቲ ውእቱ አንቲ ውእቱ ውእቶን ውእቱ አንትን ውእቱ አነ ውእቱ ንእነ ውእቱ እያለ እስክ 10ይረባል ውእቱ ብእሲ ለውእቶሙ ሕዝብ ይእቲ ብእሲት ለውእቶን መዋእል ቅጽል ውእቱ ይጸንእ እምኔየ አጻፋ አንቀጽ ሲሆን ደግሞ ነው። አለ፣ኖረ፣ነበረ፣ሆነ እስክ ንእነ ድረስ ሁሉ እንዲህ ነው ውእቱ በአንድ ጊዜ አጻፋና አንቀጽ ይሆናል። ዘወረደ ሂ ውእቱ ወዘአርገ ሂ ውእቱ 2ተኛም

በግብር ለውጥ ሩቁን በቅርብ ቅርቡን በሩቅ አንዱን በብዙ ብዙውን በአንድ ወንዱን በሴት ሴቱን በወንድ ያናግራል አንተ ውላቱ ዘይገብር ኩሉ አምላክ ውላቱ ዘለብሰ ሥጋ፡ ማርያም ይእቲ ኪሩቤል ወኪሩቤል እሙንቱ ማርያም ለ፤በ እምጸዊረ አምላክ የፊተኛው ሁለቱ አካልን ያመጣል የጊሰኛው ሁለቱ ግብርን ይገልጣል በአካል ለውጥ ግን በየራሱ ይነገራል ወይም ተለዋጭ ይሆናል። 3ተኛም በሰዋስው ሁሉ በጥሬ በቅጽል በሚስማማው ቃል ሳይጣፍና ሳይነገር ተደብቆ ያስራል ይልቁንም በቅኔ ንባብ ነው። አኮ ነባር አንቀጽ የውላቱ አሉታ እንኳን አይደለም አይሆንም አይሁን አይደረግ እያለ ሳይዘረዝር እስከ 10 ይረባል ዳግመኛም ኑ ሲጨመርበት ጥያቄና አስረጅ እየሆነ በ2 ይፈታል አስረጅ ሲሆን ዐቢይ አገባብ ነው። አኮ ከመዝ ጋጥእንስ አኮ ከመዝ አኮ ሊተ ዘሦእከ አገግዒክ አኮሁ እነ ዘእወልድ አኮኑ ዛቲ ባቢሉን አኮኑ ሰማርያ አኮኑ ነዳያን እሙንቱ መዝ 1፥5 ኢሣ. 43፥23 ዳን.4፥27 ኤር.5፥4 ሐሰ ነባር አንቀጽ አሉታ አይገባም አይሆንም አይደለም አይሁን አይደረግ አይድረስ ህርም ውሽት ሐሰ ኢትመውት 1ኛ ሳሙ.20፥2 ሮሜ.3፥4 ሲረባም ሐሰ ሊተ ለከ ሱቱ እያለ እንደ ወይና እንደ አሌ በለ ይዘምታል ምስጢሩ እንደመሐላ ነው ሐሰ ሊተ አይገብር ዘንተ ሐሰ ለከ ኢታጥፍእነ ሐሰ ሱቱ ለእግዚእየ እምዝንቱ ርኩስ ሐሰ ለነ እስከ ነሐድግ 1ኛ ዜና 11፥19 ዮና.1፥14 1ኛ ሳሙ. 25፥31 ኢ አሉታ ነባር አንቀጽና ንዑስ አገባብ ነባር አንቀጽ ሲሆን ፍቺው እንደ አኮና እንደ ሐሰ እንደ አልቦ ነው። ንዑስ አገባብ ሲሆን አል፡አ፤ እንደ ፤ላ፤ ሣ፤ ያል ይሆናል ኢጸሐፊ አል ኢይጽህፍ አ፡ ኢይጽሐፍ እንደ ፤ላ፤ ሣ ፤ኢጽሐፊ ሣ ኢጽሐፊ ያልጣፈ የማይጥፍ ትራስ እየሆነም በእፎ ሲገባ ኡ ይሆናል እፎ፤ ኢ፤ ምስጢሩ የአሉታ አንክሮ ነው ደቂቅ አገባብም ሲሆን እንደ እንበለ ነው። አለ፤ የአለ፤ ያለ ይሆናል ኢ ወኢ እያለ ሲጫፈርና ሲደጋገም ሆኖ ቢሆን ያለኛል ፍቺው አለ ሲሆን ከይቤ አማርኛ ይስማማል

3ኛ እው ነባር አንቀጽና ንዑስ አገባብ ያወንታ ቃል ፍቺው አዎን እውነት በእውነት ቦኑ ቃል እም እግዚአብሔር ወይቤሉ እዎ በ

እዎ እጉየ እዎ እግዚአ ፍትሐሙ እዎ እግዚአ አምላክ ኩሉ እዎ እግዚአ አጋዜ ኩሉ እዎ እግዚአ ፈጣሬ ኩሉ ወይኩን ነገርክሙ እመኒ እዎ እዎ ወእመኒ አልቦ አልቦ ኤር. 44፥17 ፊልሞ. ፥20 ማቴ.5፥37 እንዳኢ እንጃ የእዎ አሉታ ንዑስ አገባብ እንጋ እንጃ አሉታ ንዑስ አገባብና ትራስ እፎ እንጋ ማገፀነ ድንግልያሮ

4ኛ ኦሆ እሽ በጉ ያዕ.4፥7 አንበየ እንቢ ነባር አንቀጽ እንቢታ አሉታ እንቢየ እንቢኝ በቁሙ እንቢ አሻፈረኝ አልስማማም አልቀበልም አይሆንም አይሁን ኦሆ በልዎ ለእግዚአብሔር ወእንብየ በልዎ ለጋኔን እንብየ ኢይሰምዕ ያዕ.4፥7 ኤር.22፥21 ማቴ.21፥29 እንቢሁ ከ፤ሆሙ፤ ክሙ፤ሃ፤ኪ፤ሆን ፤ክን፤ ብየ፤ብነ፤እያለ በ10 ይዘረዝራል 1ኛ ነገ.20፥8 አበየ ብሉ እንቢየ አክየ ብሉ አኮ ሀለው ብሉ ሀሉ ሐሰው ብሉ ሐሰ ነከው ብሉ ነዐ እያለ ነባር አንቀጽ ሁሉ ከግሥ እንዲወጣ ማንኛውም ነባር ሰዋስው ከግሥ አርባታ እንዲገኝ ያስረዳል ይቤ ግን ተለይቶ አንቀጽና ዘር ገቢርና ተገብሮ ስለሚሰብ የሁሉ ጓዝ አበጋዝ ይባላል። ከግሥ አርዕስት ተመልከት።

በስመ አብ ወወልድ ወመንፈስ ቀዱስ አ፩ዱ አምላክ ንጽሕፍ በረድኤተ እግዚአብሔር መጽሐፈ ሰዋስው ዘተቀድጎ እም፹ ወ አ፩ዱ መጽሕፍት ወእማበዌነ ሊቃውንት።

ሀ፡ሐ፡ጉ፡ የግስ ዐመል የራብዕ፣የሳድስ ሥረይ የአን ፍች እይ ከዚህ ጋር አንድ ነው። ሀ፡ሃ፡ የግእዝ ወራሽ ለሩቅ ወንድና ሴት ግእዙ ለወንድ ራብዑ ለሴት ትራስ እየሾነ በተጸውዎ ስም ሲገባ ን፡ወደ፤ይሆናል፤ ርኢ አዳምህ ወሐዋንሃ።

ሀ፡ ጥያቄ የጥያቄ ቃል ንኡስ አገባባ ፍችው ን፤በቃል መጨረሻ እንደዝርዝር ትራስ እየሾነ ይገባል ኢኮናሁ ከመዝ እምኔሁ ይሴወር ትሰአሉኒሁ መጸእክሙ 9ሞ.2፥11 ኢዮ.38፥7 ሕዝ. 20፥3 ቦሁ እመ ነገሩክሙ አልቦሁ አመ አንበብክሙ አኮሁ እነ ዘእወልድ እያለም በነባር አንቀጽ ይገባል፤

ኑ፡ደግሞ ሁ፡ በገባበት ይገባል። አገባቡን በቦታው እይ። አንድ አንድ ጊዜም ሁ ምናልባት ይሆናል እመስ ትብሉሁ፤ሶበሁ፤የአምር በዓለ ቤት እመ አንተሁ ክርስቶስ ኢሣ 66፥7 ማቴ 24፥43፤26፥63

ሁ: (ውእቱ) ባዕድ ዝርዝር ጠቃሽ : 084 ምዕላድ ለእንድ ለሩቅ ወንድ በሩቅ ወንድ አንቀጽ ለሚጠሩ ሁሉ ርሱ ያ ማለት ነው ብእሲሁ ሰውየው ያ ሰው ሃ:ሆሙ: ሆን :እያለ በሩቆች ብቻ ይረባል:: ኪያ ኪያሁ:ለል ለሊሁ:ቅድሜሁ ድጎሬሁ ቀደሳሁ የመሰለው ኹሉ::

ዝ: ዝንቱ ከዘ እንደወጣ ውእቱም ከሁ ወጥቷል: የእርባታ መደቦች የሚባሉ ዐሥሩ ሰራዊት ሳይቀሩ ኹሉም የሁ ዘር ናቸው::

ሂ: ዋዌ:ፍችው:ም ደግሞ:ግን:ሰንኳ: ሂ-ሂ ወይም ሂ-ው-ሂ-ኒ:ው:ኒ:: እያለ ብቻውን ከወም ጋር ይገባል:: አነሂ:አንተሂ: አቡየሂ:ወአነሂ እመሂ ሠርከ ወእመሂ መንፈቀ ሌሊት:: ከሃሊ አንሰ ተጽናሰኒ:ወተደልወሂ: ርኒበሂ: ወጸጊበሂ:: ፊልጵ. 4÷12 ግንና ሰንኳ ሊሆን አገባቡ እንደ ወ: ነውና የወን አፈታት ተመልከት::

ሃ: ዝርዝር ጠቃሽ ሳንዲት ለሩቅ ሴት በሩቅ ሴት አንቀጽ ለሚነገር ሁሉ:: ሄ:ስመ ፊደል ኃምስ እነሆ እንካ ማለት ነው:: መዝ.118÷33-40 ሰቄ. 1÷5: 2÷5:3÷15:4÷5 ሀና:ሆ: እንደፊደሎቹ የተለየ ሥራ የላቸውም:

ሆ: በእማርኛ ዘፈን (ጨዋታ) 2ኛ ሳሙ.6÷15

ሀ 1ኛ ፊደል ዐቢይ አንቀጽ የሀ

ነጠላ ግሥ

ሉሀ: ጻፈ ሉሀ ለውሀ ዘር ክብረ ነገ.56 ሥንክ ጥር 14 ሉሃትሰምልዋህ ባ:

ሐልሀ: ወደረ

ሳንልጉ: ራሰ በአራት ይፈታል ሲራ.28÷11 ልጎላሔ ጥ. ፊልክ.2÷54

ለሀሀ: ቀዳ በ2 አውርድ መለሀሀ የመ:ው:ዘ

ለስሐ: አልጫ ሆነ ሲራ.44÷16 ማቴ.5÷13 በ8 ይፈታል ለስሐ: ዘ

ልስሐት ሳቢ ዘር

ለስሐ: አጣፈጠ

ለቅሐ: አበደረ ዘፀ.22÷24 ሲራ.8÷22 ልቃሔ ጥሬ ፍን. 34 ልቃሐ ዘ:

ሲራ.21÷8 ልቅሐት ሳ: ለቃሐት መድ ምልቃሐ ባዕድ -

ለብሐ: ሠራ ለብሐ ዘር ለብሐ ጥሬ መዝ.2÷9 ልብሐት ሳ ዘ ምልባሐ ባ:

ለትሐ: ተጉኑጨ ልታሐ ዘ መልታሐት ባ:ከ:ም ኢሳ.50÷6 ማቴ.5÷39 ልትሐት ሳ:

ለጥሐ: ገበረ ልጣሔ ጥ.

መልሐ: አጣፈጠ ማር.9÷49

መልሐ: መዘዘ በ6ት ይፈታል

ኤር.12÷14 መዝ.7÷12 ምልሐ ዘ ምልሐት ሳ: መክ. 3÷2 ኤር.12÷14

መስሐ: ምሳ አደረገ በ2ት ይፈታል ምሳሕ ዘ ማቴ.26÷23 መሲሕ ውዳገ.5÷3 :9÷25 ዮሐ.19÷14 የሐዋ. 10÷38

ማሕምሐ:አፈረሰ ምሕማሔ ጥ

መርሐ: መራ ማቴ 15÷14 ሮሜ 2÷19 መርሐ ዘ ማቴ.23÷16

መራሕት መድ ምርሐት ሳ

ሞቅሐ: አሠረ ማቴ.11÷2 ሞቅሐ ዘ መዋቅሐት በቢ ዘፍ.4÷3 መክ.4÷14

ሞቃሕት መድ

ሞርቅሐ: ሳጠ መርቃሔ ጥ

መትሐ: ሳሳ ምታሕ ዘ ዘጸ.12÷29 2ሳሙ.24÷15 ምትሐት ሳ

መድሐ: ፊጨ መድሐ ጥሬ ዘዳ.24÷6

መንዝሐ: ተደላደለ ሲራ.30÷9 ምንዝሐ ዘ: ምንዝሐ ጥ

ሞጥሐ: ለበሰ ሞጣሕት ምእ መዋጥሐ በብ

ሴሐ: ወቀጠ ኢዮ. 36÷14 ሰይሐ ዘ ሰያህ ጥ አርጋ.3 ምስያሕ ባ

ሰርሐ: ደከመ በ4ት ይፈታል ማቴ.11÷28 ስራሕ ዘ ሰርሐት ሳ

ሰራሕት መድ ጥቢ.11÷1

በርሐ: አቅናና ዘጉ.6÷26 መዝ
.44÷4
ሰብሐ: አመስገን በ8ት ይፈታል
ዮሐ.8÷54 1ሳሙ.15÷30 ስብሐት
ምእ ሮሜ 11÷36 ሱቃ.2÷9
ዮሐ.1÷14 መሰብሐ ባ
ሠብሐ: ሠባ ሥብሐ ዘ ዘዳ.32÷15
መሣብሐት ባ:ከ ሕዝ.34÷3
ሰይሐ: ታመመ በ2ት ይፈታል
ሰይሐ ዘ:ሰያሐ ጥ ሴሐት:ሳ
ሣርጎ: አበራ ዘፀ.16÷10 ሠራጎ
ሣርጎ ዘ ዘፀ.28÷2 ሠራጌ ጥ
ሰጥሐ: አሰጣ ዘጉ.11÷32 ኤር.8÷2
ሰጥሐት ሳ ሰጣሐት መድ
ምስጣሐ: ባ ሕዝ.26÷14
ሰፍሐ: ዘረጋ በ5ት ይፈታል ዘፍ.
29÷13 ምሳ.23÷32 ማቴ.23÷5
ሰፍሐ ዘ 2ኛ ዜና 3÷13 ሰፍሐት
ሳቢ ዘ ፍነ .23 ምስፋሐ ባ.
ሮሐ: ወለወለ: አራዝ ሮሐ ዘ
መረውሐ ባ ፍነ.12 ሩሐት ሳ
ረምሐ: ወጋ ዘጉ.25÷7 ረምሐ ዘ
አርማሐ በብ 1ኛ ዜና.÷12-24
ረስሐ: ጉሰቆለ በ4ት ይፈታል
ራእ. 22÷11 ማቴ.5÷21 ርስሐት ሳ
ኢሳ.4:4 2ኛ ጴጥ. 3÷14 መርስሐ
ባ: መሻ

ረቅሐ: ጋረጠ ርቃሐ ጥ. ርቅሐት
ሳ.
ረብሐ: ረባ በ5ት ይፈታል
ኢዮ.22÷3 ሚል.3÷14 ረባሐ
ረብሐ ዘ 1ኛ ጢሞ.3÷8 ጥብ.14÷2
ረብሐት ሳ ምርባሐ ባ ረባሐት
መድ
ረሸሐ: ቀደደ ረውሐ ዘ ርዋሐ ጥ
ምርዋሐ ባ
ቂሐ: ቀላ ኢሳ.1÷18:66÷2 ቅያሐ
ጥ ቂሐት ሳ ቀይሐ ስር
ዘጉ.19÷2 ራዕ.17÷3
ቂሳሐ: ፍሬ ያዘ ተልሐ ዘ
መክ.12 ÷5
ቀምሐ: አፈራ በ5 ይፈታል
ሢራ.6÷ 19 ነሐ.9:25 ኢሳ.65÷21
ቀምሐ ዘ. ሢራ.27:6 አቅማሐ
በብ. ኤር.36÷5 ራእ.18:14
ቃርሐ: ተኮሰ ምቅራሐ ባ. ዘ
ቃሕቅሐ: ተቆራቆሰ ቅሕቃሐ ጥ.
ቂቅሐ: ፈተገ ቂቂሐ ዘ.
ዘዳ.32÷14
ቃርሐ: ጨለጠ ነጩ ሕዝ.27÷31
ቀድሐ: ቀዳ ኢሳ.5÷22 ምሳ.9÷5
ቅድሐት :ሳ ምቅዳሐት ባ ቀዳሕት
መድ 1ኛ.10÷5
በጉ በጉ: ሸተተ ኢዮ.7÷5
ብጎባጌ ጥ ኢዮ.33:6

በልሐ ተሳለ ዕብ.4÷12 በ2ለት ይፈታል
ብልሐት ሳ ራዕ.1÷16 በሊሐ ው መዝ
13÷6 በሳሐት መድ
ባልሐ: አዳነ ኢዮ.22÷30 ኢሳ.50÷2
በርሀ: ብርሃን ሆነ ሲራ.17÷31 ዳን.12÷3
በርሀ ዘ ዳን.7÷47 ብርሃን ምዕ ዘፍ.1÷3
ኢሳ.30÷26 1ኛ ዮሐ.1÷5
በርሐ: በራ ሆነ በራሐ ለወ ለሴ
ዘሌ.13÷40 1ኛ ነገ.2÷23
በዝጉ: በዛ ዘፍ.1÷22 ብዝጉት ሳ. ዘ.
አስ.2÷8 ብዝጉ ዘ. ዘካ.8÷10 መብዝጉት
ባ.ክ.ም. 1ቆሮ.1÷5 መብዝጌ ባ.መሻ ዘ.
በጥሐ: በጣ: ገመሰ ዘሌ 21÷5 በጢሐ
ዘ ዘጉ. 11÷5
በጽሐ: ደረሰ ዳን. 6÷24:4÷17 ብጽሐት
ሳ ምብጸሐ ባ: ሔጥ. 74÷11
ቲሐ: ቀላወጠ ትያሐ ዘ
ታሕትሐ: ፈላ ታሕታሐ ዘ ትሕታሐ ጥ
ተመክሐ ትምክሕተኛ ሆነ 1ኛ
ሳሙ.2÷29 ኤር.9÷23 ምክሐ ዘ
ሕዝ.16÷12:ኢሳ.63÷1 መካሐ ው ዘ
ትምክሐት ምእ ገላ.6÷14 ምሳ.11÷7
ቶስሐ: ጨመረ 1ኛ ቆሮ.7÷1 ኢሳ.1÷22
ቱሳሐ ጥ
ተራጎርጎ: ቸር ሆነ ርጎራጌ ጥ
ሮሜ.12÷1
ተቃድሐ: ተደነባበረ

ተበውሐ: ሠለጠነ ዘፍ.18÷31
ብዋሐ ጥ. መባሕት ባ. ክ.ም.
ኢዮ.22÷12
ተኝሐ: አገመ ትናሐ ጥ
ተዋገውሐ: ተመላለሰ ስንክ. ነሐ.21
ጉሕት ምእ.ጉሕት ኃዋሕው በብ
መዝ.23÷7
ተወጽጎ ተፈጨ: ተቆላ: ፈለሰ
ሲራ.19÷11 ዘፀ.38÷12
ተግሀ ተጋ ምሳ.8÷34 ማቴ.24÷42
ትጋሀ ዘ ትግሀት ሳ ሲራ.42÷9
ተጋውጋ: በራ ገውሀ ዘ. ቅዳ. አፈ.
ተጸብሐ: እንዴት አደርክ ተባባለ
ሢራ.7÷18 ጸባሐ ዘ. ኢዮ.38÷12
ዘፍ.39÷10 መስተጸብሐ ባ
2ኛ.4÷29
ተፈሰሐ: ደስ ተሰኘ መዝ.121 ÷1
:131÷9 ፍስሐ ዘ ማቴ.26÷17
ፍስሐ ጥ መክ.2 ÷1:9÷7
ትፍስሐት ምእ. ዮዲ.10÷3
መስተፍስሐ ባ መሻ ዘ
ኖጉ: ረዘመ መዝ. 37÷4 ዕዝ. ሱቱ.
2÷46 ኖጎ ዘ ዘፍ.5÷29 ኑጎት ሳ
ነዊጎ ው: ሚዳ.4÷3 ሲራ.27÷20
ናሕንሐ: ትርፍርፍ አለ ኤር.5÷22
ንሕናሐ ጥ.
ነሰሐ: ተጸጸተ ዮና.3÷10 በ5ት
ይፈታል ምሳ.20÷25 ሕዝ.18÷30

መዝ.109÷4 ንስሐ ጥ ምሳ.20÷25 አምልትሐ፡ አመሳቀለ ኢሳ.50÷6
 መነሰሕ የመ፡ው ነሳሕት መድ. አልታሕ ዘ
 ነስጉ፡ ሸተተ፡ከረፋ ኢዮ.6÷7 አመርግሐ፡ አንከባለለ ምርጋሕ ዘ
 ምንሳሳ ሳ አመብኩሐ፡ አናፋ ሕዝ.22÷20
 ነቅሀ፡ ነቃ በ4 ይፈታል ኢዮ.27÷19 ምብኳህ ዘ ምብኳሕ ጥ
 ዘፍ.28÷16 ኢሳ. 50÷4 ነቅህ ዘ አሜግሀ፡ አበራ ግሀህ ሜግሀ ዘ
 ንቅሐት ሳ ዮዲ. 12÷5 መንቅሂ ሳ ሲራ.50 ÷6
 መ. ሻ ዘ አብሐ፡ አሰናበተ ብውሕ ው
 ነብሐ፡ ሮኸ ንብሐት ሳ ምንባሕ ሳ ዕብ.6÷3
 ነዝሐ፡ ረጨ መዝ.50÷7 አቅየሐየሐ፡ አቅላላ ማቴ 16÷2
 ሕዝ.36÷25 ንዝህ ዘ ንዝሀት ሳ አንሳሕስሐ፡ አነሳሳ ነሳሕሳሕ ዘ
 ዕብ.12÷24 ነዛህት መድ ፊልክ.98
 ነጽሐ፡ ወጋ ንጽሐት ሳ ነጺሕት አንቆቅሐ፡ አንቆቅሐ ቍቅሕ ዘ.
 መድ 2ሳሙ.6÷6 ኤር.17÷11 አንቆቅሐ ጥ.
 ነግሀ፡ ነጋ ዘፀ.16÷21፣18÷13፣ ኢዮ.6÷6 ኢሳ.28÷6
 ነግሀ ዘ ምሳ.23÷35 ንግሃት ሳ አንባሕብሐ፡ ዱብ ዱብ አደረገ
 ነጽሐ፡ ንጹሕ ሆነ በ2 ይፈታል ነባሕባሕ ዘ
 ኢዮ.14÷4 መዝ.11÷6 ንጽሕ ዘ አንክህክህ፡ ፈተፈተ ነክህክህ ዘ
 ኢዮ.22÷25 1ኛ ጢሞ.4÷12 ኩፋ 23
 ንጽሐት ሳ ንጽሕና ምእ መንጽሐ. አንግሀ፡ ማለደ ማር.16÷2 ነግህ ዘ
 ሳ መሻ ዘ ስንክ መጋ.14 ንግሀት ሳ አውጽሐ፡ አፈሰሰ፣ጠመቀ ዘፍ
 ነፍሐ፡ ነፋ በ4 ይፈታል ዘፍ.2÷7 35÷14 ውጺሕጥ ምውጺሕ ሳ
 ዘጉ.5÷27 ንፍሐት ሳ.1ቆር.15÷52 አይጉ፡ አወረደ አይጉ ዘ ዘፍ.7÷17
 ጉራጅ ኢሳ 5÷9
 አምጉ፡አጅ ነሳ ማቴ.2÷1 ሉቃ.1÷41 አጸንሕሐ፡ አሻተተ ዳጌ.3÷14
 አማኒ አምጋ ጥ መዝ.71÷10 ጽንሐሕ ዘ. 2ዜና.7÷7፣8÷12
 ሉቃ.1÷29 አጽናሕንሐ፡ ወዘወዘ ጽናሕ ዘ

ክልሐ፡ አመሰገነ ፣አዜመ ክላሕ ጥ መዝ
 68÷2 ክልሐ፡ ሮኸ ኢሳ.58÷1፡36÷13 ክላሕ ዘ
 ክልሐት ሳ. ክልትሐ፡ አሠረ ክልታሕ ዘ ክልታሕ ጥ
 ኩስሐ፡ ተናጸ ዘዳ.23÷13 ኩስሕ ዘ 2ኛ
 ነገ 26÷25 ኩስሐት ሳ ስንክ ነሐ.18
 ኩርሀ፡ ግድ አለ ኩርሀ ዘ 1ኛጴጥ. 5÷2
 ኩርሀት ሳ ወክሐ፡ ደነፋ ውካሕ ጥ፣ ወክሕ ዘ.
 ኢሳ.3÷24 ወጥሐ፡ ከመረ ዘሌ.1÷7 1ኛ ሳሙ.10÷8
 ወጣሕ ጥ ወጣሕት መድ ዘልሐ፡ ጠመቀ ምሳ.20÷5 ዝላሕ ጥ
 ዛሕዝሐ፡ ትርፍርፍ አለ ኢዮ.30÷30 ዝሕዛሕ ጥ
 ዘብሐ፡ አረደ ምሳ.9÷2፣16÷5 ዝብሐት
 ሳ. ራእ.2÷14 ዘፀ.29÷28 ዘግሐ፡ ዘጋ በ2 ይፈታል ዳጌ.13÷10 2ኛ
 ዜና 28÷24 ዝግሐት ሳ የውሀ፡ አታለለ ማቴ.11÷29፣5÷5 ይዋሂ
 ጥ የዋህ ው የዋሃት ምእ መዝ.100÷2
 ደኅጉ፡ ጸና መጋ.2÷17፣8÷19 ደርግሐ፡ ደረተ ድርጋሕ፡ዘ ድርጋሕ ጥ
 ማቴ.9÷16 ጎሐ፡ ነጋ ኢዮ.6÷15 ጉሕ ዘ መሳ.19÷25
 ጉሐት ሳ

ገርሐ፡ ገራ አረሰ ገራሕት ምእ
 ገራውሕ በብ ማቴ.13÷27 መዝ.106÷37
 ጋህግሀ፡ ከለከለ ግሕጋሄ ጥ 2ኛ
 ጴጥ.2÷14 ጎርሐ፡ ተተነኳኩለ ጉራሕ ጥ
 ጎንሐ፡ ተቆጣ ግናሕ ጥ ቅዳ ያዕ
 ጠብሐ፡ አረደ ኢዮ.22÷13 መጥባሕት ባ፡ከ፡ም መጣብሕ በበ
 ምሳ.5÷2 ዘፍ.22÷6 ምሳ.30÷14 ጥብሕ ጥባሕ ዘ ጥብሐት ሳ
 ጠፍሐ፡ አጨበጨበ በ2ት ይፈታል መዝ.46÷1 ጥፍሐት ሳ
 ጠፋልሐ፡ መዘነ ጠፋልሕ ዘ ጠፍንሐ፡ ጨፈነ
 ጼሐ፡ ጠረገ ማቴ.3÷3 ጼሐት ሳ መጽሐት ባ፡ከ፡ም ኢሳ.3፡23
 ያዕ.1÷23 ሲራ.12÷11 ጸሕጽሐ፡ አጉረፈ ጸሕጸሕ ዘ
 ምሳ.27÷15 ጽሕጸሕ ጥ ጸርሐ፡ ሮኸ ማር.15÷34 ሰቆ.3፡8
 ጽራሕ ጸርሕ ዘ ኢሲ.4÷3 ኢሳ.39፡7 ጸረሐት በብ
 ጸብሐ፡ ገበረ በ5ት ይፈታል ማቴ.17÷25 ምጽባሕ ሳ ማቴ.9÷9
 ጸባሕ ጥ መጸብሕ ሳ ጸባሕት መድ
 ጸብጎ፡ ነጋ ሩት.3÷14 ዘፍ.44÷3

ጸብጉ: ወጥ ሰራ ጸብሐ ዘ. ማቴ. 26÷23
 ጸገሐ: ቆየ በ4ት ይፈታል
 ምሳ.19÷29 ጻገ.4÷23 ኢዮ.42÷15
 ጸናሐ ጸገሐ ዘ ጸገሐት ሳ መጽንሐሳ ባ መሻ ዘ
 ፈልሐ: ፈላ ሕዝ.24÷5 ፍልሐት ሳ ስንክ ግንቦ.3
 ፈርሀ: ፈራ ፍርሀት ሳ ምሳ.9÷10
 ዮና.1÷16 ሲራ.1÷20 መፍርሐ ባ ፈራሕት መድ መፍርሂ ባ መሻ ዘ
 ፈትሐ: ፈታ በ9 ይፈታል ዘጸ. 23 ÷6 ማቴ 16÷18 ፍትሐ ዘ
 ፍትሐት ሳ ዘፀ.15÷1 ፈታሕት መድ መፍትሂ ባ:መሻ ዘ
 ፈጽሐ: ገመሰ ኤር.27÷23
 ኢዮ.28÷2 ፍጽሐት ሳ መፍጽሐ ባ :ዘ ኢዮ.41÷20

የሀ ግሥ ምስክር

ላጎልጎ በ4ት ይፈታል

ላጎልጎ: ራሰ ይቡሰ ኅብስተ በማይ. አላጎልጎ እንዳለ ስንክ ነሐሴ 19
 ላጎልጎ: ላላ ሰበይከውን አውታረ መሰንቆ ልጎሉን ይጠፍክ ቃናሁ እመ ኢተሰገበ ዘከመ ይደሱ እን ተግሣ 69÷2

ላጎልጎ: ዘነጋ ረሳ በእንተ ልጎላጌ ሕሊናሁ ወአክሰ በእንተ ድካመ ሥጋሁ እን ፈላ 2
 ላጎልጎ: ዛለ ታከተ እሱ አጋው ኮኑ ልጎሉን እን ፈላ 59

ለስሐ በ8 ይፈታል

ለስሐ: አልጫ ሆነ ወእመሰ ዓው ለስሐ በምንት እንክ ይቆሰምም እን. ማር.9÷ 50
 ለስሐ: ከንቱ ሆነ ትለስሐ ምክርሙ ለጠቢባን እን ኢሳ.19÷11 :44÷25
 ለስሐ: አሰቀ ለስሐ ኃይልየ ወደክመ በእሱትክ እን ገድ ተክ ሃይ
 ለስሐ: ጉዳ አስነወረ አጉሰቆለ: ዘነበበ በከመ ረከበ ያለስሐ ርእሶ ሲራ.20÷19

ለስሐ: አጠፋ ሻረ አልስሐ ሕምዘ ዘከወ ቀታሊ እን. ግን.

ለስሐ: ሰበረ ፈታ በሃይማኖተ ዚአሁ አልሰሐ ኩሎ መዋቅሕቲህ እንዳለ ድን

ለስሐ: ደከመ እግዚአብሔር ያልስሐክሙ ኦ አጋንንት እን. ግ ለስሐ: ሳተ ከመኢትልሳሕ በዕበድክ እን ሲራ. 23÷ 14

መልሐ በ6 ይፈታል

መልሐ: መዘዘ ወእመሰ ኢተመየጥክሙ ሰይፎ ይመልሐ እን.መዝ.7÷13
 መልሐ: አወጣ ለእመ ዓይንክ ዘየማን ታስሐተክ ምልጋ ወግድፋ እን.ማር. 5÷9
 መልሐ: ምግባር ሠራ አልበሙ ምልሐ ወኢ ሃይማኖት እን. ዘዳ 32÷29
 መልሐ: ነቀለ ወለእመ ትቤልዋ ሰዛቲ ሰግላ ተመልጌ እምስርውኪ ወተወረዋ ውስተ ባሕር ይከውን በከመ ነበብክሙ እን.ሉቃ.17÷6

መልጎ: አንጸባረቀ ተወረወ እምቅድመ ይትመልጉ መባርቅት ህልው ውእቱ በሐላዊሁ እን አፈ ወር፤ወጣ ተብሎም እንደፊተኛው ይፈታል

መልሐ: አጣፈጠ እስመ ለኩሉ በእሳት ይሜልሕዎ ወኩሉ ዘይጠባህ ይትሜላ እን.ማር. 9÷49

መስሐ በ2 ይፈታል

መስሐ: ምሳ አደረገ? በላ ወበእ ንጉሥ ወሐማ ይምስሑ ምስለ ንግሥት እን አስ. 7÷1

መስሐ :ለመንግሥት ለክህነት ቀባ ኢትግሥሡ መሲሐንዋ ውኢታሕስሙ ዲበ ነቢያትየ እን.መዝ.105÷15

ሠርሐ በ4ት ይፈታል

ሠርሐ: ሠራ በእንተ እለ ይሠርሑ ከመትባርክ ፍሬ ተግባርሙ እን. ሊጦን

ሠርሐ: አቀና አሰላ ተሰአል ገበ እግዚአብሔር እመ ይሄርሐነ ፍኖተ እንተ ነሐውር ውስቲታ ንሕነ እን መሳ.18÷5
 ሠርሐ:ደከመ ይሠርሐ እስክ ያገርር ተያፊኒሁ እን. ሲራ.38÷26
 ሠርሐ: ተከናወነ አርትዕ ተሠራሕ ወንገሥ እን. መዝ 45÷4

ረስሐ በ4ት ይፈታል

ረስሐ: አደፈ ልብሱ ለእመ ረስሐ ኢየሐጽብ እን. ፊል.አ.ገ. 44

ረስሐ: ረከሰ አሌ ሎቱ ዘእርሥሐ ሥጋሁ በፍትወተ ዝሙት ቀሌ.7÷99

ረስሐ: ዛግ ብሩር ርሱሕ እን. ፍትሐ ነገ.32

ረስሐ: በደለ ወዘሰቀተለ ረስሐ ውእቱ ለኩነኔ እን.ማቴ 5÷21

ረብሐ በ5 ይፈታል

ረብሐ: ጠቀመ ረባ ይሜህሩ በዘኢይደሉ በዘ ይረብሐሙ እን. ቲቶ 1÷11

ረብሐ:ጨመረ መብልዕ ኢያረብሐነ ወኢያነክየን እን. 1ኛ ቆሮ 8÷8

ረብሐ: በዛ አርባሕክ ትምክሕተ በርእስክ ወበሰብእክ ኅሳረ ወዝንጻጸ እን. ዮሴ.ንጤ.ጎ

ረብሐ: ሰጠ ወበስቴክ መስተፍ
ሥሐ አርብሐኒ ተድላ እን. ጠቢብ
ጠባባ 13

ረብሐ: ገዛ እግዚአብሔር ዘአርባ
ሕክነ ኩሎ ፍጥረተዘዘዚአሁ እን.
ዲል.7.285÷286

ሰብሐ በ8 ይፈታል

ሰብሐ: አመሰገን ሰብአዎ ለእግዚአ
ብሔር ሰብሐተ ሐዲስ እን. መዝ
95÷1

ሰብሐ: አበራ ወተሰብሐ ጎብረ ገዱ
ለሙሴ እን.ዘፀ. 34÷29

ሰብሐ: ገለጸ ሰብሐ ለምሕረትክ
እን.መዝ. 16÷8

ሰብሐ: አከበረ ሰብሐኒ በቅድመ
ሊቃውንቲሆሙ ለአቡራኤል እን.
1ሳሙ.5÷30

ሰብሐ: ቀደስ ይሴባሕ ቤተ ጸሎትየ
እን. ኢሳ. 60÷7

ሰብሐ: አገለገለ በአይ ሞት
ሀለዎ ይሴብሐ ለእግዚአብሔር
እን. ኢዮ.21÷19

ሰብሐ: ሰቀለ በጽሐ ጊዜሐ ከመ
ይሰባሕ ወልደ እጳለ አመሕያው
እን. ዮሐ.12÷23 ይህ በምስጢር
ነው::

ሰብሐ: አመሰገን ወይሴብሐ ለስሙ
በትፍስሐት እን. መዝ.149 ÷3

ሰይሐ በ2 ይፈታል

ሰይሐ: ጠፋ ያሴይሕዋ
ለሕይወቶሙ እን. ኢዮ. 36÷14

ሰይሐ: ታመመ ከመ ኢያሴይሕ
ወኢይገበር መፃፃዕ ወኢይፀራዕ
ግብረ ቤተ ክርስቲያን እን.ኪዳ.

ሰፍሐ በ5 ይፈታል

ሰፍሐ: ዘረጋ ከመዝ ይቤ
እግዚአብሔር ዘሰፍሐ ሰማየ
እን.ዘካ.12÷1

ሰፍሐ: ሰፋ ያሰፍሕ እግዚአብሔር
ለያፌት እን. ኩፋ. 7÷24

ሰፍሐ: ጽሩ ሆነ እምከመ ዓይንክ
ሰፋሕ ውእቱ ሥጋክ ብሩሕ
ወእቱ እን. ማቴ.6÷22

ሰፍሐ: ነጻ ዳነ ተጠምቀ ውስተ
አዘቅተ ናጥራን ወተሰፍሐ
ሥጋሁ ወክነ ጸሊመ እን. ስንክ
ጥቅ. 13

ሰፍሐ: አዘጋጀ ሰፍሐ ማዕደ
በቅድሜ ሆሙ እን. ዮሴ ቤን.ጊ.
36

ቀምሐ በ5 ይፈታል

ቀምሐ: ቃመ ወጸላእቱሂ ሐመደ
ይቀምሐ እን. መዝ.71÷9

ቀምሐ: በላ ይቀምሕ አንበላ
ሐሠረ ከመ ላእም እን. ኢሳ.11÷7

ቀምሐ: ተሰማራ ኢይረክቡ አልሕምት
ዘይቀምሐ ውስተ ምቅማሐሙ እን.

ቀምሐ: ተንከባለለ አድግኒ አእመረ
ምቅማሐ ወቤተ እግዚአ እን ኢሳ.1÷3

ቀምሐ: አፈራ ይተክሉ ወይነ ወይበልዑ
ቀምሐ እን. ኢሳ. 65 ÷21

በልሐ በ2 ይፈታል

በልሐ: ፈጠነ በሊሕ እገሪሆሙ ለክዲወ
ደም እን. መዝ.13÷6

በልሐ: ተሳለ እለ አብልሐ ልሳኖሙ እን.
መዝ.63÷3

ነስሐ በ5 ይፈታል::

ነስሐ: ተጸጸተ ወነስሐ እግዚአ ብሔር
በእንተ ዘገብሮለሰብእ እን. ዘፍ.6÷6

ነስሐ: ንስሐ ገባ ተመየጡ ወነስሐ
እምጋጢአትክሙ እን. ሕዝ. 18÷30

ነስሐ: ተመለሰ ነስሐ እምፍኖቶሙ
እኩይ እን. ዮና.3÷10

ነስሐ: ተኮነነ አዘነ ወእለሰ ይጸልእዋ
ለጽድቅ ይኒስሐ እን. መዝ.34÷21

ነስሐ: ተጸጸተ መሐሰ እግዚአብሔር
በጽድቅ ወኢይኒስሕ እን. መዝ. 110÷4

ነቅሐ በ4 ይፈታል

ነቅሐ: ነቃ፣ ዳነ፣ ተነሣ፣ ተጋ ይሆናል
ሲራ. 22÷7 ፊል.20÷3

ነጽሐ በ2 ይፈታል

ነጽሐ: ንጹሕ ሆነ ፈሪሃ እግዚአብሔር
ንጹሕ ወየሐዩ ለዓለም እን. መዝ.18÷9

ነጽሐ: ጣለ ወሰበ ዐለወ ወኢያርትዕ
አምልኮተ ፈጣሪ ተነጽሐ ወክነ
ውዱቀ እን. መዝገበ ሃይማኖት

ነፍሐ በ4 ይፈታል

ነፍሐ: እፍ አለ ወነፍሐ ዲበ ገጹ
መንፈስ ሕይወት እን. ዘፍ.2÷7

ነፍሐ: ነፈስ ወነፍሐ ነፋስ አዜብ
እን.ግብ.ሐዋ.27÷13

ነፍሐ: መለከትን ነፋ ነፍሐ ቀርነ
በዕለተ ሠርቀ እን. መዝ.80÷3

ነፍሐ: ሆድን ነፋ ዘተነፍሐ ክርሡ
እን. መጽሐፈ ፈውስ

ዘግሐ በ2 ይፈታል

ዘግሐ: ዘጋ ንሱገ ወዝጉሐ እን.
ዘግሐ: ጣለ ወኢዘጋሕኒኒ ውስተ
እደ ፀርየ እን. መዝ. 30÷7

ጠፍሐ በ2 ይፈታል

ጠፍሐ: አጨበጨበ ጥፍሐ
እደዊክሙ ወየብቡ ለእግዚአብሔር
እን.መዝ.46÷1

ጠፍሐ: ጠፈጠፈ ንዑ ንጥፋሕ
ግንፋሰ ወናብሱሉ በአሳት እን. ዘፍ.
11÷3

ጸብሐ በ5 ይፈታል

ጸብሐ: ነጋ ወክነ ሌሊተ ወጸብሐ
ወክነ መዓልተ እን. ዘፍ.1÷5

ጸብሐ: ጠለቀ ዘጸብሐ ምስሌየ
እዴሁ ውስተ መጽብሕ ውእቱ

ያገብአኒ እን. ማቴ.26÷23 እሊሕ ሁሉቱ የቀተለ ሠራዊት ናቸው።

ጸብሐ: ቀረጠ ወሐሲፎ ኢየሱስ እምሕየረከበ ብእሴ እንዘይነብር ውስተ ምጽባሕ ዘስሙ ማቴዎስ እን. ማቴ.9÷9

ጸብሐ: ገበረ ወአጽሐፈ ኩሉ ብሔር ከመ የሐቡ ጸባሕተ ለፈርኦን እን. 2ኛ ነገ. 23÷33-35

ጸብሐ: መባ ሰጠ ወታወጽኦ ጸባሕቶ ለእግዚአብሔር እን. ዘጉ.31÷28

ጸንሐ በ4 ይፈታል

ጸንሐ: ሸመቀ ከመ አገበሳ ዘጽኦሕ ለመሲጥ እን. መዝ.21÷13

ጸንሐ: ደጅ ጠና ጸኒሐ ጸናሕክዎ ለእግዚአብሔር እን. መዝ.39÷1

ጸንሐ: ቆየ አጸንሐ ለአሞሬዎን እን. ዘፍ.15÷16

ጸንሐ: ጠበቀ ጽንሐ ተስፋሐ ለአብ እን. ሉቃ.24÷47

ፈትሐ በ9 ይፈታል

ፈትሐ: ፈታ ፈነወ ንጉሥ ወፈትሐ እን. መዝ.105÷20

ፈትሐ: ፈረደ ፍትሐ ለእግዚአ ብሔር ጽድቅ ወርትዕ ንቡረ እን. መዝ.18÷9

ፈትሐ: ከፈተ ረሐቅ እምተዋሃኢ ወእምዘ ይትቀሐው ምስሌክ ከመ ኢይፍታሕ በሃቤክ አንቀጸ ከናፍር ወልሳን ፀራፊ እን. ውግሪስ መጽሐፈ በቁኤት ወተፈትሐ አዕይንቲሆሙ እን. ዘፍ. 3÷7

ፈትሐ: አሰናበተ ፍትሐሙ ለእስካብ ከመ ይሑሩ እን. ማቴ.14÷15

ፈትሐ: ሻረ ዝኬ ፈትሐ አሐተ እምእላ ትእዛዛት እንተ ተሐፀፀ ወይሜህር ከመዝ ለሰብእ ይሰመይ ሕፁፀ በመንግሥተ ሰማያት እን. ማቴ.5÷19

ፈትሐ: ቀደደ ወፈትሐ ከበዶ ለዓሣ እን.

ፈትሐ: ቆፈረ ወፈትሐ መቃብሪሃ ለኤልሳቤጥ እን. ከፈተም ተብሉ ይፈታል።

ፈትሐ: አወለቀ ፍታሕ አሣ እኒክ እምእገሪክ እን. ዘፀ.3÷5

ፈትሐ: አሚሚ ወተፈትሐ ማይ ዘረግፃ እን.ሰን. ሚያዝ.25

የሀ ግሥ ነባር

ሀ ብሔል ሀልዎቱ ለአብ እምቅድመ ዓለም የአብ አኗኗር ከዓለም በፊት ነው።

ሐ: ብሂል ሐሙ ወሞተ ታሞ ሞተ ን:ብሂል ኃያል እግዚአብሔር እግዚአብሔር ኃያል ነው።

በገዕዝ የነባር ቃል

ሮሐ: ያገር ስም

በሐ: እንዴት አደርክ 2ኛ ነገ.4÷29

አሐ: በሬ፡ላም ወይፈን ሉቃ.14÷19

ከሃ: ከዚያ ወደዚያ ዳን. 12÷5

ማቴ.17÷20 26÷36

ኩሐ: ሽያ ዛፍ መዝ. 136÷2 ዘሌ. 23÷40

ሁ: ካዕብ ቃለ አጋኖ

ለሊሁ:ርእሱ ቅሱ። ዮሐ.1÷42

ላሁ:ላእላሁ: በመ አምላክ

ሙዝ ያሁ: ቃጭል

ሙግዝያሁ: ሙጃ

ሰማዝያሁ: ሰሚዛ

ቅልያሁ: ቆሉ ኢያ. 5÷11 ዳን. 1÷16

ብዝያሁ: ለበዝ 2ኛ ሳሙ. 17÷20

ናሁ: እነሆ ሉቃ.1÷36 ማር. 10÷33 ኢሳ. 33÷20

አርማክሳሁ: መንፈስ ቅዱስ

ኤርሁ: ኮከብ

እሊያሁ: እነርሱ

ኪያሁ: ርሱን ኤር.5÷22 ሲራ. 45÷4

ዝምዝምያሁ: የእስላም አሮጌ ፋቅራ

ጋቢሁ: የእስራኤል መደለቻ

ሂ ሣልስ ዋዊ

ሊቶናሂ. በመ አምላክ

መናሂ: ጤፍ ሕዝ.4÷9

ምጽራርሂ: መስተዋት

ሰላምሂ: ደጀ ሠላም ሕዝ. 44÷4

ሰላመ አብርሂ: ልብስ አሮን ዕንቀ+

ቀንጦራሂ: የነፍጠኛ አለቃ

ቁፋሂ: ቅኔ ማኅሌት

ተያሂ: ፈሪ የግቢ ዙሪያ

ተዳሂ: ቤተልሔም

አካሂ: ጥገት

ኢያስተሳባሂ: የሜዳ አምባ ዙሪያ

እሱህሉሂ: ቅንብቻ

እልልትራሂ: ኳስ

ካሂ: ጊደር

ዳሂ: ጎያ

ገብርናሂ: የነጋሪት መች ስም

ጡፋሂ: ቅድስት

ጸራሂ: መቅደስ

ሃ ራብዕ: 3

ሶቢሃ አሜሃ: ያን ጊዜ

አብርሃአጽብሃ: ነገሥታት ስንክ.

ጥቅ.4

አድጋ መድጋ: ወራቶች

ጸሊሃ: ጭቃ

ሄ ሃምስ የፊደል ስም

መዝ.118÷33

ማኑሄ ምናሄ፡የሰው ስም መሳ.13
 ÷2-25
 ሱፋሄ፡መስዋዕት
 ራግሄ፡ ግራምጣ
 ርሐ፡ ሽቱ ናትራ መሐ.5÷13 8÷2
 ብሐ፡ ጉማሪ ኢዮ.40÷15
 ቱቆሐ፡ ያገር ስም 2ኛ ሳሙ. 14÷2
 9ሞ.1÷1
 ትሐ፡ የመስኮት ደጅ ዳጌ.4÷9
 ሕዝ.40÷7
 ኡሱሄ፡ ስመ አምላክ (ዕብ) ማቴ.
 27÷45 ማር.15÷34
 ኡርጋሄ፡ አክርማ ሶስ.1÷51
 ኩላሄ ሁልጊዜ ኤር.1÷7
 ዮዳሄ የዳብሄ፡ የሰው ስም 2ኛ ዜና.
 24÷20
 ዮፍታሐ፡ ስም ዕብ.11÷32 መሳ.
 12÷1
 ገላቡሄ፡ ያገር ስም 1ኛ ዜና10÷1
 ግሄ፡ አሸከኮ ምሳ. 30÷37 መዝ.
 103÷18

ሀ ሳድስ

ላሚህ፡ የሰው ስም ዘፍ.4÷18-24
 መትሕ፡ ሰይፍ
 መንቢህ፡ መጋኛ
 መዋድህ ፡ዋዲያት
 መዳምህ፡ አርፈ መስቀል ዘፀ. 38÷
 12 2ኛ ዜና. 1÷11

መድቅሕ፡መደሻ ድጅኖ ኢሳ.44÷
 19
 መጋዝህ፡ የነብር ስምድ ኤር.13÷
 23
 መፍጽሕ፡ መሮ ኢዮ.41÷20 ኤር.
 23÷29
 መሳሕ፡ ፈተና ዘፀ.17÷1 ዘዳ.6÷
 16
 ሰካህካህ፡ አለር ውኃ
 ሱራህ፡ድንች -
 ሲህ፡መከራ ሲራ.30÷17
 ሴሮህ፡ የሰው ስም ዘፍ.11÷20
 ሴሮህ፡ ቂስ ገበዝ
 ስማህ፡ጣፊያ
 ስምሳህ፡ሳምባ
 ሰያህ፡ ጥና
 ቆቅሕ፡ቆቅ ኤር.17÷11 ስንከ.
 ታህ.13
 በጢህ፡ዱባ ዘጉ.11÷5
 ቤርሳቤህ፡ ያገር

ስም ዘፍ.21÷30 126÷33
 ቤርሳቤህ፡ የሴት ስም 2ሳሙ.5÷14
 ንኩህ፡ አህያ
 ኖጉ፡ጸጥታ መጽናናት
 ዘፍ.5÷29፡9÷29
 አህ፡ አክ፡ ሀዘን፡ ጭንቀት
 ሕዝ.4÷14

እልታሕ፡ያልተሰፋ ቀሚስ፡ መጉናጸ
 ፊያ፡ ፈረጅያ ዮሐ.19÷23
 እልጣሕ፡ ያገር ስም
 አራህ፡ መሐል እጅ 1ሳሙ.5÷4 ስንከ
 ግን.14
 አዝህ፡ ጭንጫ መዝ.113÷8 ኢዮ.5÷2
 ኩኩሕ፡ አለት ማቴ.7÷24፡16÷17
 ወርጎ፡ ጨረቃ ማቴ.24÷29 ኢሳ.1÷14
 ወርጎ፡ ጌታ ወርጎ ንጹሕ እንዲል
 ወርጎ፡ ወር ሱቃ.1÷26 ዘፀ.12÷2
 ያርብህ፡ አርበኛ መዝ.32÷16፡18÷5
 ድማህ፡ መሐል ራስ መዝ.7÷16
 ጠፋልሕ፡ 3ሩብ ጥብብቅ
 ጡባህ፡ ጥር የግብጽ ወር
 ጽርሕ፡ ቤተ ንጉሥ አልፍኝ አጽራሕ
 በብዙ መዝ.44÷16
 ጽርሕ፡ አመቤታችን ጽርሕ ሚልክያስ
 እንዲል ቅዱማር.
 ጽፍሕ፡ወርድ

ሆ ሳብዕ

ቅንጽራሆ፡ ዲያቆን
 ተዳሆ፡ ስመ አምላክ
 አብጥልማሆ፡ ገበዝ
 አንቆቅሆ፡ አንቁላል ኢሳ. 28÷6፡59÷5
 ኢዮ.6÷6
 አፍትሐ፡ ሹም
 ኢያሪሆ፡ ያገር ስም
 አሆ፡ እሺ በጉ ነህ. 5÷12 ሮሜ.6÷12

ዶርሆ፡ ዶሮ ደዋርሕ በብዙ ምሳ.24
 ÷26 ማቴ.23÷37
 ገበገባሆ፡ሬሳ ገፋፊ ቂስ
 ሆ፡ ዘፈን 2ኛ ሳሙ.6÷15

የሰ ግሥ ዓመል

ለ፡ ደቂቅ አገባብ፡ በቁም ቀሪ ፡ የ
 ዘርፍ አያያዥ የዘርፍ ደፊ
 ተጠቃሽ፡ ን፡ ከ፡ ተ፡ ወደ፡
 አዳማቂ፡ ተቀባይ፡ አቀብሎ ሸሽ
 ላይ፡ በ፡ለለ፡በ ይሆናል ለአበዊን
 ለአብርሃም ወለዘርሕ በቁም
 ቀሪ፡ሱቃ.1÷55
 የ፡ ሐማቱ ለስምዖን ዘርፍ አያያዥ
 ለኖሕ ሐመሩ፡ ለእሮን በትሩ ደፊ፡፡
 ጎድጋ ለመለት ወግድፋ ለቁጥለ
 ተጠቃሽ ን፡ ተከፍለ ለክልኤ ተሰጠ
 ለክልኤ ከ፡ተ፡ኢትበል ለየማን ወኢ
 ለጸጋም ወደ፡፡ ኢዮ.1÷7
 ለእመ ርኅብ ለጸላኢክ ለጎብ ለማያት
 አዳማቂ፡ ስብሐት ለእግዚአ ኩሉ
 ለአምላክ ማሰሪያ ሰጭ ወይም
 አቀባይ ለይትጋባ ማይ ለታውጽኦ
 ባሕር አቀብሎ ሸሽ፡፡ ወእምጽኦ ረሀበ
 ሰብሐር በምድር ላይ ኢትጸሊ
 ለሕዝብ ስለ ነባር አንቀጽ ሲሆን
 ወሱቱ ብእሲት ወውሱድ እያለ
 ይዘረዝራል፡፡ ቦ፡ ቦቱ ማለት ነው፡፡
 ሊተ ለከ ያለውም በዚህ ሁሉ

አፈታት ይፈታል። ሎ፡ ሎቱ
ላ፣ላቲ እያለ ለርሱ ለርሷ ያሰኛል።
ለ 2ኛ ፊደል ዐቢይ አንቀጽ

የለ ነጠላ ግሥ

ሂለ፡ መነጫ ሂላ ጥ
ሀለለ፡ በራ፣ ተቃጠለ ሰቆቃ.1÷13
ምህላል ባ፡ ምህላላት በብ ሀላሌ ጥ
ሐመለ፡ ለቀመ 2ኛ ነገ.4÷39
ሐምሌ ሐምል ዘ ዮሐ. 18÷1
አሕማል፡ ላት ብብ
ሐሰለ፡ ለበበ ሐሰል ዘ መዝ.31÷9
ምሕላል ባ ሐሰልት መድ
ኢሳ.16÷6
ሐቆለ፡ ቀማ ዘፀ.12÷49 ሐቅል ዘ
ዮሐ. 1÷19 ማር. 6÷35 አሕቃል
ላት በብ ሐቃል ው. ምሕቃል ባ
ሐሸለ፡ ደፈረ ሐብል ዘ፡ ወገን
አሕባል በብ ኢዮ.15÷12
ዮዲ.14÷13፣16.10
መሐብል ባ
ሐበለ ፡ ፈተለ ሕዝ.40÷3 ሐብል ዘ
ላት በብ ኢሳ.5÷18
ሐብለ፡ ዋሽ ምሳ. 17÷27፣19÷16
ሕብል ዘ. ሕብለት ሳ. ማቴ.26÷4
ምሳ.22÷8 ዘካ.2÷9 ሕብልያ ምእ
ሐንበለ፡ ዉን ዘፍ.31÷34 ሕንባል ዘ
ላት በብዙ ሕንባሌ ጥ ዘሌ.15÷9

ሐወለ፡ ቀላቀለ ዘፍ.19÷29 ሕዋል
ዘ ሐውልት ምእ ዘፍ.19÷26
ዘሌ.26÷1
ንዘለ፡ አዘለ 1ኛ ተሰ. 2÷7
ዘዲ.32÷11 ምኅላል ባ ላት በብዙ
ንዘልት መድ.
ንቆለ፡ በረታ 2ኛመ.10÷12
ዘፀ.19÷19 ኃያልው ኃይል ዘ
ዘፍ.31÷6 ላት በብ ሕያሌ ጥ
መጎይል ባ
ሀጉለ፡ጠፋ ጠቢት 7÷7 ማቴ.6÷2
ሀጉል ዘ ሀጉለት ሳ. ማህጉሊ ባ
መሻ ዘ
መሐለ፡ማለ ማቴ.5÷33 ኤር.
22÷5 መሐላ ጥ ኤር.11÷5
ዘፍ.21÷23 ዘፀ.22÷11
መለለ፡ ላገ
መምዴለ፡ ወነደለ ማዕሌት
መምሳይ ምእ. መዝ.63÷2
መሰለ፡ መሰለ በ3ት ይፈታል
ጠቢ.7÷2 ዳን.2÷31 ዘፀ.34÷13
መምሰል አምሳል ባ መክ.7÷14
ሢራ.17÷3 ምስል ዘ ዳን.2÷31
አምሳላት በብ ምሳ.1÷1
መሰለ፡ ጣዖት ሠራ ሚክ. 2÷4
ምሳሌ ጥ ያት በብ.

መበለ፡ ብልጭ አለ አበራ በ4ት ይፈታል
ዕንባ. 3÷11 ምባሌ ጥ ማእብል ስር. ዘካ.
9÷14 ኤር.9÷8
መከለ፡ቆረጠ አሜክላ ባ ዘፍ.3÷18
ሞጽበለ፡ ሞረደ ሞጽበል ዘ
መጥቆለ፡ ጠነቆለ መጥቁል ዘ
ሰመለ፡ አለዘበ ሰምል ዘ ሰማሌ ጥ
ሰሐለ፡ ሳለ ምሳ. 5÷9 ስሕለት ሳ
ሰሰለ፡ ወገደ ዘፀ. 13÷16 ስሳሌ ጥ 2ኛ
ጴጥ. 1÷14
ሰቀለ፡ ሰቀለ ዮሐ. 19÷18 ኢሳ.44÷5
ሰቅል ዘ ዘፀ.30÷23 ስቅለት ሳ ስንክ
መጋ.27 ታት በብ መስቀል ባ. ዘ
ገላ.6÷14 ፊልጵ. 3÷17 1ኛ ቆሮ.1÷17
መሳቅል በብ መሳቅልት ዮብዙ ብዙ ሰቀላ
ጥ ዮሐዋ.18÷3 ማቴ. 17÷4 ሰቀልት
መድ
ሰብለ፡ ዘረዘረ ዘፀ.9÷31 ሰብል ዘ
ማር.4÷28
ሠንሰለ፡ እያያዘ ሠናስል ሠንሰል ዘ
ኢዮ.36÷8 ኢሳ.3÷20 ሠናስላት በብ
ሠዐለ፡ ሣለ ሕዝ.4÷1 ኢሳ.49÷15 ሥዕል
ዘ 1ኛ ነገ.6÷27 ሕዝ.43÷12
ሰዐለ፡ ለመነ በ4ት ይፈታል ሕዝ. 43÷12
መዝ.103÷22 ስዕለት ሳ ዘ ታት፡ በብ
ኢሳ.7÷2 ምስክል ባ ሰክልት በድ
ሰዐለ፡ እሁ እሁ አለ አርጋ ድር.13

ሰክለ፡አፈራ ኢሳ.5÷2 ኤር. 8÷15
ማቴ.7÷16 አስካል ባ መጋ.1÷14
ሰወለ፡ ሸተ ሳውል ሰወል ዘ ሰወላጥ
ሰደለ፡ መዘነ ሰድሱ ጉል ሰዳልው
በብ
ሰገለ፡ ጠነቆለ ኢሳ. 47÷13
ዘዳ.18÷11 ሰገል ዘ ኢሳ.46÷9
ሆሌ.4÷12 ዳን.1÷20 ሰግላ ጥ ላት
በብ መሰግል ባ ማቴ2÷1
ሰፈለ፡ መታ ፣ቀጠቀጠ ሰፊልያ
ምእ. መሳ.5÷26 ኢሳ.41÷7
ኤር.10÷4
ሳህለለ፡ ደረቀ
ረመለ፡ ጠነቆለ ረመል ዘ
ረወለ፡ በሳ በ2 አውርድ
ረገለ፡ ቀዘፈ ረገል ዘ
ቀለ፡ ቀለለ ማቴ.9÷5 1ኛ ነገ.11÷4
ቃል ዘ ቅለት ሳ ቀሊል ው ማቴ.11
÷30
ቂልቂለ፡ ዘቀዘቀ ዘካ.14÷4 በሦስት
ይፈታል ቁልቁሊት ምእ. ስንክ
መጋ.14
ቂሰለ፡ ቆሰለ 2ኛ ዜና.29÷9 ዘካ.13÷6
ቁሰል፡ ዘ ላት በብ 2ኛ ዜና.22÷6
ራዕ.13÷3 ቁስለት ሳ ሰቂ.1÷12
ቀብለ፡ ጉደለ ኢዮ.14÷1፣ 21÷21
ዘፍ.27÷45